cognoui relatione narraturum & sine ulla ambiguitate cara
xaturum sciat. Et uel exhis quae ante nos inserta pagini re
perire potuimus uel exhis quae auditu abexpertis quibusdam
fidelib antiquis sine ulla dubitatione narrantibus diligen
tius scisetamen discimus.

INCIPIT LIBER PRIMUS.

DE PROPHETICIS RE
UELATIONIBUS

CS IGITUR COLUMBA NOBILIBUS
fuerat oriundus gentalibus. patrem habens fe
dilmithum. filium fergusso. matrem aethêam nomine. Cu
ius pater latine filius nauis dici potest. scotica uero lin
gua maenaue; Hic anno secundo post culedrebinę bel
lum. aetatis uero suae. xl u. descotia adbrt tannia. pxpo
peregrinari uolens. enauigauit. Qui & apuero xpiano dedi
tus trrocimo & sapientiae studius. integritatę corporis & ani
mę puritatem dono donante custodiens. quamuis interrapo
situs. caelestibus se aptum moribus ostendebat. Erat enim
aspectu angelicus. sermone nitidus. opere sed. ingenio op
timus. consilio magnus. per annos. xxx. iiii. Insulanus mi
les conuersatus. Nullu etia unius horę interuallum trans
ire poterat. quo non aut orationi. aut lectioni. uel seri

Clm. 6341, f. 3v

ibidem ineram · peccatus confiteur suus · S ēt tum
cum eo pariter Inlacrimatus · adeum art · Surge fili et
consolare · dimissa sunt tua que commisisti peccamina ·
Quia sicut scriptum est · Cor contritum et humiliatum
dñs nonspernit · Qui surgens · gaudenter asco susceptus ·
adbarthenecum tunc temporis incampo lunge ꝑpositum
commorantem · post aliquot est emissus dies · inpace com
migrans ·

Alio intempore binos mittens monachos · adsuum Alium
monachum nomine ealtanum · qui eodem tempore prę
positus erat incella · hec per eosdem nuntios sēs commen
dat uerba · Cito euntes · ad ealtanum properate · dicite
teq; ut adme sine ulla ueniat morula · Quiuerbos sci
obsecuti · exeuntes et adcellam per uementes suę lega
tionis qualitatem · ealtano intimauerunt ; Qui eadē
hora nullo demoratus modo · sci prosecutus legatos · adeū
inoua insula commorantē · tanens comes celeriter per
uenit · Quos sēs · adeum taliter locutus hos compellat
uerbis · O ealtane · bene feasti adme oboediendo festinan
do ; Requiesce paulisp ; id circo adte inuitandum misi ·
Amans amicum ut hic mecum inuenia finias oboedientia
ute cursum tuae · Nam ante huius ebdomadis finem ·
addūm inpace transibis · Quibus auditis · gratias agens
dō · semque lacrimans exosculatus · adorsuum accepta
abeo benedictione per git · Ademq; subsecuta infirma

Clm. 6341, f. 11r

prouincia· ctuus morieri· Ethoc coram brudeo rege
dicens· domum egressus regium· adnesam uenit· fluuiū·
De equo uidelicet fluuio lapidem attollens candidū· adco
mites· Signate aīt hunc candidū lapidem· pquem dns
Inhoc gentili populo· multas egrotorum pfidas sanita
tes· Ethoc effatus uerbū· consequenter Intulit Inquiens·
Nunc broichanus fortū concussus est· Nam angelus de
caelo missus· grauiter illū percutiens· utream Inmanu
eius dequa bibebat· confregit· inmulta liberā frag
menta· Ipsum uero anhelantē egra reliquit suspiria· mor
ti uicinū; hoc Inloco paulīlum expectemus· binos regis
nuntios adnos celeriter missos· ut broichano morienti
ciuus subueniamus· Nunc broichanus formidabile cor
reptus· ancillulam liberare est paratus· Adhuc ēo hec
loquente uerba· ecce ficta prędixit· duo arege mis
si equites· aduenium· Omnia quę Inregis motione de
broichano· iuxta scī uaticanū sunt acta enarrantes· &
depoculi confractione· & demagi correptione· & de seruule pa
Hoc que Intulerunt· dicentes· Rex etciuus familiares· nos absolutio
adte miserunt· utnutricio eius broichano subueniat·
mox morituro; Quib, auditis legatorū uerbis· ses bi
nos decomitum numero adregem· cumlapide ase bene
dicto mittit· dicens· Si Inprimis promiserit se broicha
nus famulā liberaturum· Tum deinde hic lapillus mun
guatur Inaqua· & sic decoc bibat· & continuo salutem

Clm. 6341, fol. 28r

catores qui sparsim p diuersas fluminales piscinas eiusdē fluminis
piscabantur sicut nobis post retulerant simili apparitione uisa
magno pauore sunt pculsi. Harum igitur trium miraculaꝝ uisi
onum eadem transitus hora uenerandi apparentium patroni ae
ternos ei adō conlatos protestantur honores. Ad propositum reuer
tamur. Inter ea post scae egressum animę ymnis matutinalibus
terminat, sacrum corp' de ecclia ad hospitium unde paulo ante ui
uens uenerat. Cum canora frm reportaꝝ psalmodia. Honesteq; ter
nis dieb & totidē nocub honorabiles rite explentur exequiae.
Quib indi sapiendis laudib terminatis. scī & beati patroni ue
nerabile corp' mundis in uolutum sindonib; & p̄parata positum in
ratabusta debita humatur cum uenerationē in luminosa & eter
nali resurrectionis claritudine. De sup̄ memoratis ergo tribus fil
lis exequiarū dieb more pacis ecclesiastico quod nobis ab expe
ctis gradibus ē. huius prope finem narrabitur libri.
Quidā naq; aliquando unus de fribus cora uenerabili uiro simpli
citer loquens. ad celebrandas aīas ad sōm tuas post tuum obitū
exequias. utputatur totus harum prouinciarum populus hanc io
uam remigans replebit insulam. Quod uerbum audiens scs. consequen
ter ait. O mi filiole non ut loqueris sic res probabit. Nam promiscuū
populi uulgus. nullomodo ad meas poterit exequias uenire. Mei
soli familiares monachi. mea sepulchralia complebunt. ut exequi
alia honeste ubunt officia. Quod uerbū ei prophetice tum statum post
transitū ipsius omipotentia dī adimpleri fecit. Nam p̄ res illas
exequiales dies & noctes. grandis sine pluuia facta ē uentosa tem

Clm. 6341, f. 50r

pestas. Quafortiter prohibente. nullus hinc & inde nauicella uectus
transfretare poterat. Et post consummatā beati sepulturę eius. con
tinua tempestate sedata. & cessante uento totum tranquillatū
est aequor. Perpendat itaq; lector quanti & qualis apud dm
praedicabilis patronus honoris habeat. Cui aliquando in carne
mortali conuersanti. dō donante oranti tempestates sedate sunt. &
maria tranquillata. Cui rursus quando necesse habuit supra memo
rata occasione. osto flamine uentorum. & uentosa cumuolunt con
citata sunt equora. Quę subsequenter ut superius dictum ē. expletis
eius sepulturę. ministeriis. in magnam conuersa sunt tranquillitate
Hic itaq; nrō pdicabili patrono urte. terminus fuit. Ista mentorum
exordia. quisecundum sententias scripturarum aeternis comestrium
phis patribus. adductus. aptis & prophetis consertus. Numero aggrega
tus albatorum milium. agnino insanguine suas corū quilauerunt
stolas. agnum ductorem. comitatur. uirgo Immaculatus. ab omnium
tegen labe. Ipso dnō nrō ihū xpō dignante. cui ē cum patre. honor.
uirtus laus. gloria & imperium sempiternum. In unitate spūs.
Per omnia saecula saeculorū. A M Ē N

Clm. 6341, f. 50v

Abb. 137 b

adsuae damnationis interitum uerum etiam cum sub
iugasset & aegyptum · regnaq; quae extra & infra limitario
glomerabantur per circulum suo crudelissimo subigeret domi
natui · hierosolymam adiit · ecclesias xpi subuertit · totamq;
fere illam regionem uastauit incendit atq; pdauit ·
Adsepulchrum ergo dni cum uoluisset accedere · territus re
diit · Sed tamen ligni salutaris partem · quam religiosa re
gina ibi in testimonium uirtutis reliquerat · asportauit ·
Fecerat namq; sibi turrem argenteam in qua inter lucerna
bus gemmis · thorum exstruxerat aureum · ibiq; solis qua
drigam · & lunae uel stellarum imaginem collocauerat · atq;
per occultas fistulas aquae meatus adduxerat · utquasi di
luuiam desuper uideretur infundere · Et dum sub ter
raneo specu · equis in circuitu trahentibus · circumacta tur
ris fabricata moueri uidebatur ·
quasi quodammodo rugitum contra ui · iuxta possibi
litatem artificis mentiebatur · In hoc itaq; loco sedem
sibi parauerat · atq; iuxta eam quasi collega dō · crucem do
minicam posuerat · filio suo regno tradito · ipse in fano
huiuscemodi residebat · Illo itaq; tempore heraclius
artem tenebat imperii · uir armis strenuus · lingua eru
ditus · totus tamen erat fide catholicus · & erga dī cul
tores supplex · benuolus · ac deuotus · Pergens igitur
filius chosdroe contra eraclium · iuxta danubium mag
num fluuium cum suo consedit exercitu · Tandem in

Clm. 6341, fol. 57v

adaemonib. erepti · multiq. auariſſime infirmita-
tib⁹ liberati · Tunc imp̃ oratione peracta· offe
rens multa donaria·ēcl̃ās dī reparari fecit ex regi
is sumptib⁹· reddens priuilegia auctoritate p̃lata ·
restituens captiuos inpropria · dans oportuna
praesidia · constantinopolim rediit fretus uirtu
te diuina· secum perseuerante insc̃ae crucis signa-
culo · miraculorum premio · donante dn̄o nr̄o
ihū xp̃o · cui est honor & gloria· cum patre & spū
sc̃o· omnipotenti dō · per omnia saecula saeculo
rum· amen·

damus

xt. pdigio ·
ITEM INALIO
mraculorum p
rimo signo ·
fi

Clm. 6341, fol. 60ᵛ

memoriæ commendasti. Quod si omnes scriptores ecclesiasti
cos scire desideras: in ani labore tabescas: cum hodieque
& usq; in fine seculi non desint. qui utilia scribere possint.
Sed tamen antiquos auctores nosse uoluerit. lege librum beati
hieronimi de inlustrib; uiris. a sco petro. usq; ad seipsum.
& gennadii toletani epi. ab ambrosio usq; ad eundem gen
nadium. VALE. aliquando tibi satis sit exhausti.
Sed quid tibi aui dtatem tuam imputo. cum mea socordia
ipse reprehendo. Modo dixi quid omnia tibi prosperat. prosperum
mihi pduxe ad memoriam. cuius epigrammata. licet inuen
tus. habes in corde descripta. Libros sanctorum eius de uita acti
ua & contemplatiua nescis adhuc. Quos si didiceris &
obseruaris. utram dem aliquando aperiam quid inter
sacerdotii nomine significem. episcopatu dignissimus
eris. Eheu. sed mihi cum quam molliter ossa quiescent.
Iterum. iterumq; ualeto.

Cerneat paludi. uel ydrino capitu. seu certe rogo flagran
ti te comparaueri. quorum singula. aliud quo crebri

Cav. 1941 f. 63v

Abb. 137a

&apostoli cumillud ministerium assumere quo pimpositionem
manus datur spsuertatis & sobrium expectare atq; puigilem horā
resurrectionis dominicae. Inqua sacramentus nrae redemptionis
acceptus. paulolum somno gustato. tta mox adecclsiam & mente
compatus procedat & corpore. utiure ministerii sui strenuus ex
secutor. gregi sibi commissi bonus pastor. ante oculos summi pa
tris familias appareat. Mecum reputans quia haec utestus ingenio si
sedulo didicerat. Latus aliquid absentiam uram portaui. sedrursus
ualde turbatus sum. quia difficiliora quaeq; legis & prophetarum
quae mihi di gratia nota sunt. uobis omnimodo incognita esse re
cordatus sum. reputans nedominus epūs & mihi & magistro meo. & qd
preomnibus mesollicitudini grauissimum est uobis dominus epūs
indignaretur. Quia igitur & ponduf officii sacerdotalis. & uram
impertiam exparte didicistis. obsecro dilectissimam † indoliciam
celsitudinis urae. ut sic adtantis ministerium ascendere desideratis.
addomum patris quondam. & nunc fris uri nequaquā declineris. sed
statim admonasterium reuertemini. sine uoluertas socium habere. Alio
quin. heredetatē uram uisitare. & illam cumfrib; uris diuidere.

† uidelicet meae

Cott. 1941 3, f. 104v

Honus habes pugnas nec ad ē dux ipse reuertit

Septimus ēneo decimo mezentius ense

Undecimo uicta est non equo marte camilla

Duodecimo turnus diuinis occidit armis

Duodecimo turnus diuinis occidit armis

Undecimo uicta est non equo marte camilla

Hipocrita greco sermone interpretū simulator

impretatē q̄ bonū se palī ostendit. hippo enī

latinū. crisinudatum impretatē. Mammona

sermone syriaco. diuitie numerantē.

Nemo. silentū uel iniquū. Diffamauerē fa

mā p̄dicauerunt. Ymaos enī greci annū

dicunt. Olor auis est quē greci cignū

appellant. olor au dicē q̄ totus sit alb

bitumes. Nullus enī mémunit cignū ni

gru. olo enī grece totū dicunt

Clm. 19412, fol. 119v

gata ẽ contra arrium. cce. xviii. patrũ. temporib. lulu pa
pae. sub constantino principe. Secunda Inconstantino
poli. cl. patrum. contra macedonũ & eudoxium. tẽ
porib. damasi papae. & gratiani principis. Tercia
Inepheso. cc. patrum. contra nestorium. augustae
urbis epm. sub theodosio magno principe & papa
caelestino Quarta Incalcedone patrum. Dc.
xxx. contra euthanum. nefandissimũ psulem mo
nachorũ. sub leone papa. temporib. marciani
principis. Quinta item Inconstantinopoli contra
theodorũ & oms hereticos. temporib. vigilii papę
sub iustiniano principe. Sexta etiam temporib.
papae agathonis sub principe constantino residentib.
legatis apostolice sedis. cum aluis. cl. patrib. caelebra
ta ẽ grecoq; sermone conscripta.

Expositio sermonũ antiquorũ. fulgentii.

Sandapila. ferarum morruorũ Ignobiliũ atq; dam
natorũ dicit. Vispillo nes. baules. siue nudatores

Lew. 1943. f. 121ᵛ

ē p uenitur.

Vulcanus. Inuentor ferrarie artis.

Escolapius. Inuentr forpicis.

Ofneus. primus plantator uuarum.

Cadmus. Inuentor aeris.

Chiron Inuentor medicine.

Tirrenus Inuentor tubarum.

Ceres. Inuentrix molarum. & aratri.

NOMINA UENTORUM.

Subsolanus.	Ostromuum.
Eurus.	Ost sundroni.
Euro auster.	Sundostroni.
Auster.	Sundroni.
Auster africus.	Sundnuestroni.
Africus.	Uuest sundroni.
Zephirus.	Uuestroni.
Chorus.	Uuest nordroni.
Circius	Nordnuestroni.

Clm. 19413, f. 127v

S	epentrio.	Nordroni.
A	quilo.	Nordostroni.
V	ulturnus.	Ost nordroni.

NOMINA MENSIVM

IAN.	Quintar manoth.	
FEB.	Hor nunc.	
MAR.	Lengzin manoth.	
APR.	Ostar manoth.	
MAI.	Quinnimanoth.	
IVN.	Brachmanoth.	
IVL.	Heuuimanoth.	
AVG.	Aranmanoth.	
SEP.	Quirumanoth.	
OCT.	Quindunmanoth.	
NOV.	Heribist manoth.	
DEC.	Herlagmanoth.	

Cleo. 19413, f. 127v

JL. 4223

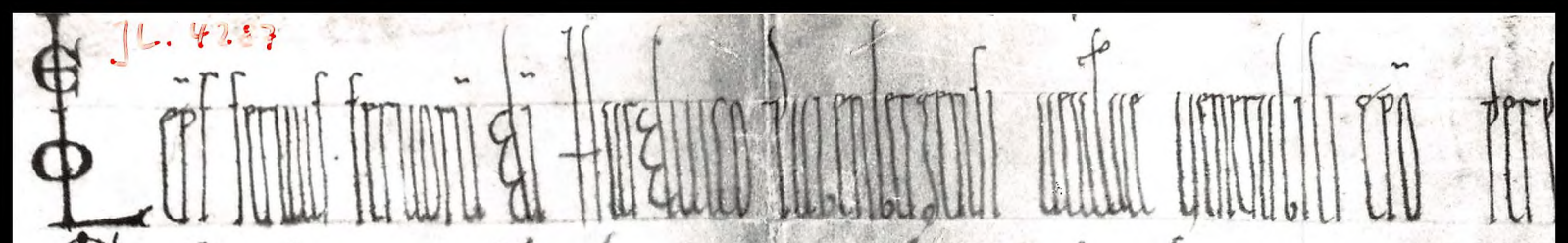

Supastore ouium solē geluq; progregi lui custodia die ac nocte terre

lemp ungulantibus circu pectant. quanto ardore quantaq; debemus esse pugile nos qui pastor

nonce lemus. ne indiv diuini examinis procelloia nra ante sum mū pastore negligentie reatu

milliarū sollempnia celebranda fraternitatiue transmittimus. qd antecessoribus tuis nunq

& puenerationē antecessoris nri pie memorie domni Adriani Clementis. primi eius dem sedis epi.

benignissimi. uobis ter in anno uti p̄mittimus. ad tua auctoritate domne metropolitane

& in sollempnitate sci dionisii. eo quod tunc anniuersarium diē celebratur et omni pa

celebrem p̄totū episcopatū. cuius qm indumti honor modesta ac tuū unanimitate seruan

pos. ut ecclesiasticum. traq; utq; tua filii tui ut regula. in pfa liqua tortuudo illi

dum uideat esse bene direxerim. Cor ergo neque properā que temporalia blandiunt ecc

apud se locum odia. nullus fauor indebitum inueniant. Misericordiam te prout ui

erit tuo contradicat. Nullius faciem contra ueritatem accipias. nullius querentem

Münster HStA, Bamberger Urk. 121

München HStA Bamberger Urk. 121

ent/unt. & ut nequa excel aut errando pereat aut ferinu laniata morsibu rapiatur oculi

nimaru dicamur adtendamu. & ut ceptu offitium exhibere erga cultocha dominicarū omniū

cia. unde modo honori reuerentia sublimiore interretero uocamur. talleum aut ad

te concessum modo tibi primo concedimus rogatu dilectissimi hinri imperatori enrici.

unxpo regnat centu. & pmemoria enrici imperatori primi. pretate aecdae constructori

mane aecdae. hilic& indie ce resurrectioni dni & unnatalitio cor aplor petri & pauli.

clemetis supra memorati. hanc diem sancta aplica auctoritate statuimu

t. hortam ut ei morū tuor ornamta conueniant. quatinus auctore do recte utrobiq

sta dirigat. inta qd imitent aspiciant. inspa ep considerando pficiant ut tuu post

. neque aduersa deiciant. sed quic quid illud fuerit uirtute patientie deuincat. nullum

patitur. pauperibu exhibere. oppressi defensio tua subueniat. opprimentibu moderata

delpicia. ut tocha inte equitati excellat. ut nec diuitem potentia sua aliquid

de pferat. quatinus do miserante talu possit ecclesie qualem aora. sedis precipit

agri tram sanctitatem habuerit. Qua qui ecclesie fuerit. aute aliquando transire

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand Bamberger Urk.
121
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 1290/89

GESTA
VICI
TORIS
OLIMAG
ATORIS·

im hlodouuicus filius eius
nullaubi ipse tunc hiber
& strictissimo post quā idacti
q: omnium francorum consensu
ut regni administratione
nuquam ad patrē uenerant
do ad patrē quidē missas,
s praecipua fuit legatio de
qui michaheli: successerat,
qua dmichaele quidē missi,
orū spatariū & gregoriu
& per eos descriptione &

Tafel 3 ▶

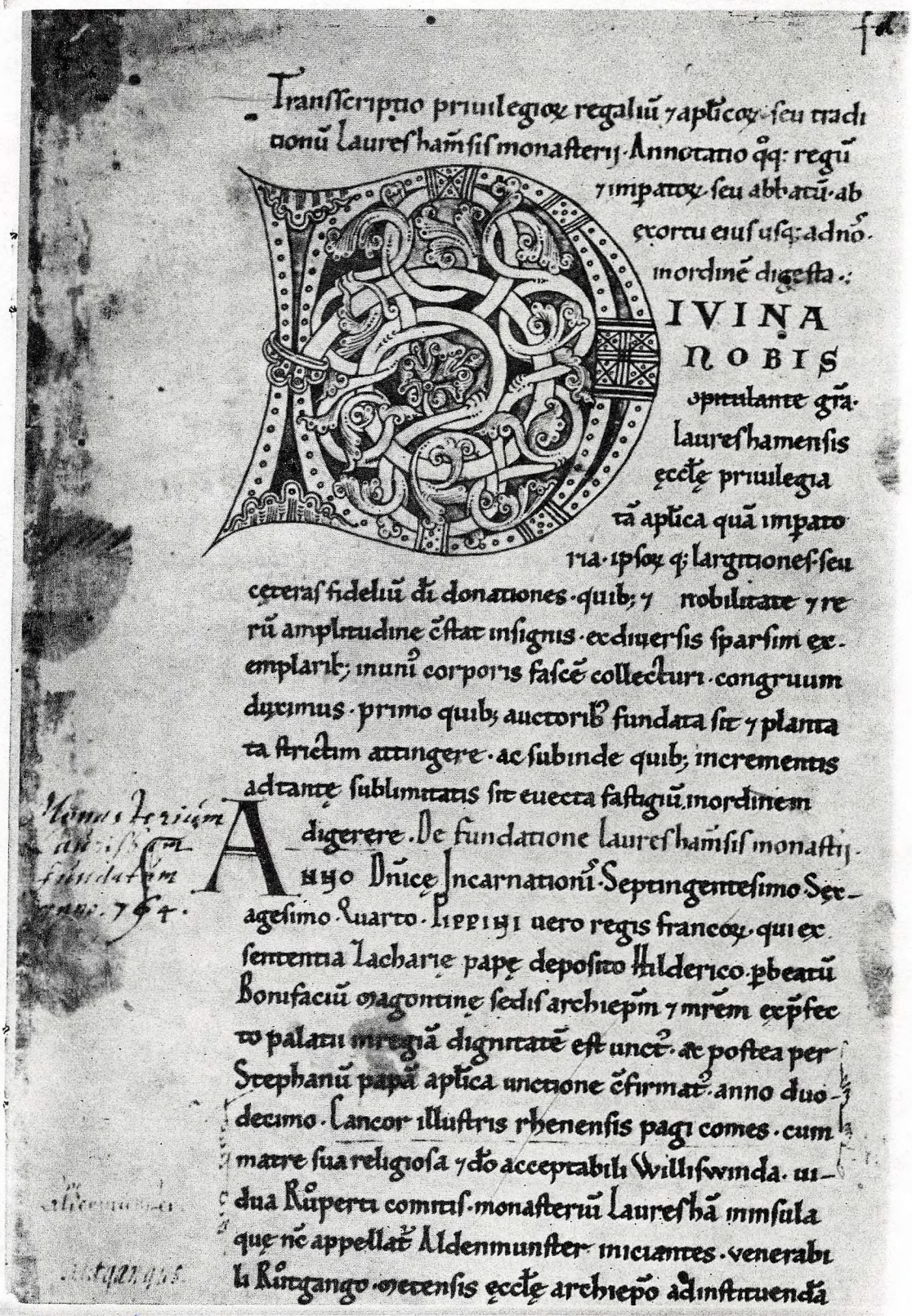

Transcriptio priuilegiorum regaliū ⁊ aplicorum seu traditionū Laureshamēsis monasterij · Annotatio qq: regū ⁊ imperatorū seu abbatū · ab exordio eius usq; ad nō · in ordinē digesta ·:

DIVINA NOBIS ꝓpitiante gra · laureshamensis ecclē priuilegia tā aplica quā imperatoria · ipsorū q; largitiones seu ceteras fideliū dī donationes · quib; ⁊ nobilitate ⁊ rerū amplitudine ēstat insignis · ex diuersis sparsim exemplarib; in unū corporis fascē collectum congruum duximus · primo quib; auctoribꝰ fundata sit ⁊ planta ta strictim attingere · ac subinde quib; incrementis adtantē sublimitatis sit euecta fastigiū ordinem n digerere · De fundatione Laureshamēsis monastij ·

Anno Dnice Incarnationis · Septingentesimo Sexagesimo Quarto · Pippini uero regis francorū · qui ex sententia Zacharie papē depositio Hilderico · pbeatī Bonifacii magontine sedis archiepī ⁊ mrem exptes to palatii in regiā dignitatē est unctꝰ · ac postea per Stephanū papā aplica unctione ēfirmatꝰ · anno duodecimo · Cancor illustris rhenensis pagi comes · cum matre sua religiosa ⁊ dō acceptabili Williswinda · uidua Ruperti comitis · monasteriū Laureshā in insula que nē appellat Aldenmunster · iniciantes · venerabili Rutgango · metensis ecclē archiepō · ad instituendā

Hanc scripsit fundationem anno 764.

Codex Laureshamensis

Paul Schnitzer, Handschriften aus dem Kloster Lorsch (Kat. Lorsch 1964) 17 (KO 27006)

München, HStA, Mainz Lit. 19

In nomine scæ trinitatis patris & filii & spūs sci unius omnipotentis dī. Ego gozbaldus abb
quamhi minimo fidelium suorum rexserenissimus atq; clementissimus hludouuicus iunior p
causa scitatis accepi & in loco qui uocatur israhof deincepsq; aeterna permansione stabiliui primo
largifluo munere domini mei humillimo mihi contingit. Haesunt igitur res quas mihi dedit &q
nrae mansuetudinis obsequium. quasdam res proprietatis nrae quae sunt inulla quae uocatur in
Iornales c. xxx. deprauis ubi possunt colligi desero carradas quadringentas. Mancipia infra cu
auctoritatem largitionis nrae fieri iussimus perquam memoratus abbas rem superius nomi
& legaliter peragere dinoscitur. & nri iuris atque potestatis in re proprietatis est
nulla persona nri uel successorū nrorum temporibus aliquam exhis praesumat ei inf
Has enim res trado. eousdelicet tenore utquamdiu uixero admunimentum mei easdem si
ac ipsas teneam quamdiu in praesentiarum alitū traham. Haesunt nomina locorum
beratione sua disponere xpo permuente desidero. Cella antasna cum suis adiacentiis. &
† Oudalger ptbr. Adalhart ptbr. Eggihart ptbr. Erih ptbr. Hunger ptbr. Uuolf
Isti sunt laici qui traditionem hanc uiderunt & audierunt. & per uarias ad tractasunt.
Ernust. Ruodgoz. Matto Arnamar. Baldram. Deotbato. Heribrecht. Bircho. Sigibre
Fizzilo. Baldrih. thesit. Ruodolf. Gunzo. Arhart. Et barolf. Meginolt. Uualto. Uro
Hrico Hatto. Gunzo. & quamplures alii. Oudalger. Deotbold. Madalbrecht. Gundhart

In nomine scē & individuę trinitatis Heinricus dei gra fauente clemen
entiā. Ecclās q; di cōparationi ede nos reco pensamus ul cuiq; loco nouit
fidelit confidim. Quappt omnū di nriq; fideliū ut ūsitata notū ee u
uenerabilis epi. & cetero. fideliū nrorū. Gebehardi disponensis. Ben
Gueis. sctq; di genitricis Marię. necn beati Joh bapt in ius sū frm ibi do sub
dita usq; ad aquā quae dr Forchenbach. & inde ad Holenberch usq; d
Regin fluminis usq; in illā lipraha & huius pipa iha media influ
Kelbirespach cadit in eius Regin usq; in apholtar bach. & inde a
influit aqua Hadr. & inde ad fontē eiusde riuuli. & ita usq; in
cationib; molis molendinis. uineis & inuineis. cultis & incultis. q; suis
nemo ulterius absq; eius & ecclę quinoris sui q; successor licentia
Ut uero hae donationis nrę auctoritas stabilis & inconuulsa omni p ma
Guntherius cancellarius uice Willigisi archicapellani recog

Münden HStA, KU. Niederaltaich 2179

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand KU
Niedernaltenich 2179
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 364/87

9

ſ misericordicc di monasterii quod dicitur altaha precor deuonem omnium beniuolentium maxime prae
praerogatiuo munere ꝑsuam magnam misericordiam largiri dignatus ſ inproprium &desuo iure inuisibeum transfun
indelebilem domini mei hludouuici regis suorumque progenitorum atque prolis suae seruitute omniumque
uasorado traditasque inperpetuum ecclesiae sicut ipsius largitionis auctoritas &inconuulsa firmitas quam manu propria
roborauit. &quas praefatus uir acclesiae inbeneficium habuit ecclesiae adproprium pertinere largitionis munificentia
rtem inter pueros &feminas generalis numero uiginti duo. Mansa seruiles uestitu adeundem curtem aspicientes u
natam cum suis pertinentiis campis siluis &. siluis pratis pascuis aquis aquarumue decursibus. molendinis
orum &adintegrum quod ille sicut praefatum est inbeneficium habuit largimur. &depotestate nra
ere inquietudinem. sed per hoc nrae donationis praeceptum [illegible] quibus tenere licebit &inde quicquid
ne ulla contradicente persona [illegible] hoc est ab
n per praestariam acceptorum. sitamen dominus meus rex [illegible] Absit ergo ualeat uelum quamillum
raditio gundbaldi comitis quam egino filius eius clericus inbeneficio habuit excmonasterio alta
hart ptes mō. Engilmuot ptes mō. Madalger ptes mō. Ebarolt ptes mō. Gunzo ptes mō. Erchanbrecht diac &mō. Egino
ecnon conductionis praestarii testes exstiterunt. + Reginolt. Vualtilo. Rih heri. Adalger. Isger. Ruodolf. Me
ri. Gundalbrecht. Egino. Meircho. Gerolt. Ratcuuihg. Rafolt. Ruodolf. Hitabrecht. Folcholt. Drud
lf. Berthelm. Vuillihelm. Herdo. Istisunt testes qui uestituram huius traditionis uiderunt &audierunt
. Grimheri. Vuolfrat. Lantrih. Irminolt. Vualtrih. Meinol. Hiltiuuart. Rathelm. Gerhelm. Isanger.

[illegible] romanor imp. augusti. Ilamationis cu[illegible] [illegible] trunco uiridi inpositio
plantatas sibonis nris aliquanto benignius adhibui[illegible] sublenam. tanto easeruus in
olum. qualit nos obtinuimus acpetitionē dilecte coniugis nre Chunigunde imperat
nonis patauiensis epi ad ecclam sctā in heremo q uocat. Nordtuald a Gunthero
regula. s. Benedicti seruiuimus. q. habuimus atq; aquae q uocat. Leipflusa usq; ad
uuimas Ilechenstain. &inde ad Grafenbach. &sic ad fontē ipsi aquae. &
itt. &sic sursū peandē Liperaha usq; ad lacū q. immittit Hadamuich. &inde p
itmagnū lapidē q. occidentali plaga ꝑpe strata iacet q. in Bauariā tendit
I... f... acū omib; uicinis lib;. cū aratr. ed[illegible]ciis. agris. curtis. edific. &in
&ingressis. seu cū omi utilitate quilom. inde puenire poterit phoc nrm
potestatē habe[illegible] noualia faciendi. piscandi. aut ullo ingenio ferias dere
ncat. quo. hanc cartā inde conscriptā. subtusq; manu ppria roboratā
gnoui. Data. vii. id iun. Indict. vii. Anno dnice incarn. Ottonis vii

München HStA, KU Niederaltaich 2179

München HStA, KU Niederaltaich 2179

-dicc di monasterii quod dicatur altaha precor deuonem omnium beniuolentium maxime praesentium
munere ꝑsuam magnam misericordiam largiri dignatus inproprium &desuo iure inusmeum transfundere vad
am domini mei hludouuici regis suorumque progenitorum atque prolis suae seatuae omniumque debitorum
ditasque inperpetuum eeuolo sicut ipsius largitionis uicinitas &inconuulsa firmitas quam manu proprie subter fi
aquas praefatus uir actenus inbeneficium habuit ecclesiae adproprium pernae largitionis munificentiam concede
ueros &feminas generis numero uigintiduo. Mancipia uestita adeundem curtem aspicientes uigintiduo.
nsuis peranentibus campis siluis &. siluis pratis pascuis aquis aquarum ue decursibus. molendinis mobilibus
integrum quod ille sicut praefatus inbeneficium habuit largimur. &depotestate nra ineus tra
uidinem sed per hoc nrae donationis praeceptum [illegible] quibus tenere liceat &inde quicquid elegerit
[illegible] hoc est altahae perpra
Lariam acceptorum. tamen dominus meus rex [illegible] Absit ergo ualeat uelim quamillum quimihire
ndbaldi comitis quam egino filius eius clericus inbeneficio habuit excmonasterio altaha. Hunc
Engilmuot ptbrmō. Madalger ptbrmō. Ebarolt ptbrmō. Cunzo ptbrmō. Erchanbreht diacrmō. Egino diac. Sidhar
ctionis praestarii testes exstiterunt. + Reginolt. Wualalo. Rihheri. Adalger. Isger. Ruodolf. Meginhart. Folc
orebt. Egino Meircho. Gerolt. Ratcuuihg Raffolt. Ruodolf. Hiltibreht. Folcholt. Drudbreht. Bear
. Uuillihelm. Herdo. Istisunt testes qui uestituram huius traditionis uiderunt &audierunt. + Irfinho
. Uuolfrat Lantrih. Irminolt. Waltrih. Meol Hiltiuuart. Rathelm. Gerhelm. Isanger. Wualah. Uuil

nor impr augustus. Ll amationis cui [illegible] trunco uiridi inputatus qmo
sibonis nris aliqmo benignus adhibuit subleuari. tanto easemus indiuina feli
ulit nos obtutibus ac peticionib dilecte coniugis nre Chunigunde imperatricis augu
uensis epor adecclam sctā inherimo q uocat Nordtuald a Gumberto monacho
Benedicti seruorum dei q̄ gd habuim ad fonte aque q uocat Lapflivsa usq; adlocū q uoc
Llechenonstan. &inde ad Grāzenbach. &sic adfontē ipsi aque. &ita p aquā q
rsū p eande Liperaha usq; adlacū q̄ immonte Hadauuich. &inde p decursū aq
lapide q̄ exorientali plaga p pestratā ad occ q in Bauvariā tendit. &sic p stra
cū omib; utensilib;. cū aratis. [illegible] agris. cultis. &incultis. pra
lis. seu cū omi utilitate quillom unde pueniri potuit phoc nrm p ceptū i
habe noualia faciendi. piscandi. aut ullo ingenio ferasdecipiendi. a
hanc cartā inde ē scriptā. sigillisq; manu ppria roborata sigilli nri
ata. vii. id ivn. Indict. vii. anno dnice incarn. dcc. lviii. Anno v. D

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand KU
Niederalteich 2179
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 364/87

München HStA, KU Niederaltaich 2179

ligenter acdeuota intentione adtendant qualiter regalem munificentiam
olo sanctarum martyrum felicissimo & agapito quorum membra abeatissimo papa gregorio
rum deinde etiam pro remedio animae meae tamen aliqua portiuncula inhuiusmodi
ut manifeste demonstrat. Complacuit nobis inquit propter suum deuotissimum erga
ldsum ecclesiae duae curtes dominicatae cum ceteris aedificiis desuppositis decem arabili
nnorum duodecim. Unde etiam pro firmitatis nostrae securitatis studio praesentem
e immobilibus seruis quoque uel cenallis. & quicquid adeundem curtem iuste
ndimus dominationem iure proprietario adhabendum. ita ut abbadia nadie
facere uoluerit libertatem in nomine monachorum habeat potestatem faciendi.
nam acceptae ex[illegible] de consensu fratrum monachorum in locis subter adnotatis
donauerat uelle cognouero. quando seruus uitae meae curricula cum consilio & dele
ctionis. & praefatam conditionis isti monachi testes & consensores exstiterunt.
ē. Hartger diac. Hohuni diac Liubhart diā
Immo Nemar Adalram Luodbold Oudal Albbad Scahgo Heimram guzzo
egino Engilbold Isac Noman Rato Gemmunt Egilolf Ruhbold Themil
otabreht Oudal Uuistih Hertuuihc Nothart Isangrim Uuentalger
m Helfrih Erfrih Megnih Ruodhart Rambreht Hatto

aquis circuitus fr[illegible] crinis ramis crescentib; in arbore
laude excrescens. porro q; nos firmius imperii nri culmen stabilire
& Brunonis augustensis eccle pfulis. necn Gotthardi hildonesheimen sis
i pmit heremrici uiri ducente estructa in honore victoriosissimae
Suarzahaa[illegible] & inde usq; admontē quocat Ekkirichesbuoch.
flinspach. & hinc ut subtermatū e adflumen Regin. & pdecessu
quocat Sebach. & sic inde ut termatū e usq; adlocū ubi
usq; adnigrū Regin. & sic sursū pcunde fluuiū adlocū ubi
pascuus siluis uenationib; aquis aquarūue decursib; pis
prū donatum aq; confirmatum. ea uidelicet ratione. ut
qualibet praestatione infra pscriptū terminū excrescendi.
pfessione uissimus insigniri.
[illegible] ci sedis regnantis viii. decim Merseburg fruct. Amen.

dratahaha · uuuuuari · & in alio loco ubi dr inone aqua Dratahaha
seruos & ancillas seu tributales rures · pratas · campos
siluas · aquarūq · decursibus · mobile & inmobile · cultū ·
& incultū · oīa eximegro ut diximus tracto adillā ecclam
scī iohan · & cūipsa eclam scī iohan · adbasilicā scī stephi
& scī ualentini · absq · contine & uxorē meā · ut ibi sit firmū
& stabilitū ; Siquis aut ulla opposita psona t ego ipse
qd fieri non arbitror · aut aliquis de heredibus meis
hec irrita facere uoluerit irādi ompis incurrat ·
& partē habeat cū iuda traditore · & causā cum
beatissimo scō stepho · & carta hec nihil ominus firma
pmaneat · Et hi sūt test · uuilliphr · isanleo · engildeo
reginheim · hodolhoh · ruorphr · regilolf ·

Nihil sibi quisquis cernitur de hoc scto de rebus suis ppri
is sumere · nisi tantū dō largiente ut in elimosinā detur ·
Quapp ego indi nomine engilger pbr cepi cogitare p
remediū anime mee seu pabsolutione delictor meor ·
trado atq · confirmo ppriā hereditatē meā in loco
qui dr aduualdi iuxta aquā que uocat dratahaha · aduualdi
ecclam cū domibus edificiis curtiferis · atq · mancipiis
ibidem manentibus · t aspicientib; · cāpis · pratis · cultis ·

München HStA Hochstift Passau Lit. 1

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand HL Passau
1
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung
327/88

München, HStA, Hochstift Passau, Lit. 1, f. 44v

Mazili Azo. Megizi. Vzaman. Azachint

Nouerint omes xpi fideles qualit venerabilis dñs Beran
ger epc sin ppriu uris seruios Gumprht Ratuin
Vuillibelm Ono. nuncupatos tradidit mihi
sci Stephani Ermberto aduocato hanc traditionem
suscipiente ea uidelicet conditione. ut si pdicti fa
muli sibi cõpetentem ac sufficientem ab eade sce pa
ticie epo fuleiam beneficio. infra cortem
Berenger epc suã sicut ceteri suę ecclie ministri cuilibet officio
deputati seruiant deuote. Sin aut annuatim
v. nummos. teoz pcũ in pscriptũ psoluant al
tare. & cuicũq. uelint pcul omni seruili districtio
ne libere ministrent. Hui uero traditionis testes
ritu baioarico pariter tracti hic inferti sunt
notati. Chuonrat Azili. Ratolt. Hentam.
Vualt chuon. Chadalh. Gozilo.

Omniũ xpi fidelium nouerit industria qualit comes
Berhtoldus filius comitis Vdalrici uenerunt suę exhoc
seculo transmigrationis tempore. quandã sui ppriu uirum
cuidã nomine Rihgart obtimedium. animę suę pa
rentũq. suoz tradidit inmanu Tiemonis comitis eo uidelicet
tenore ut ipse eã potestatiue absq. ulla contradictione
aut immundiburdiũ alicui ecclie aliquo pstignato censu
illuc annuatim psoluendo. Aut cuilibet liberi inde R. pla

fol. 44v

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand HL Passau
1
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 327/88

Notū sit ūr̄ę karrtan. qualit̄ quida nobilis uir Rodolf
nōie p amore di. & p remedio anim̄ suę. ac patris sui
Rodolfi. tal̄ p̄ p̄r̄ & cat̄ qual̄ ad murperch habuit. p̄ter Murperch
unā medią hob̄ in osterenpgo. qua cuida uidua Ive
Zalun. p. dedit. & aream unā ministri sui machelmi adfor
tarum. ut eo die sepe & edificius circūdata erat. cū om̄ib;
appendicius. & iure ad predictā hereditatem respicientibs
potestatiue. & absq. om̄i contradictione in̄spectu fris sui
orendelis. tradidit in manū Berangeri ep̄i & militis sui Beringer epe
Chalilum. eo scilic & tenore. ut id̄ chalili traderet in aram
sci Stephani. unde pri tempor̄ib; xp̄iani ep̄i & Rodolfi
patris sui. in uisto con cambio diu alienata erat.

Isti f̄ test̄. Iacob. Reginolt. Aribo. Orendil. Grim. Cūpo.
Engilscalch. Hitto. Racco. Uzi. Ratolf. Udalrich. Selprat.

Ista traditio ap̄dicto chalilino facta ē. Indie sco
ceno dni. cora frequentia milit̄. & clericor. & om̄is fami
lię. Hui⁹ ẽ traditionis test̄. noia hic subt̄ notata.

Temo com̄. Gerolt com̄. Udalrich com̄. Henrich. Temo.
Item Temo. Harman.. Aribo. Alto. Reginbt. Heimo. Pato.

Notū sit omn̄ xp̄i fidelibus qt̄ qda nobilis uir Hadamar noie pre
medio anim̄ suę & uxoris suę. & parentū Planchinpach
suor̄ tal̄ p̄ p̄r̄ & cat̄ qual̄ ad planchinpach habuit cū uno
seruo Ebar nominato. cora frequentia milit̄ & familię. in
man̄ Berengeri ep̄i potestatiue & absq. om̄i ēpdictione Beringer epe

Münden HStA, Hochstift Corvey Lit. 1

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand HL Passau 1
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 327/88

Traditionen aus der Zt. Bischof Berengars (1013 – 1045)

Passau

Taf. 81.

qdidm adsēm stephanū. Ista sunt testes: Rafolt. Rvdolf
Chazili. Machhelm. Ilo. Reginpolt Vdalrihc. Watteon.
Notū sit omīb; xpi fidelib; presentib; scilicē & futuris, qualiter
qda nobilis uir. Vricha uocitat. talē ppriētatē. qualē adros-
Roschanaswanch —chanaswanch ipse & uxor ei. y. Gisala possidebant tradidit
adsēm stephanū. inmanī. Berengeri epi & aduocati sui lvtbg.
Econtra vero idē prenominat Vrichart ppriētatē talē
qualē miles precularis epi. Deotrich. adpergas habuit. cū
pbenefitio
ecclia & decimatione aliisq; utensilib; dū dicto epo & adu
cato suo. lucrtio accepit. His nāq. testib; roborat scim. Chazili.
Reginolt. Marchwart. Gotta. Vlco. Engilscalch. Gūpo. Vzi.
Madalgoz. Otalo. Rachauvin. Engilpolt. Razo.
Hoc pte omīū fidelīū industrid qualē. Hitili nomine qda
ppi uxis sui ancillā Sigipurhc. y. tradidit potestā
tive indram. Sēi. S. frīm & iam. Adusum. coseliett
obtentu. Jannuatim. v. nūmos intrand psoluat aram.
et ipsa qcūq; libera. & sint omī degat & tradictionē
Hui rei testes inspi subnotantur. Iezpolt. Vzi.
Racco. Gizo. Racco. Engilpo. Sicco. Vzi.
Hoc pte. oms qlē qdā de familia Walteon. y. Wsundi
seruum suū tradidit ūpem sēi. S. ea lege ut annuat
. v. nūmos intrande psoluat aram. Hui ē firmitatis
hi. y. Deotrihc. Marchwart. Meginhart.
Ista si testes dechrazun. Zgnomo ei Deotrihc. Kamanolf. Odalman. Chazili. Wolmolt. Gozo.

Arnulf Tausch, Kl. Mattsee 3 (1903)

München HStA, Passau I, fol. 46v (Codex antiquissimus traditionum Patauiensium)

tradidit adsem stephanū. Ista sunt testes: Rafolt. Rodolf.
Chazili. Machhelm. Ilo. Reginpolt Vdalrihc. Watreon.
Notū sit omīb; xpi fidelib; presenib; scilicet futuris. qualiter
qda nobilis uir: Ywicha uocitat talē ppriētē. qualē adros-
Roschanaswanch -chanaswanch ipse & uxor ei. g. Gisala possidebant tradidit
adsem stephanū. in man. Berengeri epi. Caduocati sui lvtbu.
t contra vero idē prenominat Ywichart ppriētē talē
qualē miles precatulati epi. Deotrich. adpergas habuit. cū
pbenefitio
ecclia & decimatione aliisq. utensilib; dū dicto epo & caduo
cato suo. lutbto acceptū. His nāq. testib; roboratū scim. Chazili.
Reginolt. Marchwart. Gotti. Albo. Engilscalch. Gūpo. Ozi.
Madalgoz. Otalo. Rachauvin. Engilpolt. Razo.
Hoc etiā omīū fidelū industrid qualit. Hilili nomine qda
ppi uxor sua Ancillā Sigipurhc. g. tradidit potesta
tive indram. Sci. S. frm & iam Adusum. coēmeret
obtentu. Jannuatim. v. nūmos intand psoluat. ipsum.
et ipsa qcūq; libera. & sine omi deg. ptradictione.
Hui rei testes inseri subnotauim. Liepolt. Ozi.
Racco. Gizo. Racco. Engilpo. Sicco. Ozi.
Hoc etiā omīs qlit qda familia Watreon. g. Wesundū
servum suū tradidit capiti sci. S. ea lege ut annuatim
.v. nūmos intande psoluat. Hui ēi firmationis
hi. g. Deotrihc. Marchwart. Meginhart.
Ista si testes: Perhtolt. Deotrihc. Kamanolf. Odalman. Chazili. Woluolt. Cozo.

München HStA Hochstift Passau L. 71, f. 46v

f. 46v

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand HL Passau
1
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 327/88

Ignaz Zibermayr, Das älteste Traditionsbuch d. Hochstifts Passau, in: MIÖG 26 (1905) 369-414, hier Cuntus S. 414 (Tacs. I)

Münchner HStA, Hochstift Passau 1

Dtracti rihgauuo · gorefcalc · rumolt · er gildeo ·

Dum non eſt incognitū ſed corā plurimis ponitur
notitia qualit̄ Reginolf pbr ꝓpriā hereditate adecclām
beati ſtephi mār infra muro cuitate paſſauie tradidiſſe
hic continet̄ur. Igit̄ enī ego reginolf ꝓmiſericordiā dī coepi
cogitare ꝓremediū anime mee ſeu ꝓabſolutione delictoꝝ meoꝝ
ut in aliquantulū de peccatis meis indie iudicii minuere digner.
Quappt̄ trado & transfundo hereditate mea adpreſato baſilice
in loco nuncupante Alpuneſfeld in pago trungauue · hec̄ cum
dema cū curte cū oſtreo & cū terris arabilis cū pratis cū cultis
qua & incultis cū mancipiis uel quicquid in ipſo loco mea uidet̄
poſſeſio · poſt obitū me ū ubi ſit fermū & ſtabilit̄ū uſq · me unum
lineā uū die manentibus ortolfario uocato epō una cū filiabus ſuis
in loco nuncupante adpuoche ubi preciosꝰ mār florian corpore
requieſcit · ut ipſe ꝓfato pbro anob humilit̄ rogante ꝓstare ei
quaſda causas. aſco ſtepho una ad oſterhergon · alia adtegerinpah
lineā ūs ratione econtra ſua tradition̄e ipſe renouauit · quia
antea eam erchanfrido uoc epo ſimilit̄ fecit & nob placuit
atq cōuenit · quat ipſis res quas ſuperius nominauimus ꝓ
ſtaiuimus ꝓ obtū eius adſem ſtephm abſque ullius contradic
tione poſſeat & ſuis poſteris. Egina reginolt ano de

De Alpuneſfeld

Ortkari ep

Erchanfrid ep

Notum sit omnib; xpi fidelibus psentib; atq; futuris qualiter ppositus Adalpreht
quandã suã uineam tradidit cũ potestatiua manu aduocati sui Liutberti
in manũ epi Berthgeri sup altare scã stephani patauiensis eccle. ubi frãbus
qui altari deseruiunt, pro ea decimatione uini que chorbbeim solue unoq; barro
cha decultis ecclesiasticis uineis. usq; ad finem uine. Hui⁹ rei testes sunt. Chazili.
Marhuuart. Adalbero. Chadalhoc. Odalric. Adalolt. Enli. Hoc factum erat
in eadem ciuitate patauio. iiii. non Sept.

Notum sit omnib; industria. qualiter Odalricus patauiensis eccle diacon
in ara sci stephani, promastyris sui iuris seruũ Amonem nomine
animę suę remedio tradidit. eo scilicet tenore. ut idem Amo
v. denarios p singulos annos fratrib; ibidem seruientib; p solueret. ipse
securus ab omni seruitio ubicũq; locoq; sibi liberũ esset sine contradictione
omniũ degeret. Isti sunt testes. Meginhart. Odalrich. Pezili. Chazili.
Hadalhoh. Eccolf. Iterũ Eccolf. Rodmar. Egilolf. Gerolt. Lanzo. Heinricus dux
Baioariorum
Notũ sit cunctis psentib; scilicet et futuris qualiter. Heinricus.
strenuus baiouariorũ dux. in marca Lunbaton marchionus
egregiis omnib; tã epis quã comitib; primoribus. cũ plebib; regni.
publico placito habito. pptim imminẽ pficienda generaliter omnib;
iusticia insare fecit. qđ utr unicuiq; ppriũ esset. de illis pdiis que
re subditione tenebant dominica. et qđ episcopatuũ, aut abbatiarũ fami
lie deberent marchiam. Ineccera aut que Adsem stephanũ promsit
sedi q; patauiensi iuste legaliq; prestare deberent. Tunc inprimis fa
miliã sci stephani Abonis iuris ut districtione marchionis hoc est
collecti. donatiui. operib; manifestatis. cæteris seruis liberã a

Notum sit omnib; xpi fidelibus psentib; atq; futuris qualiter ppositus · Adalpreht quandã sui iuris uineam tradidit cũ potestatiua manu ad uocati sui Liutberti · inmanũ epi Berengeri · sup altare sci stephani patauiensis eccle · ubi fratribus quotidiani deseruirent · prota decimatione uini que chorbham solui · intra burchha decubitus ecclesiasticus uineis · usq; ad finem uine · Huius rei testes sunt · Chazili · Marhuuart · Adalbero · Chadalhoc · Odalric · Adalolt · Enzi · Hoc factum erat in eadem ciuitate patauio · iiii · non Sept ·

Nouerit omnũ industria · quatinus Odalricus patauiensis eccle diacon in ara sci stephani protomartyris sui iuris seruũ Amonem nomine pro anime sue remedio tradidit · eo scilicet tenore · ut idem Amo v · denarios p singulos annos fratrib; ibidem seruientib; p solueret · ipse securus ab omni seruitio ubicũq; locorũ sibi libitũ esset sine contradictione omnium degeret · Isti sunt testes · Megenhart · Odalrich · Pezili · Chazili · Halchun · Eccholf · Iterũ Eccholf · Rodmar · Egilolf · Gerolt · Lanzo · Heinricus dux Baioariorũ

Notũ sit cunctis psentib; scilicet & futuris qualiter · Heinricus · strennuus baioariorũ dux · in marca Cumbatoi marchionus egregiatus omnib; tã epis quã comitib; primoribusq; cũ plebib; regni · publico placito habito · pp̃lin tminulẽ pfaciendã · generaliter omnib; iustitia iuxta fecit · qd ut re unicuiq; ppriũ esset · de illis pdiis que tẽ subditione tenebant dominica · 7 qd episcopatuũ, aut abbatiarũ famule deberent marchiam · Intererat aut̃ que Adson stephanũ promptã sedẽq; patauiensẽ ubi legabatq; gratiã deberent · Tunc inprimis familiã sci stephani Abbatis iuxta ut distrectione marchionis hoc est collecta · donatiuũ · operib; manufactis · & ceteris seruitiis liberã &

Notū sit omūb; xpi fidelib; qualit̄ quida nobilis uir nomine EMICHO
p remedio anime sue. & uxoris sue GVNDRADE. seō stephano. &
in manus BERANGERI patauiensis eccle epi. & aduocati ei⁹ IVT
BERGA. potestatiue tradidit BOLNSTEIN. & tale p̄petuū. quale
habuit int̄ flumios dumulicha & sabinicha & sic usq; ad selauunicos int̄
nos. scilicet cū cultis & incultis. eo tenore. ut inibi pp̄etualit̄ manerent
possidenda. Et ut hec tradicio stabilis & inconuulsa p̄maneat. testes ex-
hamarico pauese tracti subnotati sūt. Rapholt. int̄ Rapholt. Arnbo. Fili
grim. Gotm. Rodolf. Iulo. Iacob. Ebkurich. Otto. Hetil. Adalrā. Richer.
Facta ē aut̄ tradicio hec. anno dnice incarnationis Mill. xxx. vii. Non
Decembs. xi. anno imperii CHVNRADI IMPR. HEINRICO filio
ei⁹ ducatū hamarie gubnante inxpo.

Notum sit omnib; xpi fidelib; qd quida nobilis mulier Rahtkart
nomine [illegible] pro remedio anime sue & domine Hemmanrico epo
tradidit nāq; eū manu aduocati sui Oudonis. tale p̄pietatis
quale ad vualda y Sulzpach & figularia habuit. mittens
seō Stephano. & manū dom epi. eā omnib; ad p̄dictū locū p̄ti
nentib; silua ibq; manentib; Sulzpach & figularia in eū
modum. ut eo die possessa essent. exlege. ut quādiu ipsa
uiueret. tale beneficiū quale Chadolt filii ei⁹ dū uixit habuit.
illa haberet. Adhec & ut & ipsa una ad muunbosium p̄pe
possimum stum. ut ipso die ad dictū epm sē reciperet. & in-
hōnis ad usum ulteriorē. & in unoq; anno v. ep̄ales sum. & si qd exsuperaret; eb; illi subtrahere sū

München HStA, Hochstift Passau, L.U. 1

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand HL Passau 1
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 327/88

München HStA Hochstift Passau L.7.1

Nouerint omes xpi fideles qualiter quidā
nobilis uir nomine Gumici quandā sui ppris
ancillā Lamperat uocitatā coram frequentia
cleri & populi absq; cuncto; contradictione
potestatiue tradidit uxorem sci stephani uidua
martiris corporis eiusd; promagistratem tempore
Berengeri uenerabilis epi. Fratbto aduocato
& Vuisundo fratri pposito hanc eandem accu
pientibus. ea uidelicet ratione ut ipa dicta Lam
perat & omnis posteritas illius eu annualem
pensionem exinde .v. nummos ut eo; peti
tionem inscriptu psolueret abrare. &
ab omni seruitutis iugo solutu ubiecq; sibi pla
cuerit manere & arbitriu sui consilium sui
facere. Hui uero tradicionis testes nomi
na inferius videntur notata. Chazil. Ger
olt. Ierpolt. Azo. Ecilzo. Ereuuic. Leo
Vuolfolt. Engilpolt. Vzi. Dicotum.
Vuezelin. Adalbert.

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand HL Passau
1
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 327/88

Ispanpero. Vdalrih. Ellinhalm. De familia duc. Cezo. Egilolf. Gerolt. Heizo. Vdalrih. Gebahast. Irmunolt. Pero. Chazili. Vz. Ruhhast. Hizo. Albrih. Vz. Richast. Actu e munolfingun in placito ia, aduocati Chz -lini. cora omi familia. Anno dominice incarnationis. Mill. xxx.v. Indictione. iii. iii idus Sept.

Domni uero Berengeri epi. xx.ii.

Notu sit cunctis fidelib; qualit quida de familia adalot nomine precepto reuerendi epi. Berengeri. Assensu militu. clericor ac familie utriq; id e parauiensis 7 marcensis. manu tuta aduocati. sup marasco chadalhohi. tale ppriet quale uxor ei. Berhta habuit adselhdorf. pusto concabio tradidit in manu. Rvdolfi aduocati. ea lege ut idem ei redderet ad holzhusun. qd & fecit. Isti s testes. Vdalrich comes. Leutrich. Iacob. Marchuuast. Gamanolt. Vdalrich. Pero. De familia. Emmo. Izo. Ysalrichvn. Mazili. Wazili. Ysolfpero. Irnio. Gerolt. Ecolf. Chazili. Egil. Adalhast. Chazili. Egilolf. Ramphr. Vdalrich. Helidolf. Richast. Adalhast. Actu e incuste dominicali paduua. v. idus. Iul. concambio qd idem adalot fecit cu piparpach ad holzhusun lauriaco. isti s testes. Otto. Piligrim. Erchanpolt. Hacco. Erenzo. Marcwast. Raffolt. Ite Raffolt. De familia. Wasigrim. Gerhast. Oduin. Irmanolt. Adalram.

Isti s testes ppetaru adalhardi nr hardigun. qui tradidit in manu Berengeri epi. Megingoz. Chazili. Marchuast. Deotrich. Adalpero. Herifolch. Willehalm. Erampht. Vulo. Rilo. Vdalrich. Hezo.

München HStA Hochstift Passau Lit. 1, f. 47v

47'

1.47v

Bayerisches Hauptstaatsarchiv
Bestand HL Passau
1
Urheberrecht vorbehalten!
Reproduktion
nur mit Genehmigung.
Auftragsnummer 327/88

Guardus ded. lxvii. marcas. duab. unciis et dimid. min. has dedit eumana epo. [illegible] parte dedit .LIIII. lib. quatuor bisanteis et xiiii. sol. co[illegible]. ex his [illegible] domu et fabas iiii. lib. pap. idest .v. [illegible] int reineru et pasta. xx. s. [illegible] pap. idest una lib. pict. [illegible] et aliu viii. lib. pict. [illegible]
iii. sol. pict. Ceteras om̄s dedi odalrico.

Isti sunt libri eccle sci nycolai. scilicet. Bibliotheca. ii. missales libri. ii. euangel[illegible] lib. ii. lectionarii. i. officialis lib. i. gradualis lib. i. sequentionari cu tropis. i. matutinalis in duob; uoluminib; i. paruulus cu graduali [illegible] psalterium. ii. psalteria. eple pauli. xl. gregorii. i. sermonu lib. i. benedictionu lib. vita patru. i. tractat augustini septe psalmoꝝ. ii. ymnar [illegible] excerptu [illegible] de moralib; scintillaru lib. i. Gratissim petri. Isidorus. tripertita historia. Regula gregorii. Augustini de diffinicionib; dogmatu ecclesiasticaru. Regula canonicoꝝ. Regula solitarioꝝ. Arithmetica. Salusti. Lib. diuersaru regularu grammaticaru. rethoricaruq. psichomachia. auctor. cato. [illegible] Cantica canticoꝝ. Sinonima. Lib. iohis abb ad imperatrice agnete. Porphyrius. tria uolumina oracionu. Lib. benedictionu episcopaliu. Libru eplaru. [illegible] offertorioꝝ. Leges alemannoꝝ. Eple isidori. Quedā oraciones missaru.

F L

Clm 16053, f. 76v

quaecumq: ita sint ·· Hic est liber creaturae caeli & terrae. Cum factus est dies ·
fecit dñs caelum & terram · & omne uirgultum agri antequam oriretur · & omne
fenum agri antequam exoriretur · Non sic quomodo fecit operari quonunc
usq: operatur ·· Per pluuiam & hominum agri culturam, ad hoc enim adiunc
tum est · Non enim pluerat dñs super terram · nec erat homo qui operaretur terram ·
Sed illo modo quo creauit omnia simul · Senario q: dierum numero consumma
uit · cum diem quem fecit · eis quae fecit sexies repraesentauit · non alternante
spatio temporum · sed ordinatae cognitione causarum · a quib: operibus
in die septimo requieuit · & ita suam requiem eius diem diei nostrae gaudio q:
praebere dignatus ·· Et ideo non eum in quo lib & opere sexto · sed in sua requie
benedixit & sanctificauit ·· Unde nulla ulterius creaturam constituens · sed ea
quae omnia simul fecit · administratorio actu gubernans & mouens, sine ces satio
ne operatur simul & requiescens & operans · sicut iam ista tractata sunt, quoq
operum eius quae nunc operatur · per uolumina corpoq explicandorum ·
uelut exordium narrandi sumens · Ait scriptura · Fons autem ascendebat de
terra & inrigabat omnem faciem terrae ; De quo fonte quia diximus quod di
cendum putauimus · ea quae secuntur ab alio considerandus exordio ··

EXPLICIT LIBER · QUINTUS ··

·· INCIPIT LIBER · VI ··

ET FINXIT DS HOMINEM PULUEREM DE TERRA ·
& insufflauit in faciem eius flatum uitae · & factus est homo in animam
uiuentem ·· Hic primo uidendum est, utrum ista recapitulatio sit · an nunc
dicatur quo modo factus sit homo · quem sexto die factum legimus · At uero
tunc quidem cum fecit omnia simul ·· Nunc his uidetur hominem latenter fecit

·nemo ascendet
descendit;

Clm. 8105, f. 68r

Bayer. St... ...on
cod: lat. 8.105
fol/s: 68R

qualis figuraliter scōrum spiritibus demonstratus est. qualis & in sermone allegorico ponitur. similia quippe sunt illa uis talibus dictis. ac sic errant constituentes incordesuo simulacra uanae opinionis. nec intellegentes rta scōs desuis uisis talibus iudicasse. qualiter iudicarent scta alia diuinitus in figuris dicta legerent uel audirent. Sicut septem spicae & septem boues septem anni sunt. sicut lentem quatuor lineis adligatum. uel ut discus plenus uariis animalibus orbis terrarum est. cum omnibus gentibus. sic omnia celeste & multo magis quae de rebus incorporeis corporeis significantur. non rebus sed imaginibus. Nolunt tamen tertulianus animam crescere substantia sicut corpus. adserens & iam timorem sui causam. Nec & iam decrescere substantia dicatur in quiete. atq: rta & defecture credatur. Et tamen qua per corpus eā localiter tendit. non inuenit extra mentorum eius. quam ulte exsemine exiguo aequari corporis quantitati & ate. Sed uis eius in quo natura lia peculia constituerunt. salua substantiae modulo qō a primordio inflata est. paulatim cum carne producitur. Hoc forte non intellegeremus nisi adhibita similitudine planum faceret. quod dicebat. Constitue inquit certum pondus auri uel argenti rudem adhuc massam. collectus habitus est illa & futuro interim minor tamen continens intra lineam moduli totum qd natura est auri uel argenti. Dehinc cum in lamminam massa laxatur. maior efficitur in tractu suo per dilatationem ponderis certi. non per adiectionem. dum extenditur. Licet enim & habitu augere cum statu non licet. Tunc & splendor ipse peribitur auri uel argenti. opus fuerit quidem & in massa sed obscurior. non tamen nullus. tunc & alii atq: alii habitus accedunt. pro facilitate materiae quae duxerit ea. quia nihil conferens modulo

non dum augetur. et sic quoq; augetur dum extenditur.

XVI

Cen.. 8105, f. 125v

Bayer. Staatsbibliothek
(Prototyp)
cod. lat. 8105
fol/S.: 125v

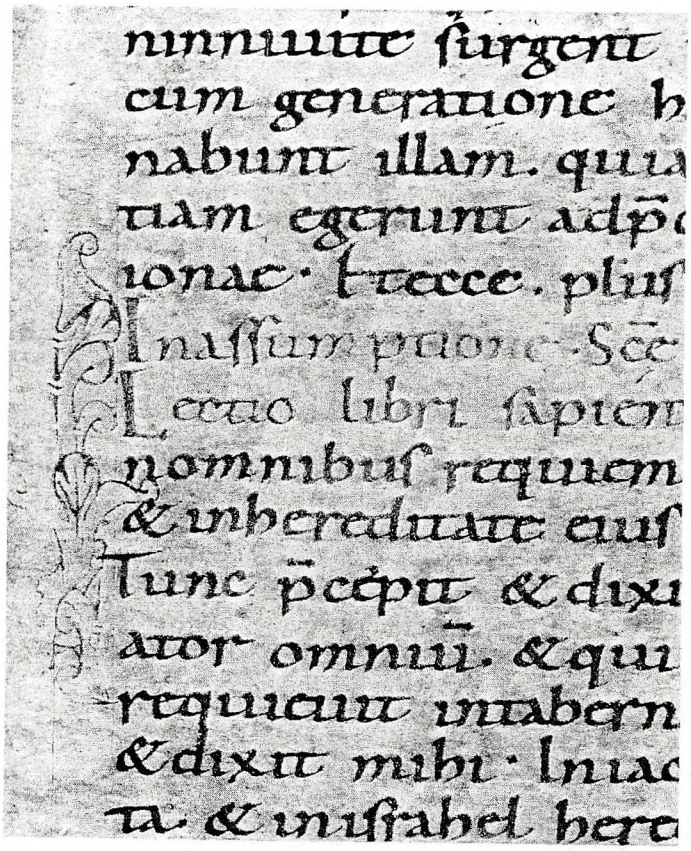

645 Clm 385 fol. 188r · Kat. 301

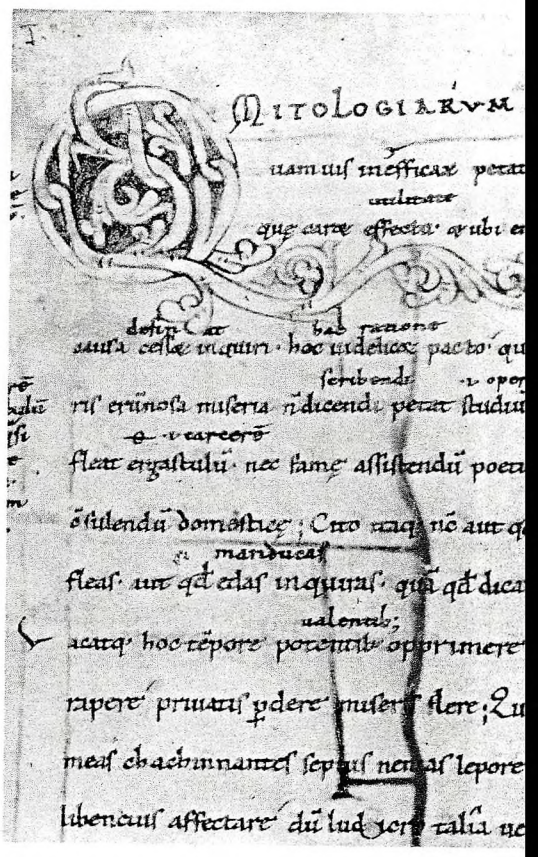

646 Clm 631 fol. 82v · Kat. 303

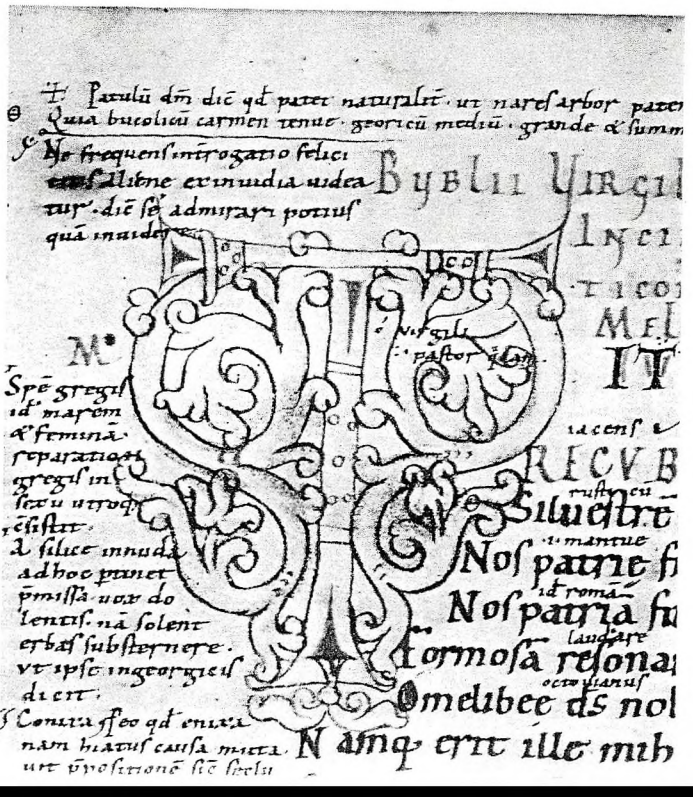

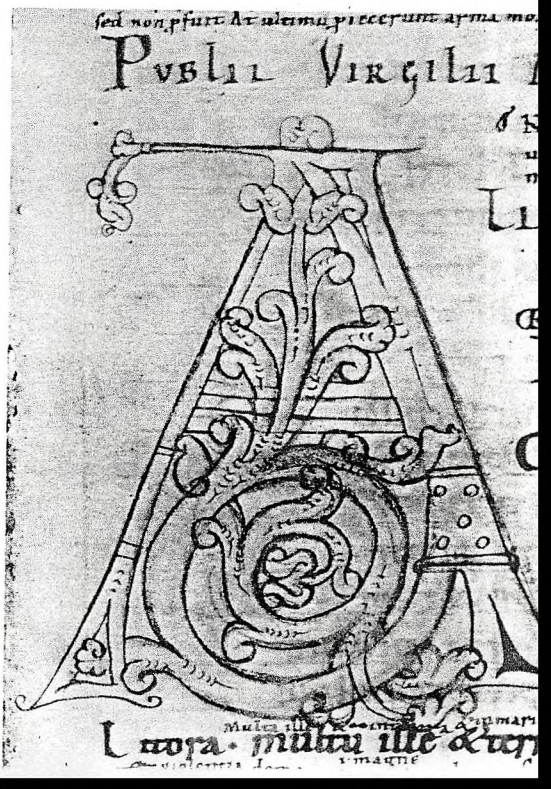

R. Klemm, Die romant. Hss. der Bayer. Staatsbibl. Text 2 Tafelband (1988) S. 180

R. Klemm, Die roman. Hs. d. Bayr. Staatsbibl. Teil 2 Tafelbd (1988) S. 180

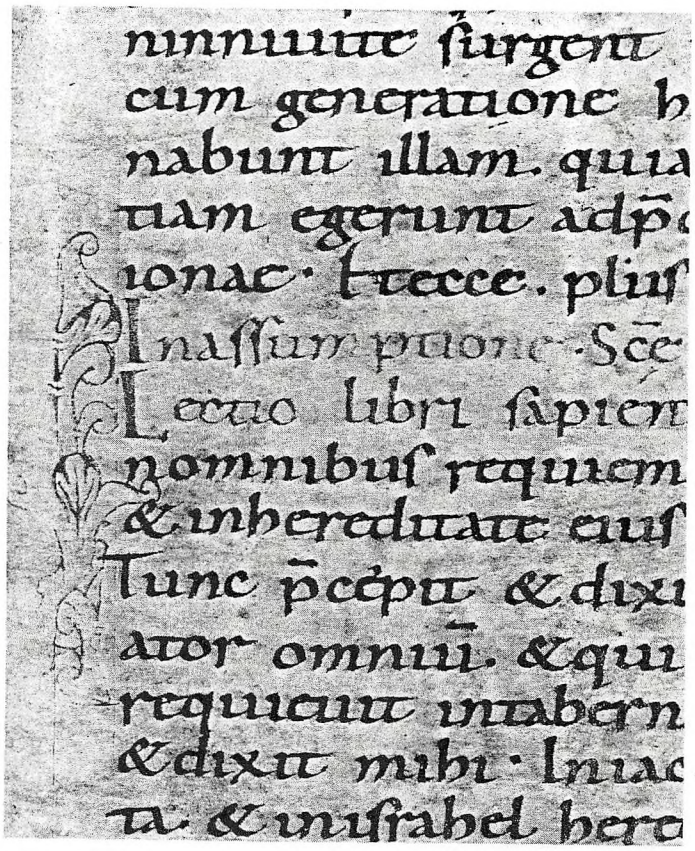

645 Clm 385 fol. 188r · Kat. 301

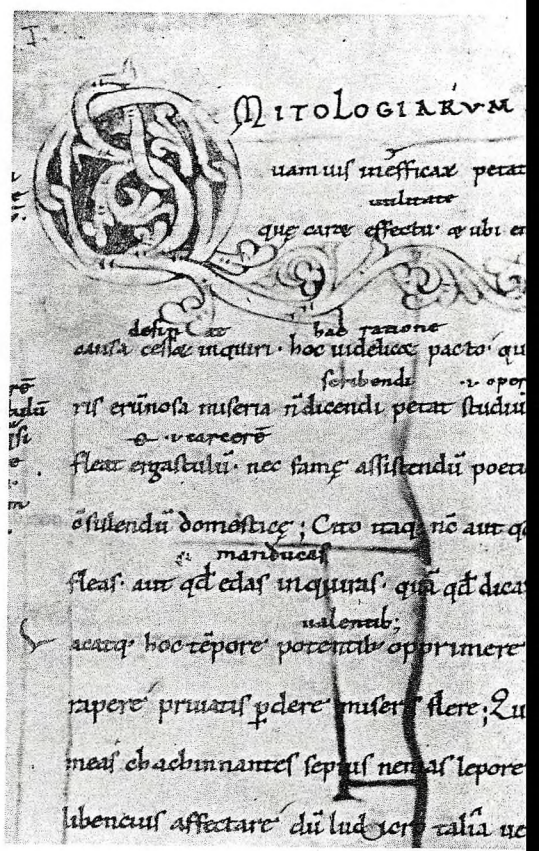

646 Clm 631 fol. 82v · Kat. 303

Clm. 305

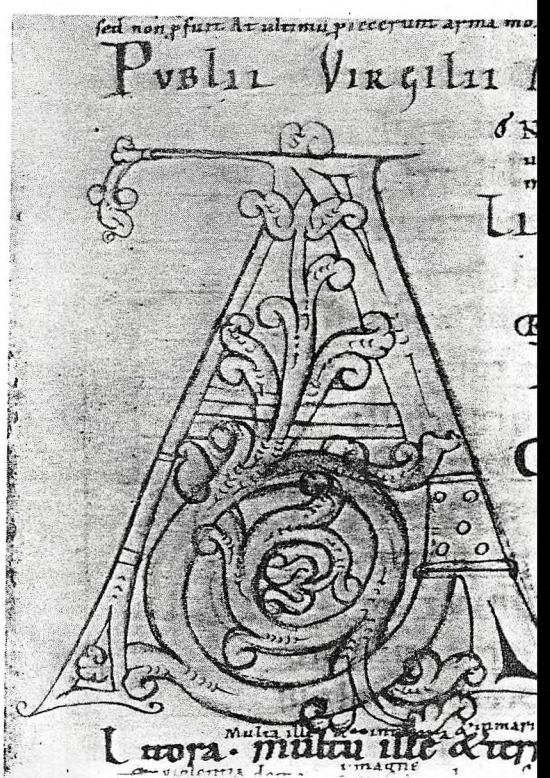

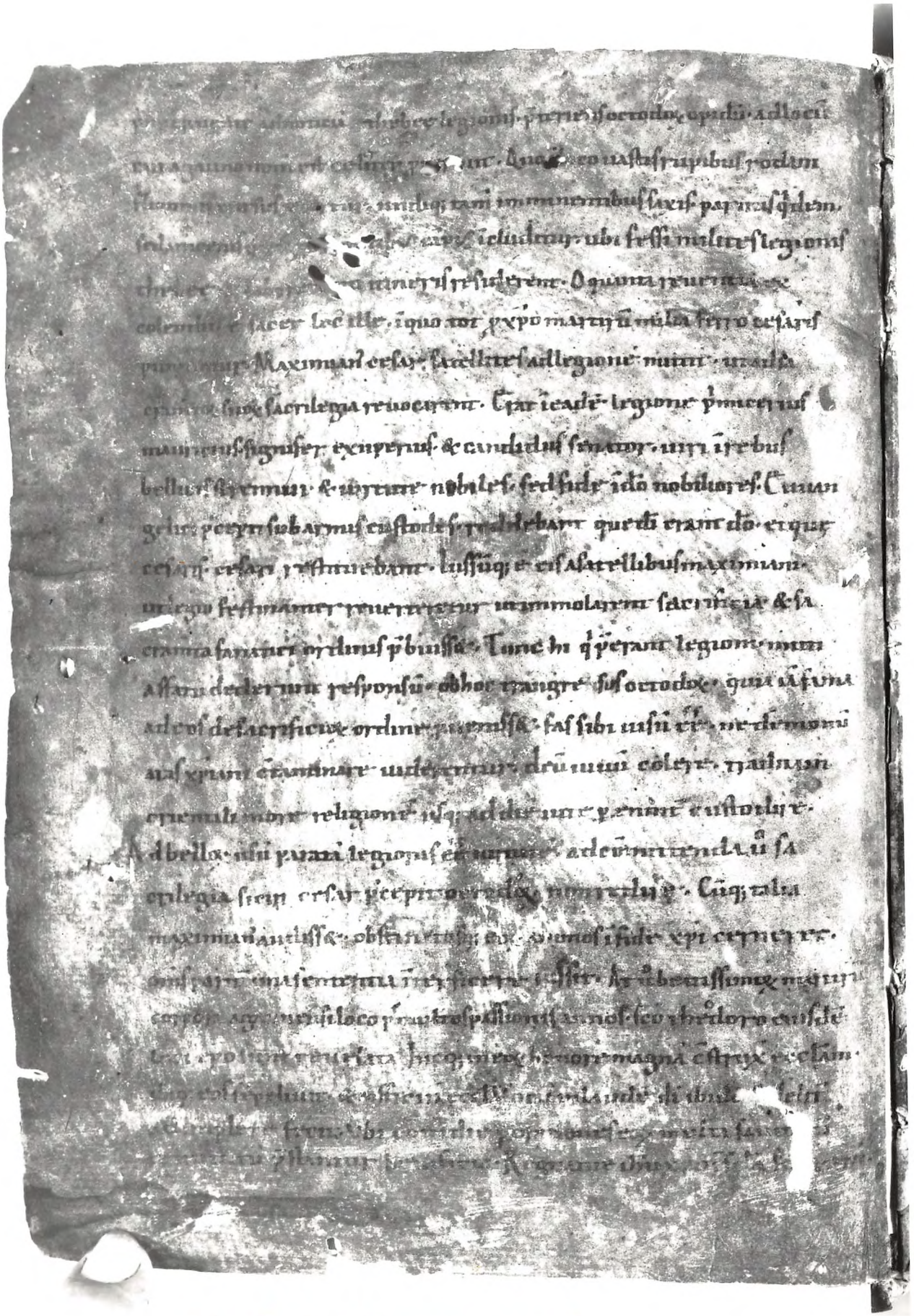

Clm. 385, Vorsatzbl. vorn

Pat 385
Rückst. d. Vorsatz-
blattes von

Clm. 385, Verso der Vorsatzbl.

Bayer. Staatsbibliothek München
(Hofbibliothek)
COD: lat 385
M/a: Vorderes Vorsatz-
blatt

& nemo poterat eum domare. & semp
nocte ac die in monumentis & in montib,
erat. clamans & cedens se lapidibus.
Videns autem ihm alonge. cucurrit &
adorauit eum. & clamans uoce magna
dixit. Quid mihi & tibi ihu fili di sum
mi. adiuro te pdm. ne me torque
as. Dicebat enim illi. exi sps immunde
abhomine. & interrogabat eu. Qd tibi
nom est. & ait ei. Legio nom mihi
est. quia multi sumus. & deprecabant
eum multu. ne se expellere extra re
gionem. erat autem ibi circa montem
grex porcoru magnus pascens. & de
precabantur sps dicentes. Mitte nos
in porcos. ut in eos introeamus. & ei
concessit eis statim ihc. & exeuntes
sps immundi. introierunt in por
cos. & impetu grex precipi
tatus est in mare. ad duo milia. &
suffocati sunt in mari. Qui autem
pascebant eos fugerunt. & nuntia
uerunt in ciuitate & in agros. & egres
si sunt uidere quid esset factu. & ue
niunt ad ihm. & uident illu qui ad

Clm. 385, f. 172v

Pat 385
172

erit ihc ab&hsida: & adducunt
ei caecum. & rogabant eum ut
illum tangeret. tapphensa manu
ceci. eduxit eum extra uicum;
& expuens inoculos eius. impo
sitis manibus suis. interrogauit eū
si aliquid uideret. taspiciens ait.
Video homines. uelut arbores am
bulantes. Deinde iterum impo
suit manus super oculos eius. &
coepit uidere. & restitutus est.
ita ut uideret clare omnia. tmu
sit illum indomum suam dicens.
Vade indomum tuam. & si inu
cum introieris. nemini dixeris.

R̄s. oc eū sentire inuob.
Req̄ indom̄ palmarū. Ego sexaltatus
rat homo expharisei. Require fuero aiam. R̄. ut sup
inoctaua pente coster p. palms.

R̄s.
bsecro itaq; uos ego uinctus in
dn̄o. ut digne ambuletis uoca
tione qua uocati estis. Cum om̄i
humilitate & mansuetudine. cū

Clm. 385, f. 204v

Lat 355
2040

mundi estis. sed ñ omnes. Sciebat enim
quisnam esset & qui traderet eum. ppt
ea dixit non estis mundi omnes. Post
quam ergo lauit pedes eorum. & accepit uestimenta sua. cũ recubuisset & iterũ dixit eis. Scitis quid fecerim uob.
Vos uocatis me magister & dñe. & bene dicitis. sum & enim. Si ergo ego laui uros pedes dñs & magister. & uos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enĩ dedi uobis. ut quemadmodũ ego feci uobis. ita & uos faciatis.

Hec dicit dñs ds. In tribulatione sua mane consurgent ad me; Venite & reuertamur ad dñm. quia ipse cepit & sanabit nos. percutit & sanabit nos. cura bit

Vuiuificabit nos post duos dies. in die tertio suscitabit nos.

Cognoscemus inconspectu eius. sciemus sequemurq; ut cognoscamus dñm. Quia si diluculum ꝑparatus est egressus ei. & ueniet quasi imber nob tempora neus. & serotinus terre. Quid faciã tibi effraim. quid faciam tibi iuda. Misericordia ura. quasi nubes matutina. & quasi ros mane ptransiens.

Clm. 385, f. 104r

107

lat 385
104R

simus simulitudini mortis ei. simul
& resurrectionis erimus. hoc scientes.
quia uetus homo nr simul crucifixus
est. ut destruatur corpus peccati. ut
ultra nō seruiamus peccato. Qui enim
mortuus est. iustificatus est a peccato.
Si aut mortui sumus cū xpo. credimus
quia simul etiā uiuemus cū xpo. Sci
entes quod xpc surgens a mortuis iam
nō moritur. mors illi ultra nō dominabi
tur. Quod enī mortuus est peccato.
mortuus est semel. Quod aut uiuit.
uiuit dō. ita & uos existimate uos mor
tuos quidem ee peccato. uiuentes aū
dō. in xpo ihu. dño nro.
nullo temp. ix. ihc discipulis suis.
Am dico uobis. quia nisi abundauerit
iustitia ura plus quā scribarum
& phariseorum. non intrabitis in regnū
caelorū. Audistis quia dictum est an
tiquis. non occides. Qui aut occiderit
reus erit iudicio. Qui aut dixerit
fri suo racha. reus erit cōcilio. Qui aut
dixerit fatue. reus erit gehenne ignis.
Si ergo offers munus tuū ad altare.

h Ego aut dico uob. a qa omnis q iratus fri suo. reus erit iudi

lat 385
1711 R

nes baptizans.
nullo temp̄ | ohannes testimo
nium phibebat dedño. & clama
bat dicens. Hic erat quem dixi.
qui post me uenturus est. qui an
te me factus est. quia prior me
erat. & de plenitudine eius omnes
nos accepimus. & gr̄am pro gr̄a. Quia
lex p moysen data est. gr̄a & ueri
tas p ihm xp̄m facta est. Dm̄ nemo
uidit umquam. Unigenitus filius
qui est in sinu patris. ipse enar
rauit. In Nat̄ S. Clemtis [illegible] Aprut

Frs. Rogo uos km̄ & desiderantissime gaudium
meū & corona mea. sic state in dño km̄. & cho
dia rogo. & simicen dei cor. id ipsū sapere
in dño. & rogo & te germane compar. adiu
ua illas qui mecū laborauerunt in euangl̄o.
cū clemente & ceteris aduitoribus meis.
quoz nomina sunt. in libro uite.

Clm. 385, fol. 250v

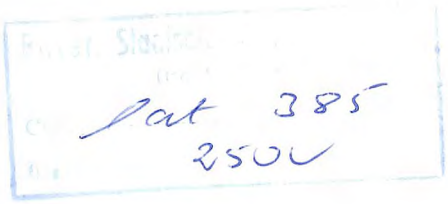
Sat 385
2500

y. & colligent eu. & in ignem mittent & ca

quem locutus sum uobis. Mane
te in me. & ego in uobis. Sic pal
mes non potest ferre fructu a se
m & ipso nisi manserit in uite.
sic nec uos nisi in me manseritis.
Ego sum uitis. uos palmites. Qui
man & in me & ego in eo. hic fert
fructum multum. quia sine me
nihil potestis facere. Siquis in me
non manserit: mittetur foras sicut
palmes & arescet & Si manseritis in
me & uerba mea in uobis man
serint. quodcumq; uolueritis pe
tetis. & fiet uobis. In hoc clarifi
catus est pater meus. ut fructum
plurimum afferatis. & efficiamini
mei discipuli. Sicut dilexit me
pater. & ego dilexi uos. Manete in
dilectione mea. & sicut & ego patris
mei pcepta seruaui. & maneo in
eius dilectione. Haec locutus sum
uobis. ut gaudium meum in uob
is sit. & gaudiu uru impleatur.

h Si pcepta mea seruaueritis. manebitis in dilectione mea

Clm. 385, f. 251v

Pat 385
251

Clm. 6394. fol. 4r

I ZIB GEOR

Virgilius inoperibus suis diuersos secutus est poetas homerū imprimis: quem
licet longo interuallo secutus ē tamen theocritū inbucolicis aquo non
longe abest; siodum inhis libris quem pentus reliquit; ic aūt esiodus
sunt de asera insula qui scripsit adfrm suū pson librum quem appellauit erga
& numeras: idest opera & dies; ic aūt liber contin& quemadmodū agri & quib; tempo
ribus sint colendi cuius titulum transferre noluit sicut bucolicorum transtulit si
cut aeneidem appellauit admutationē odissiae; amen cum pperiasin primo
exprimit uersu dicens: Indicabo quo opere & quib; temporib; ager colendus sit: ngem
aūt egit arte ut potentiā nobis sui indicaret ingenium coartando lata & angustiora
dilatando; an cum homeri & theocriti inbreuitate scripta collegerit unū esiodi li
brum diuisit inquattuor quod ratione non caret. Nam omnis terra ut & uarro do
ct quadrifariā diuiditur: ut enim arinus est ager: idest fatonalis aut consitus id
est aptus arboribus aut pascuus qui herbis tantū & animalib; uacat aut floridus in
quo sunt orti apibus congruentes & floribus: Male aūt quidā georgicorū duos tan
tum ee asserunt libros dicentes georgicā ee. Th cepron idest terrę operam quā
primi duo continent libri. Nescientes tertiū & quartū licet georgicā non habeant
tamen admixtionē rusticam pertinere; am & pecora & apes habere studii est
rustici licet possimus agri culturā & am inhis duobus sequentib; inuenire: nā & far
rago sine cultura nominatur: & inortis colendis non minorem circa terras constat
impendi laborem; Th libri didascalici sunt unde necesse est ut adaliquē scribant.
Nam preceptū & doctoris & discipuli psonā requirit. Vnde admixtionē scribit sicut
esiodus adperses. lucretius admemmiū. Sane agri culturę huius precepta non ad omnis
pertinent terras sed ad solum situm italiae & precipue umbriae. Tertio ipso uirgi
lio qui ait tibi res antiquę laudis & artis ingredior: cū dentalia diceret;

Quid faciat lętas segetes: quae res terras pinguet efficiat; Nam segetem mo
do, interra ponit. sic alibi horrescit strictis seges semib; inques aut effi

Nā didascalici libri sunt preceptiui.

Segetē p terrā;

Que res fac[illegible] p[illegible]

& tergora corũ significat. tergũ ꝙ tergi. ut templũ templi. dorsum significat. ut sa
lustius. scilicet quia tergis abstinet. tergus ꝙ tergora. uiscera nudant. uiscera ñ tantũ
intestina dicim⁹. sed quicqd subcorio ẽ. ut in albano. latinis uisceratio dabat. id caro.
est aũ nominatiuus singularis. hoc uiscus. huius uisceris. ut lucretius. uiscus gigni sanguenq,
creari. sanguen aũ ideo dix. quia sanguinis fac. ut carmen carminis. si enī sanguis
diceret. par ẽt genitiuus. ut sanguis. pinguis. ubi erib;. ecce nom̃ debis quę innumero
singulari indeclinabilia sunt. ut ueru. genu. cornu. rementia. palpitantia adhuc.
ena locant. quib; utebant⁹ ñ adeliãndas carnes. sed adse lauandos. heroicis enī tẽporib;
carnes ñ uescebant⁹ elixæ. huic aũ nomini maiores aspirationẽ dabant. nã hena di
cebant. unc. id ꝑquã se lauerunt. uctu. cibo. unde et cũctores dicim⁹. ut ho
ratius. num quia sim tibi mecenas cũctor. nã cũnæ a cũnio dicunt⁹. usi polissem⁹
sermo ẽ. significat enī et discũbentes. ut hoc loco. et fugatos. et occisos. implent⁹. im
pleor duos casus regit. dicim⁹ enī et impleor illius rei. ut cicero. squaloris plenus.
ac pulueris. et terentius plenus rumarũ sũ. et impleor illa re. ut hoc loco. et alibi. ple
nãq, sagittis thraciis. et iuuenalis. lectica mathonis plena ipso. erinę. feras dicim⁹.
aut qd omni corpore ferunt⁹. aut qd naturali utunt⁹ libertate. et ꝙ desiderio suo fe
runt⁹. ofteq, exempta fames. caute inmesticia cibis famẽ exemptã dic̃. id fugatã. ñ af
fluentiã quesitã. ideoq, remotæ. quia apud maiores ipsas apponebant mensas. ꝙ discis.
unde ẽ et mensæ grata secundę. duas enī habebant mensas. unã carnis. altãm pomo-
missos. ñ reuera. sed ut illo tempore putabant. exaudire uocatos. aut subaudimi dẽos.
& quasi ĉquestio ẽ. qd ñ flectant⁹ precib;. aut certe hoc dic̃. ñ solũ periisse eos. sed
nec sepulturã habere adequã uocent⁹. nouim⁹ enī qd mortuorũ umbrę ad sepulchra
uocabant⁹. ut ẽ. manesq, hectoreũ actumulũ. et ẽ figura abeo qd ꝓcedit. id quod se
quit⁹. quia ꝓ sepulchra facta. manes uocant⁹. recipue. ꝓter omis. qsi plus prius.
ronti. porontis. ut inmitis achilli. ꝓ achillis. ecũ. ꝓpt̃ socios. ut sup⁹. spẽ uultu si
mulat⁹. inis. t fabularũ. t diei. sequit⁹ nãq, paulop⁹. aeneas ꝓnoctẽ plurima uol
uens. et sciendũ ẽ uirg. ñ semp dicere ortũ. t occasũ diei. sed aut intellectu relinqu

h tergũ. tergi & tergs
tergoris qd significat

uiscus
h sanguen.
hic uõ declinat.

heroicis tẽporib,

h de ĉ uictore

x. h. ĉ unus

h fusus qđ significatio
nes hr sermo polisem

impleor R

sęqę q̃re dic̃.

duę mse. Apud maiores

1. murmuratio

1. omnimus

uocabant

forti fidiſ equo · Criſtaſ primaſ ſpicę parteſ· dictaſ abeo/ qđ primę areſcant· Tingue
ret· mergeret· ut intinguat equoſ· Iuuentuſ turbaq; mirat ſ matrū· ante/ ornatum
euſ· poſtea arma dicturuſ eſt· unde hiſtero ꝓteron inreſpondendo eſſe uoluerunt· ut
ornatū/ matreſ· uiri uero arma mirent ſ; melior ſenſuſ ē· ſiſicut dictū ē accipimuſ· ea
ēm ſexuſ uterq; mirat ſ· quę ſunt poſita contra opinionē· ut mirent ſ femineę arma in
muliere/ uiri/ ornatū inbellatrice· Inbianſ· ſtupore quodā patefacto ore·
yciam· ſ·a· R· quaſi luciam· et legimuſ· creteuſeſ ſagittaſ· Paſtoralē· p· c· myrtū· non
haſtam myrteam· ſed ipſam myrtum· ſtatuiſ lerneam iacit ille trabem·

EXPLICIT LIBER SEPTIMUS·

INCIPIT LIBER OCTAUUS·

ET BELLI SIGNUM LAURENTI TURNUS ABARCE· EXTULIT;

apud maioreſ nr̄oſ tria erant militię genera inbelliſ gerendiſ· nā aut legiti
ma erat militia/ aut conuocatio· aut euocatio· legitima erat militia eorū/ qui
ſinguli uocabant ꝓpe publica ſe eſſe facturoſ· nec diſcedebant niſi c̄pletiſ ſtipendiſ·
ideſt· militię temporib· et ſacrāmentum uocabat ſ aut certe ſi eſſet tumultuſ· id eſt bellū
italicum· uel gallicū· inquib· expericuli uicinitate erat timor multuſ· quia ſingulos int̄
rogare nonuacabat/ qui fuerat dicturuſ exercitū· ibat adcapitoliū· et exinde ꝓferens
duo uexilla· unū ruſſeū· qđ peditеſ euocabat· et unum ceruleum qđ erat equitū·
nam caeruleuſ colo mariſ eſt/ acuuſ deo equum conſtat inuentū/ dicebat· qui rem
·p· ſaluam eſſe uult· meſequiccitur· & qui conueniſſent ſimul utebant· et dicebat ſ
iſta militia conuocatio· fiebat etiam euocatio· nam addiuerſa loca/ diuerſi propter
cogendoſ mittebantur exercituſ· modo ergo duo ſunt genera militię· conuocatio· et
euocatio· quippe intumultu· ſane incongruū non eſt· qđ ſignum belli· id eſt uexilli

Clm. 6399,
f. 129r

Clm. 6394,
f. 165v

nam illic metropolis fuit. / Intempestq; grauisq; grauiscanum opinoum alii in
tempestum dicunt uentis & tempestatibus carens quod nulla potest ratione
contingere intempestas ergo grauiscas accipiamus pestilentes secundum
plinium in naturali historia & catonem in originibus ut intempestas intellegas
sine tempore id est intranquillitate nam ideo & grauis dicte sunt quod grauem
aerem sustinent. / Ligurum. d. liguria post tuscia. / Cupabo. hic cupabo
declinatur sicut cato uel cicero. / Namque ferunt. b. e. f. a facton clymenis & solis
filius qui cum dolere obiectum sibi abepafo rege egypti quod esset non de sole
sed de adulterio pcreatus ducem matre uenit aduenit ad solem & poposcit ut
fuisse esset eus filius petita. prestaret quod cum sol iurasset pstygem palude
se esse fatarum petit ille ut eus currus agitaret sol post ius iurandum negare
non potuit acceptis itaque curribus facton cum exisset orbitam solis & coepisset
mundus ardere aioue fluminatus in eridanu cecidit qui paduus uocatur
huius interitum flentes sorores faetusa & lampetusa in arbores mutatae sunt
deorum miseratione ut hic dicit in populos ut in bucolicis in alnos. fuit & iam
quidam ligus cignus nomine amator factontis qui cum eum de fleret extinctum
longo luctu in auem sui nominis uersus est huius nunc filium cum pauonem qui
post tea interfidera abaquilone collocatus est dicit habere eyeni pinnas in galea
ad paternq; forme insignu monstrandum. / Crimen amor. u. facton tem cigno
amatum aut pie aut turpiter accipiamus necesse est. si turpiter tali est sensus
crimen urm est ocigne & facton qd sic amastis. alii urm pcuu accipiunt & ad solu
cignum referuntur. ut uos calliope sipie amauit secundum aspeu crimen erit
causa ut crimine abuno discc. o. ut fit sensus. o facton adsorores & occigne causa
urm id uestre mutacionis amor e que sic facton amastis ut peiretis. / Ymbraq;
sororum. abiciose dictum p inter arbores de sonbus factas & e unum debis q; habebat
uirgilius imitabilia & sua ppria. tale e sinuatq; alterna uolumina crurum & eum

ipsius. heredes simus secdm spē unę aeternę.
in xpo ihu. dño nro. Lęc esaie pr
haec dicit dns. Spiritus dni sup me
eo qd unxerit me. ad annuntiandum man
suetus misit me. vt mederer contritos corde.
& predicarē captiuis indulgentiā. & clausis
apturā. vt predicarē annum placabilem
dni. & diē ultionis dō nrō. vt consolarer
oēs lugentes. & ponerē lugentibus syon. & darē eis coronā pro cinere. oleū
gaudii pro luctu. pallium laudis pro spū mero
ris. Et uocabuntur in ea fortes iustitiae.
plantatio dni ad glorificandum. Ecce dns
audiui fecit. in extremis terrę. Dicite filię
syon. ecce saluator tuus uenit. ecce mer
ces eius cū eo. Et uocabunt eos ppls scs. re
dempti a dño dō nrō. Lęc esaie proph
haec dicit dns. Propter hoc sciet populus
meus nomen meū in die illa. quia ego ipse qui

Apc 14,1-5 (2)

syon agnum sta
centum quadraginta qua
tes nomen eius & nomen pat
frontibus suis. Et audiui uoc
uocē aquarum multarum. E
ui. sicut cytharedorum cyt
cytharis suis. Et cantabant q
nouum. ante sedem et ante
lia & seniores. Et nemo pote
cum. nisi illa centum qua
or milia. qui empti sunt de
cum mulieribus non sunt co
gines enī sunt. Hi sequuntur
erunt. Hi empti sunt ex homi
dō et agno. Et in ore ipsorū
mendacium. Sine macula si
di. IN OCTAVA DNI
Lęc ep. B. Pauli
rius qui

Gal 3,23 – 4,2

Clm. 18554a

Clm. 29301/5

Bayer. Staatsbibliothek München
Fotostelle
COD: lat. 29301.15
fol./s.: .....

ie stetit &an·
e quod soror mea
stare? dic ergo
t respondens dix
a sollicita es &
Porro unū est
tuā partē elegit·
Dominica xiii
Secundū lucā
ut p̄sidonē ad
ecios fines de ca
ei surdū & mu
um ut imponat
dens eū de tur
tus suos in auri
is tetigit linguā
celū ingem
st adaperire·
t aures eius &

tum·t t alter dixit· Iuga bouum emi
quinq· & eo pbare illa· rogo te habe
me excusatum· t t alius dixit· Uxorem
duxi· & ideo non possū uenire: t t reuer
sus seruus nunciauit hec dño suo· Tunc
iratus pater familias dixit seruo suo·
t Exi cito in plateas & uicos ciuitatis· &
pauperes ac debiles· & cecos & claudos
introduc huc· t t ait seruus· Domine·
factū est ut imperasti· & adhuc locus est·
t t ait dominus seruo· t Exi in uias &
sepes· & cōpelle intrare· ut impleatur
domus mea· Dico aut̄ uobis· quod ne
mo uirorū illorū qui uocati sunt·
gustabit cenam meam· D
Secundum lucam·
Initio t Erant appropinquantes ad
ihm publicani & peccatores·
ut audirent illū· t murmurabant

Quia ego sum mihi

Nemo scientie pandiniani Bononiensis canonicus
De modis
Quo delectamenta qui notos quidammodo

mentū confirmatū adō · quę post qua
dringentos & triginta annos facta est
lex · ñ irritū facit ad euacuandā pmissio
nem · Nam si ex lege hereditas · iam ñ ex pro
missione · Abrahę autē p repmissionem do
nauit dś · Quid igit̄ · Lex ppt̄ transgres
sionē posita est · donec ueniret semen
cui pmiserat · ordinata p angłos · in ma
nu mediatoris · Mediator autē unius
non est · dś autē unus est · Lex ergo aduer
sus pmissa dī ? Absit · Si enī data eēt lex
quę posset uiuificare · uere ex lege eēt
iustitia · Sed cōclusit scriptura oīa sub
peccato · ut pmissio ex fide xpī ihū · da
ret̄ credentib · Dom · xiiii · Lect̄

SEP · B · PA · AP · AD GAL · FR̄S ·

Spū ambulate · & desideria carnis ñ
perficietis · Caro enī concupiscit aduer
sus spm · spūs autē aduersus carnē · Hęc
enī sibi inuicem aduersant̄ · ut ñ quę

München Staatsbibl. 4° Inc. c.a. 960, Lambacher Schutzbl.

Boyd, Stacie Stitt
COD: 40 Jnc. C.a. 960
Title:

cumq; multis illa facultas. Quod si spū du
cunt non estis in lege. Manifesta aut
sunt opera carnis. que sunt fornicatio
immunditia luxuria. ydolorū seruitus.
ueneficia. inimicitie. ēntiones. emula
tiones. ire. rixe. dissentiones. secte. in
uidie. homicidia. ebrietates. comessati
ones. Et his similia que p̄dico uob sicut
p̄dixi. quō qui talia agunt. regnū di
non ēsequent. fructus aut spūs est. cari
tas. gaudiū. pax. longanimitas. boni
tas. benignitas. mansuetudo. fides. mo
destia. ētinentia. castitas. aduersus
huiusmodi non ē lex. Qui aut sunt
xp̄i. carnē suā crucifixer. cū uitiis. &
concupiscentiis. Ihs hat. & Maria.

Dec Libri Sapientiae.

Dns possedit me in initio uiarū
suarū. ante quā quicquā
faceret. a principio. Ab ētno

München Staatsbibl. 4° Inc. c.a. 960, hinteres Schutzbl.r

Bayer. Staatsbibl.
40 Inc. c. 9. 460

168

de tribuat · necessitatē patiemi · DOM

DOM XXI · LECT · AD EFFESIOS FRS

Videte quomodo cautē ambuletis.
nō quasi insipientes · sed ut sapientes.
Redimentes tempꝰ quō dies mali sunt.
Propterea nolite fieri imprudentes · sed
intellegentes quę sit uoluntas dī · & no
lite inebriari uino in quo est luxu
ria · Sed implemini spū · loquentes uob
metipsis · in psalmis & ymnis · & canticis
spiritalib · cantantes & laudantes in
cordib uris dnō · Grās agentes semp p om
nib · in nomine dnī nri ihu xpi dō &
patri · Sub iecti inuicē in timore xpi ·

DOM · XXII · LEC AD EFFES FRS

Confortamini in dno · & in potentia
uirtutis ei · Induite uos armaturā dī
ut possitis stare aduersus insidias dia
boli · Quō non est nob cōluctatio aduer
sus carnē & sanguinē · sed aduersus potes

DOM XXV · LEC · AD

FRS · Non cessamus
post uos tantes · ut
tione uoluntatis ei · In
intellectu spiritali · in
p oīa placentes · In oī
tificantes · & crescentes
oī uirtute cōfortati · s
claritatis ei · in oī pa
mutate cū gaudio · In
DOM · V · ANTE NAT
LECT DE
Lec hie
ecce dies u
et suscitab
iustū · & r
ens erit · & facie
intra · In dieb illis sa
habitabit cōfidenter · t
uocabit eū · dns iustus

r dicit dñs. & ñ dicem
eduxit filios isr de tra
dñs qui eduxᵗ & adduxᵗ
de terra aquilonis. &
ndquas circa eos illuc
ᵗz sua. Dic dñs. omps.

HABET APLS

ROMANOS

Frs.
credit ad iustic̃iam.
fessio fit ad salutē. Dic
Omnis qui credit in illo
non cōfundet. Non enī est distinctio. iu
om idē dñs diues in omes
illos. Omnis enī qui cūq
nom dñi. saluus erit.
in uocabunt in quem
Quomodo credunt
ē. Quomodo aūt au
cant. quomodo uero
ntiant. Sic scriptum

enim prope est. Johannes septē ecclesijs
que sūt in asia. gra uob & pax ab eo qui
est. & qui erat. & qui uenturus est. & ab
a septem spiritib qui in cōspectu thro
ni ei⁹ sūt. & ab ihu xpo qui est testis fide
lis. primogenit mortuō. & princeps re
gū terre. Qui dilexit nos. & lauit nos
a peccatis nr̄is. in sanguine suo. Dom xp

Lect ad effesios

Frs
Renouamini spū mentis ur̄e. & in
duite nouū hominē. qui secm dm
creatus est. in iustic̃ia & sanctitate ue
ritatis. Propt qd deponentes omne
mendaciū. loquimini ueritatē unus
quisq cū proximo suo. quō sum⁹ in uicē
membra. Irascimini. & nolite peccare.
Sol ñ occidat sup iracundiā uram. no
lite locū dare diabolo. Qui furabatur.
iam ñ furet. Magis aūt laboret operan
do manib⁹ suis qd bonū ē. ut habeat un

Münster StB. 4° Inc. c.a. 1057

inscitia contamina oblationis mysteriu. Titulus aũ psalmi alleluia est
hoc ē laus dī. In his enī uere dī laudat. in quib; ē peccatorū remissio. Deinq;
in superiori psalmo. passio dñi immaculato ore laudārent, ipsa quoq;
literarū elementa. ut omā hebrea nomina non sunt racionabilis intpta
tionis uacua atq; immunda. quox significationes locis suis t aperiemus.

psalmus Centesim& undecim& phas literas in hebreo in principiis uersiculox di
gestus ē. & ē tot ethicus. & centesim& decim& mihi ita scriptū uidet. Denq;
uicenos & binos uersus habent. & singlis uersib; singule explicant sentēn
tię. Vnde & pmera asserunt ēē descripti. ēē descripti. Prima littera aleph
dicit. cuius intpretatio doctrina ē. Sollicit gaudior. plenos doctrine
ēē uersus quos secum debes psumere. Beati immaculati in qt in uia
qui ambulant in lege dnī. Beati qui scrutant testimonia ei. in toto corde
exquirunt eū. Qua pulcher ordo. qua plen doctrinę & grae. Non pri
us q scrutant testimonia ei dix— Potuit enī conuenire secm literam.
sed p us beati immaculati in uia. Ante enī uita qua doctrina quęren
da est. Vita enī bona. & sine doctrina hab& gram. Doctrina sine vi
ta integritatem n hab&. In malivola & enī anima. n cad& sapientia.
In deoq; art. Quęrent me mali. & n inuenient. Qua impbitate. cęca
t mentis oculus. & caligante sibi iniq tate. mysteria pfunda inueni
re n potest. Primū ergo exercenda ē vitę milicia. corrigenda mo
res. Cū hęc instituerim ad cursū debitū. ut sit offensionis correctio.
purgatis gra. tē ad studia pcipiendę cognicionis ueniam. suo ordi
ne & uita. Prima igit sunt moralia. secta mystica. In illis uita.
In his cognicio. ita ut sip fectione req ras. nec uita sine cognicione.
nec cognicio sine uita sit. Vtrūq; astipulet alteri; ideoq; ait scriptu
ra. Seminate uob ad iusticia. Vindemiate ad fructū uitae. Illu
minate uob lumen cognicionis; n priu illuminate. sed seminate. nec
priu solū seminate ad iusticia. si& ia vindemiate in qt ad fructū
uitę. & sic illuminate lumen cognicionis. ut p fectio n solū constitis.
sed & ia receptis fructib; appet&. In primo q q; psalmo hunc

In doctrina sine uita

Clm. 4535, f. 1v

Iste liber attinet monasterio Benedictenperenze;

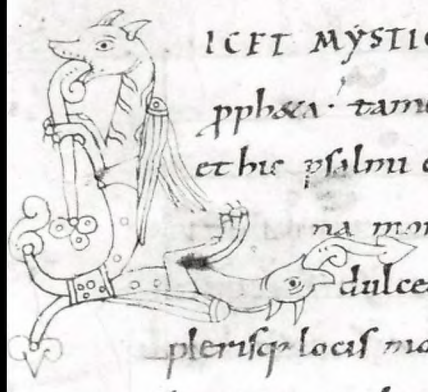

ICET MYSTICE CYTHARA VELUTI TYBAE INCREPUERIT SONO DAVID
pphēa · tamen moraliū magr magister · quantū in eo excellat
et hic psalmus ei suma declarant grā; siquidē cū suauis omis docen
na moralis sit · tū maxime suauitate carminis & psallendi
dulcedine delectat aures · animūq; demulcet; merito q;
pleriscq; locis moraliū psalmoz sententias · tāquā stellarū diffudit
lumina quę lucent atq; eminent · centesimū ū octauū decimū
psalmū · velut plenū luminis solē meridiano feruente calore · inp
cessa libri cōtuit xtate · vt neq; matutini ortus semiplena exor
dia · neq; uespertini occasus q̄dā senilis defect · claritatis aliqd pfecti
splendoris decerperent; quē pfingulas hebreoz digessit literas · ut
quēadmodū paruulorū ingenia · primis literarū elemētis assuescunt
discendi usū assumere · ita eā nos huīmodi elemētis · usū discamus
uuendi; literis aū singulis octōnos uersiculos adscripsit · vt simul
& unitatē doceret · npluralitate · Unitas q̄ · cohercet oīa & regit ·
cui subiecta st oīa · & purgationē legitimę scificationis · Octaua enī
die solēnis purgatio · vel exlege · quia octaua die circūcisionis ·
solēnitas implere statuta ē · t quia tot mundus coniugatē erat pec
catis nris · et septē illis pollut diebus · Ubi aū uenit dies resurrec
tionis · cuuuificati dño ihū resurrexim & erecti sum · uniuntate
utę pferentes ablutionis grām · merito q; primogenita offerim ani
malia · in figura primogenitū filii dī · castitatis & simplicitatis spūale
sacrificiū · acceptū dō · in quarto · aut quinto die · ne immundū aut
incōsumatū sacrificiū sit · sz octaua die · q̄ omes uixpi resurrectio
ne in solū resuscitati · sz etiā cōfirmati sum · Unde licet inbaptisma
te statū sit plena purgatio · tam quia ablutionis ipsius sacrificii
q; ratione baptizat debet cognoscere · offert sacrificiū · nisi oc
tauū ingrediat die · ut informat agnitione sacramētoz cēlestiū ·
Ni q̄si rudis hostia · sz q̄si rationis capax · tc demū suū mun altā
ribus sacris offerat · cū ceperit cē instructior · ne offerentis

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Clm. 4535, f. 1r

ordinem tenuit. vt inuia ambulandum doceret & prius. & tunc in
le meditandu. Quienim non abiit inconsilio impiorum! utiq; de
peccatis uia. & iusticie semita non recessit. Merito q; inuia ambu
lans. beat pronunciat. & die ac nocte meditacionem legis exercen
habet gram beatitudinis. Qua institucionem secutus salomon li
brum de puerbiis scripsit. quo moralem locu uberius expressit!
naturalem in ecclesiaste. mysticu in canticis canticor. quaq; sidi
ligenti discutias. & in prouerbiis mystica plenaq; reperias. & in
canticis moraliu suauitate. Nam utiq; mysticu est. sapientia ae
dificauit sibi domum. & subdidit columnas vii. immolauit su
as hostias. & cetera. Hoc qq; in canticis. licet tam mysticum quam
morale. unquo blandiciarum suauitas. & affectus amantis exprimit.
O sculet me osculo oris sui q m optima ubera tua sup uinu. & odor unguen
torum tuor sup oma aromata. Constituit ergo uirgine desponsata
multo tempore. & iusto feruente amore. que multa p clara ope
ra dilecti. p babilium testium assertione cognouerit. desiderii
suspensis dilata frequenti ianonferente moras. que oma fecisse &
ut sponsu uidere. Aliquando uoti potita sui. ad impiu sponsi
aduentu gaudio turbata nonquerere primordia salutationis.
nonuerbor uices sed statu q d desiderasse & exigere. Ita ergo & sca
ecclesia. que in primordiis mundi desponsata in paradiso. p figura
ta in diluuio. annunciata plegi. uocata p ppb & as. diu redempti
one hominis. euangelii decore. dilecti expectasse & aduentu.
impatientis more inosculatur dicens. Osculet me osculo oris sui.
E t delectata osculis adiecit. Q m optima uberatua sup uinum.
E t ut moralius dicam. intellege mihi carne illa. que made facta
facta fuerat in ada serpentis ueneno. que criminu marcebat
foetore. que procedebat in filia abussy on alta ceruice. & nutab;
oculis. & tanere pedu trahens tunicas. & pedib. suis ludens.
crinib: circumis. & coposita uultibus atq; redimiculis. & omi

Clm. 4535, f. 2r

Est & iā iniusta mitia. Denīq; in lege scriptū ē. deq̄ dā. ñ misereberis illius.
& in libris regnō & legis. qr saul postea ē tra ē offensā. q̄ miserat. & agag hostiū
regē. quē ephibuerat sententia diuina seruari. ut sigr latronis filius de p̄cantib;
mor. & lacrimis ē uigilē ei inflexus. absoluendū putat cui adhuc latrocinandi
aspir & affect. ñne innocentes tradit exitio. q̄ liberat multō ex itio cogitan
tē. Certe sigladiū rep̄mit. uincla dissolut. Cur lacrat exitio. Cur latrocinan
di quā potest dem ciore uia, ñ eripit facultatē. q̄ uoluntatē extorquere ñ po
tuit. Deinde ut duos. hoc ē accusatorē & reū pari periculo decapite decer
nentes. alterū sin̄ p bass & alterū sin̄ ess & ab accusatore conuictus. ñ id q̄d
iustitie ē iudex sequat. sī dū misereť rei dāpnāc̄ p̄bantē. aut dū accusato
rem au & q̄ p̄bare ñ possit, addicat innocuum. n onporteť igit hęc dici iu
sta mitia; Inupsa ęcclā ubi maxime misereri debe & teneri quā maxime
debe forma iustitię. ne quis de consortio cōmunionis absten. breui lacri
mula atq; ad tēpus parata. t & iā uberioribus fletib; cōmunionē quā plu
rimis debe postulare tēporib; facultate sacerdotis extorqueat. Ne cū
uni indulget indigna. plurimos fac ad plapsionis contagiū puocari. facili
tas enī uenię incentiuū tribuit delinquendi. Hoc ideo dictū ē. ut sciamus
scdm uerbū di. scdm rationē dispensandā ee mitiam debitoribus; Medicus
ipse. si serpentis ulcer uitiū nelatius serpat. tam ascandi urendiq; p̄posito. lacrimis in
flexus aegroti. medicamen tegat. q̄ ferro aperiendū fuit. nonne ista inu
tilis mitia ē. sippe breuē incisionis. t excussionis dolorē. corp̄ omē tabescat.
ut ę usus intereat. Recte igit & sacerdos uulnus nelatius serpat a toto
corpore ęcclę quasi bonus medicus debe abscidere. & pdere uirus crimi
nis q̄d latet ne fouēre. ne dū unū excludendū ñ putet. plures dignos
faciat quos excludat ab ęcclā. Iure ergo apls diuino nos hortatur
exemplo dicens. Vide ergo bonitatē & seueritatē di. In eos quidem
qui ceciderē seueritatē. in te aut bonitatē. si p manseris in bonitate.
ostendens iudeis & populū. ut re ee a corpore ecclę separatū. ne p fidie
uir contaminare & ecclam. Postm aut gentiū bonitate dn̄ receptū

Ad: N latroni quipeiora acturus sit iudicē in iuste misereri

Ad: N quisquis p̄latus est & ñ cito ad ire pentitudinē ab soluas delinquentes

Ad: N excidendū morbū ab ęcclia ne toto corpore officiat

Clm. 4535, f. 55r

qui penitentiam egerit. lacrimis, ppriis peccata defleuerit. benedicti defec mi
quitas tua. alibi quoq; sub hac littera dicit hieremias. Bonum erant mihi magis
gladio quam mihi metuens fame. Abierunt compuncti a natiuitate aegroti
Compungimur igit quando nros agimus penitentiam de lectoriis. Compun
gimur & ia recordatione dictor. Unde ait ppheta dd. Quare dicitis in cor
dibus uris. & in cubilibus uris compungimini. Sm ait compunctio imq.
delectationem excludit erroris. & qui ait penitentiam. excludit
pudorem. Sequestrari uere cupiam flagicia confitendo. in recuperande
spem salutis murmur. Mestus q. & ipse dd. ubi agnouit errorem. pecca
ui dnm inquid. Tamus rex ppheta. non erubuit peccatum ppriu
confiteri; & idco dicturum est. Cr dns abstulit peccatum tuum. Sublato
igitur peccato ait. Iocunditatem fecisti cum seruo tuo dne. secm uerbum tuum.

Multa uidentur in hoc scto iocunda ee que non sit. Multa suauia
bona plurima. Luxuries uidet ee iocunda. sed ex hausto fit amara
patrimonia. Dulcis libido cum fertur. sed eadem horrida. & execran
da. cum pdatur. Suauis epule cum sumuntur. sed fetide cum digeruntur.
Bona multa in hoc scto dum uiuim defamantur qua usisse nobis. ut
peccunia. honor. honores. aurum. argentum. possessiones. Eadem nihil
possint pdesse. defunctis. hec omnia relinquitur. Quidam maiori
dolore quis moritur. cui sclis fraudari copis ingemuerit. Non
ergo iocunditas uera. nisi illa que secm uerbum e. di. unusquisq; bono
rum meritorum adq; uirtutum subsidiis. gaudeat se esse munitum.
hec dd iocunditate di. ut bonitate lcat. quia nullum grauius animi
tate pertimuit. & sustinuit atq; aspectare christ. misere grauius. non p
ripuit. quisepe occidendi regis saul tribuna sibi copia. maluit tam
spectare ad tuo differendi tempus imperii. qua occiso rege pre
ripere. Semp ds bonus e. Ideoq; & paul ait. Vide ergo bonitatem &
severitatem di; Bonitas enim non nisi est seueritas in paucos. Denq;
subdidit idem apls. In eos quidem qui ceciderunt severitatem. In te bonitatem. Si tu non cecidisses imq; timeremur. & ipsi di bonitate.

Clm. 4535, f. 64v

humilitatis indicium. Et uideo qm̃ desolata erat. de destructa hierusalem!
dabit inquid percutienti maxillam suam! ut non se subducat iniurie nec
declinet cedit dolorem sed percutienti maxillam offerat; Utrumq; intelligi
potest siue et quitcunque inceperat fuerit qui iam percusserit illud euuange-
lium compleat. quasi percusserit in maxillam. ꝑbet et alterum; Ezpphe
tice hoc positum est ut doceret hierusalem hoc̃ plebis iudaice ecclam non
alit̃ ee seruandam nisi ꝑ iiii euangelii disciplinam. ut cum ceperit euuangelii
ꝑcepta seruare et operibus implere mandatum dñi ihu. tunc iugum cap
tiuitatis de suae animae ceruice deponat cui se subdiderit iugo xp̃i; Et
faciabit inquid inobprius; Non dixit sibi ut obprium. Facile est. enim
unam. uti alterum contumeliam sustinere sed dicit. sustabitur
inobprius. quo facilius dñi misericordiam. obprioru con
plurimum deformitate miserabilis. Sdm. unq. ex libro regnorum
potest intellegere; Quippe cum coniurarent simei filius gera sco
dd ultrum sanguinarii appellans. et maledicere ei quando fugeret
filium suum abessalon. parricidalit̃ ꝑ patrem moueret! magis humilit̃
seuolebat uideri. quo dñi mit̃ tigaret offensam. quam exasperandi
eius arbitrabat in sua temptatione iudicii! si forte suas in uirias ultionis
declinans! Unde et ad populi ducem abisai uindicare cupientem. dr. Quid
mihi et tibi filii sarue! Deo maledicit mihi quo dñs dixit illi
ut maledicat. Ecce filius mis qui exiuit de uentre meo querit
aiam meam. Sanctit̃ modo externeus maledicit mihi! dimittite illu
ut maledicat. qm̃ dñs dixit illi ut uideat humilitatem meam. et retribuat
mihi dñs bona ꝑ maledicto hoc, Quod et ꝑ phetico dicit illi spu!
et ꝑbauit euentu; Cum enim repleta fuerit humilitas! pec catum
solutum. Denuq; et in isaia libro habet. quia dicit dñs. Sacer dotes
loquimini in cor hierlm. consolamini eam! quia repleta est humi
liatio eius. solutum e peccatum eius! quia accepit de manu dñi
duplicia peccatis suis; Adiecit igit̃ quia ubi desolatio. ibi humi
litas. Desolationem enim. sequitur humilitas! iusto ordine. humili

parricidalia ad rempus bella declinans! tacebat rex et sumu patientie insigne ꝑfta bat; Et enim cu temptationis sue. rempus in tellegeret ut ei

Clm. 4535, f. 69r

siquando misecundis sumus. laudam' dñm · quando indumur sum'. quando nullis uexam. murmur. Illud ē magnificum. si sub iectus, contumelius. iudicii di laudes. siuexatus aegritudine. iudicia di praedices. site inopia nonrenocet. quominus laudes iustitiæ di; Ergo semp laudandasunt iudicia di. sicut scriptū ē. Exultauer filiæ iudæ propt iudicia tua dñe. Quæ sunt filiæ iudę. nisi ānæ religiosæ. animæ ecclæ. quae ihm xpm dñm confitentur. quae intuentes rationem iudiciorum suorum semp exultant. Quienim nonexaliquo secundorum pueritu. sedexcognitione rationis induit laetitiā. nonnisi inexultatione ppetua constituē. Sequit uersus quart. Fiat nunc misericordia tua. utexhortet me. sedm uerbum tuū seruo tuo. Aliquid mihi inhoc loco cosolet me. Sed etiam inplo legim' exhortationē pconsolatione dictā. & consolationē pexhortatione. Magna ē ergo misēdia di. quae nonsolū remissionē. tribuit peccatiæ. sed etiā certantib. adhibet exhortationis calcaria. nesuscepti certaminis passiones. inbelli formidine derelinquam. Nonergo misēdiam quasi si quidē cedat. Aut ut uenia peccatū implorat. sed ut di miseratione succenetus. maiora uirib. tanto munere fultus expediat. egregiā & singularē prophę exspectat uirtutē. Aliis enī humiliatus deumnis posceret. ut arca eum temptamēta desinerent. et sedare aduersa dñs dignaret. netribulationū pcella ineī saeuiret. Iste autē quā athleta fortis & patiens. qui exerceri. & cingi. ungui animā suam tribulationib. nossē. nontristia dimouere. nonimpugnantia declinare desiderat. Nomillud omn. desinere quod fatigationē etlaborē adfert exposcit. sed maior in tempore laboris sui aduersus temptationū pcellas dari sibi uerbū consolationis exposcit. ut possit fortu

Clm. 4535. f. 76v

egerunt & esurier. qui ante habundabant gra. postea
tam propt pfidia sua egere coeper. Qui aut pauperes
erant populi nationu. iam pfide xpi satiant. & habundant
sicut scriptu e; edent pauperes & saturabunt. Audier
eni diuente. habundantes in omni bono. Non in pecunius
utiq; non in auro & argento. sed in omni uerbo inquit & cog
nitione. Calibi aut; indiuiduus simplicitatis; Hae duuere
sunt salubres. Nam copie seculares salute adferre non
possunt. Qui aut habuerit habundantia spiritalem. hui
terra fructifera stat inseclm bene fundata radice uirtutu
Vel anima utiq; bonos germinans fructus. uel caro nullis cupidi
tatib; mobilis ad plapsione. Hanc terram circuit sol iusticie salu
taris. de quo scriptu est; & oritur sol. & occidit. & in locum suum
uadit. Ipse oriens illuc uadit ad austru. & girat ad aquilonem.
girando girat sps. & in gros eius conuertit sps. Orit sol iustis. occi
dit aut in iustis. Orit tranquillitatu pie mentis. occidit iracundie.
Vnde ait; Sol non occidat supiracundiam uram. Hinc potest in
telligi quia isde orit & occidit. quoru & crucia sepeliat. & illumi
net gram. Mortuus est enim peccato ut do uuere. hoc est peccato
sumus in illo mortui. ut do in ppetuu uiuerem. Vide ipsum mis
terii prenuntiatu; & orit inquit sol. & occidit. & in locu suum
trahit. hoc est quod ait dns; Cum exaltatus fuero. omnia traham
ad me ipsum. Traxit eni ad se omniu studia. ut uel peccata nra
crucifigere. uel bonu ingenu ad iusticia puocare. Aduerte
quomodo trahat ad se. Pater. uolo ut ubi sum ego. & isti sint mecu.
Et ad latrone ait. hodie mecu eris in paradiso. Aduerte que
ammodu omia trahat. Exaltatus e cruce. & totus credidit mun
dus. Ipse oriens inquit uadit austru. & girat ad aquilonem. Ille
utiq; oriens qui ait. orientis nomen est mihi. qui semp orit prius num
quam occidit. Ipse oriens. populo hebreoru ad austru uult. ad molli

S: Nam terra qua ambit ius fame sol spiritale

S: Et infiges tuo cordi que deprimit

Clm. 4535. 1. 94 a

Ecce ipse hebreorū litere · testificantur dnm ihm ēe unicū patri
filium uerbū dī · Demq· primo statim uestiu dd deunica filio
di dicit; lucerna pedib; meis uerbū tuū dne · et lumen semitis meis SS
Unde intellegim ideo per litteras hebreorū psalmū hunc ee
digestu · ut homo nr tamqua paruulus · & abinfancia perlit
teraru elementa formatus · quibus aetas puerilis adsuetu
usq· admaturitatem uirtutis excrescat · Litere autem
singule uel in, tituli eorum uersuum · quib; isdem litteris
adscribuntur · seriem & cominentiam declarēt · sicut hic
unicum significat littera · & deuniento de filio atq· eius
aetm lumini claritate · psalmi eius postio ppheiat · Nec
sane abista abhorret & iam illa maiio reperta codice · litte
re· huius interpretatio · Que sunt enī pascua nra hoc · ē ·
fidelū nisi xps · in quibus pascuis se locatū ppheta letatus
ē · dicens; in loco pascue ibi me collocauit · Ipse enī nos
pascit & reficit · Bona pascua sacramta diuina sunt · Car
pis illic nouū florem · qui bonum odorem dedit resurrecti
onis · Car pis lilium · in quo sit splendor aeternitatis · Car
pis rosum · hoc est dominici corporis sanguinem · Bona ista
pascua · libri sunt scriptuarum celestium · in quib;
cotidiana lectione pascimur · in quib; recreamur ·
& reficimur · cum ea que scripta sunt degustamus ·
uel sum mo ore libata frequentius ruminamus ·
His pascuis · grex dni pagnatur · Bona etiā xpi pascua ·
qui pascit in liliis · in splendore scq · Bona pascua
etiam montes conuallium · sicut luminaria istius
mundi · seculi humilitate fulgentes · qui uir tutum

Clm. 4535, f. 108r

nonēe parcendum quē dñs iuxta ꝓmissū suū in manus ipsius
tradidisse abeius necandi cupiditate reuocabat. Xpō luce
bat ꝓpheta cū ideo qui patris domū turpi macula & in
cestū. qui patris salutē parricidali b. preuis adpetebat.
pius tamen pat dicere & adpraeliū ꝓfecturis; Parcite filio
meo abessalon. Tacebat impbitatis sceluis pietatis aūt gra
dū. & nomen necessitudinis preferebat. ut pugnaturi non
aduersariū regis sed filiū cogitantes. dolorem pietatis lesę inhi
berent. Et post mortem eius. operuit faciem suam. &
uoce magna clamabat dicens; filius meus abessalon filius mis.
Hanc uocem parricida non meruit. sed xpi ꝓphetabat gra.
Idicerat ꝓpheta de xpo. bonus ē pater. qui bono filio sequebat.
Denique ideo dicebat. & iudicia tua doceme. quia iudicia dī sicut
abissus multa. & inscrutabilia. ut apls dicit. Ideo non poterat
eam si xpō docente cognoscere. quia unus magister omnium
xpc est. Haec aūt xpi iudicia sunt. ut his qui nobis insidiati
fuerint. nouerimus non uicem iniuriae rependendam. sed pu
nitiua magis deferendam grām. Denique male dicentib; non remale
dixit. per cutientes. non reper cussit. sed magis etiam crucifixo
ꝓper sequentibus sępie inter cessionis apud patrē auxilium
deferebat dicens; pater dimitte illis. nonen sciunt quid faciun.
Haec igitur quisquis fecerit legis iudicia. remuneratione
donatur a xpō. Si quis iudicia dī docere potest. nisi qui animā
suā intenderit semper ad dnm. qui potest dicere. ss

Anima mea in manib; tuis semp & legē tuā n̄ sū oblitus

Aliqui hnt. anima mea in manib; meis semper. Hoc est. in actib;
meis. hoc est in operibus meis. Quam uis in periculis positus dicit

Clm. 4535. f. 116r

perhominem· resurrectio mortuorū· Quomodo igitur
potest singulorū· ee dispendium/que est totius corporis
& humani generis reformatio· Recitetur itaq; testamēti
& institucionēs eius consideremus· Testis est autē nobis ē ipse
sēs· Cū enim dixit hoc autē testamentum qđ testabor
a dillos dicit dns· dando leges meas in cordibus eorum
& in sensibus eorum scribam eas· & peccati· & iniusticie
eorum non ero memor· Quere testator aeternus· quomodo
cordibus leges adfigit suas· & scribit in sensibus ut nihil
aliud cogitare· nisi diuina precepta possimus· nihil
aliud sentire· nisi dī oracula debeamus· Dedit gram·
reformauit naturam /sibiq; qui obliuisci nihil sol &
memoriam meorum abstulit peccatorū· mihi dedit
preceptorum suorum; Noli ergo tollere de corde tuo
legem dī· & adfigere legem peccati· Noli scribere in
sensibus tuis diaboli in lecebras & dī dere mandata·
Ecce ego inquit posui muros tuos dicit dns ad ierusalē
hoc est ad animā studiosam tranquillitatis & pacis·
quam fecit ad imagine suam· Noli unquam auferre
imagine celestem· & imagine mortis imponere·
Recusasti· hereditatem seu/ seruax pi testimonia·
qm mihi exultatio et q; lętitia ÷· quando quidē omis
fletus celebratur· & mors non erit amplius neq; luctus
neq; fletus· neq; clamor·, Passio xpi· regni fuit imago·
celestis; nemo audiuit in platheis uocē eius· qua illo festino
Passionis suę· clamore· omnē imposteru impie uocis abolebat
olebat fleri· qui dicebat ad filias ierusalē· Filie ierusalē
nolite me flere· sed uos ipsas flere· ablaturus enī omis

Cam. 4535. f. 120v

atollere · Ideo lateus factus est · nudeis passio saluatoris · q̄ gentibus postum salutis ostendit · quia crux dñi non credentibus pricium est · uita credentibus · Hac ratione p̄misit audi ut futura cognosceret · Alia quoq; loco · littere huic ista subiecit; tenuer̄ sup̄te manus om̄s transeunt̄es per uia̅ sibilauerunt & mouer̄ capud suu̅ sup̄ filia̅ hierusalem · Hec ciuitas dicent corona̅ glorie · t iocunditas uniuerse terre · Passionem saluatoris ꝓphetari liquet · & defleri ab hieremia non excidium iudeoru̅ · Quod cum exalis · tum ex illo intelligi potest · quia in posteriorib; ht; sps ante faciem nram xp̄s dns comprehensus est · inter tunro · subcuius umbra diximus uiuemus inter gentes · Quid hoc manifestius quando & nomen expressum & comprehensio inter manus persequentium perfidorum est declarata · & umbra uiuificans · & gra̅ gentib; conferenda descripta est · sed etiam ipsa uerba̅ significant que in euangelio de passione dn̄i legimus · qua hoc loco morsus ad nuntiata · ꝓ ꝓphetam · Sic enim matheus scripsit · Transeuntes autem blasphemabant eu̅ · mouentes capita sua & dicentes · Vah · quidestruebat templum di · & in triduo illud ędificabat · Libera te · si filius di es · Vulgus populi cum insultat alicui · sibilare consueuit · Simul quia uocem non habebant · qui uerbum negabant · sicut irrationabilia animalia sibilabant · & ideo transibant uiam · qui uia̅ stare debuerant · Non stabant ergo quasi constantes sed transi bant in uia̅ hierusalē in quib; pfidi stare non poterant · & ideo non preteribant sicut marcus significauit · Preterit umbra · non uenias · Dies enim sicut umbra pretenet · quo bluuiscitur · quide linquit · Sed & transire infideles legimus sicut est illud;

h quasi mobiles lusi autē pedes stabant

f consueuerant

Clm. 4535, f. 122r

fons peccati est. Culpa. infirmitatis & lapsus. Illi debeo
subuenire qui laborat. illū etiā odisse qui decipit. Malas
igitur operationes repellit. Nā nisi ita accipias. uidetur
dicere; discedite a me qui mundus sū. qui purus sū; hoc
pharisæus dicebat. & reprehensus a xp̄o est. Non ergo ꝑ
pheta dicit mundus sum sed cor mundū crea in me dś.
deoq; relegato consortio malignorū. quasi quam te ꝑmix
tus illis. suscipi non possit ad nō. dicit
Suscipe me secundū eloquium tuum & uiuam. & non confundas me
ab expectatione mea

Sic uiuit qui in sinu est patriarche abrahę ut ille la
zarus pauper. quanto magis uiuit qui suscipitur
a xp̄o. Quomodo em̄ potest non in eternū uiuere. quem
sempiterna uita suscepit. quē totum sibi xp̄s adsumpsit.
qui totus uerbi est. cuius uita abscondita est in xp̄o ihū.
Sedet qui in sinu abrahę sedet. susceptus a xp̄o est. Intolerande
autē ꝑsumptionis uideretur dicere dō. suscipe me. nisi
ꝑmissū ei adiungeret. Hoc ē. ut audiremus ipse fecisti.
Tuo te cyrographo conuenimus. qui nīm cyrographū
sustulisti. Nos fecimus cyrographū mortis. tu scripsisti
cyrographū uitę. Ergo non confundas a bexpectatione
tua seruulū tuū. qui in te spero. Spes enī non confundit;
& si tribulamur. patientiā subministra ut ferre possimus.
ut qui te expecto. non obprimar infirmitatibus non succūbā
temptationibus non adfligar. procellis in quib; ē. ꝑbanda patientia
ut ꝑbato consequā tur spem. quę confirmat & roborat. que non
confundit. Hoc ē. frangim̄ frequenter laboribus fatigamur.
si spes desit confundimur. & tota mente turbamur. Sed esto;

Clm. 4535. fol. 128r

hic quasi infirmus ꝓnoctabat. quiscebat quod semper audit. & clamauit. Lazare ueni foras. Locuta ē. resurrectio. & mors recessit. Suscepit etiā affectū rei & steterit ante iudicē quasi reus. Nec dedignat ē. dñs omnium presidis ui latatē. Interrogatus tacebat. ostendens inclamore uocis nec in forensis adsertione patrocinii sed inconscientię integritate ee. innocentie defensionē. nec salutē corporis ambiendam. sed animi puritatē. Denuq; quisusanniā absoluit tacentē. se obtulit morti. Inulla causa ut nemo desperaret. in hanc ut redimende uniuersitatis sacrificiū non negaret. Caesus postremo non conuitiat ē. non repercussit. & dñs caeli atq; terrarū studiū deposuit ultionis. Uocē humilitatis emisit dicens. Simale locut sum. testimonium phibe de malo. Si bene quid me cedis. Quasi infirmus cędis deplorat iniuriā. & cū se posset ulcisci quęri maluit quā uindicare. Ergo & hic psonā iudicis ꝑ positiq; suscepit. dicens. Non possum ame facere quic quam. Bonus enī iudex. nihil ex arbitrio suo facit. & domestice ꝓposito uoluntatis. ꝭ iuxta legis & iura pnuntiat scriptis iure obtemperat. non indulgit ꝓprię uoluntati. Nihil paratū & meditatū domo defert. sed sicut audit ita iudicat. & sicut se habet negotii. natura decernit. Obsequit legib; non aduersat. Examinat cause merita non mutat. Discrete uicecs sci quę iudicando tenere debeatis affectū. quā sobrietatē quā sinceritatē. Si omnī dic; Non possū ego ame ipso facere quic quā. Alibi lego negare semetipsū non potest. Non potest utiq; non ꝓ infirmitatē si ꝓ integritatē. non ꝓ impossibilitatē faciendi. si ꝓ obseruantiā iudicandi. Qui non potest qui omia potest nisi quod posse nolit. Non uult posse qđ damnat. non uult posse

A bone iudex sequentē pagināꝫ

Lbm. 4.535, fol. 180v

aduersus fidem. non uult posse aduersus ueritatē. Audi postre
mo ipsum dicentē. cur non possit asē facere quecquā. Sicut audio
inquit & iudico. hoc ē non ex mea potestate decerno quod libitū
sed ex iudicandi religione quod ē; & ideo iudiciū meū uerū quia
non uoluntati meę indulgeo. sed aequitati. Audite quid iudex dicat
caelestis. Non possum ame facere quecquā. sicut audio iudico.
& pilatus dicebat addnm ihm. Potestatē habeo crucifigendite. Usurpas homo potestatē quia non habes
cum dicit dns negare sē habere qui habet sup oīa potestatē
Audi quid iustitia dicat. Non possum ame facere quic
quā. Audi quid iudex ueritatis adserat, sicut audio & iu
dico, Audite quid iudex iniquitatis loquat; Potes
tatē habeo dimittendite. & potestatē habeo crucifiendi
te; Tua pilate uoce constringeris. damnaris sententia.
ppotestate igit. nonpaequitate. Crucifigendū dnm tra
didisti ppotestate absoluisti latronē. Auctorē uitę
interfecisti; Sed nec istam ate habuisti quā habere te
adseris potestatē. Denuq; dic tibi dns ihs. Non haberes
potestatē aduersum me ullā. nisi data tibi eet desup;
mala potestas lucere quod noceat; potestas ista tenebra
rum ē. uerum nonuidere sed spernere; Audite quid
uerus iudex loquat; nonquero uoluntatē meā. sed uo
luntatē ei quime misit; quasi homo loquit. quasi iudex
docet. qm qui iudicat non uoluntati suę obtemperare
debet. sed tenere quod legū ē; Constitue iudicē iudicē
de hoc scto. numquid potest aduersus imperialis for
mam uenire rescripti. numquid potest norma augustę
definicionis excedere. quanto magis diuini formam
debemus seruare iudicii. xpc dicit. Nonquero uolun
tatē meā hoc ē. hominis. quę uel odio dirigitur uel

Clm. 4535. f. 181ᵃ

Inutroq; certū pondus habilisq; mensura ē; unde & dauid ait. & potū dab illis in lacrimis in mensura. ne sine moderatione mensurę penę cumulo grauarent. & sitis timere non possent; & alibi idē ait, ppha. Calix in manu dñi uini meri plen ē. mixto. & inclinauit ex hoc in hoc. uerumtam fex ei non ē. exinanita; & hieremias ait. Calix aureus babylon in manu dñi. aquo inhebriatę sunt gentes. hoc ē. pęna a nationib. psoluta ē. ne diutius insultarent quod dī populum acerbissima populatione uexauerint. Sensus igit uersus dauitici. hic ē; parata & plena ē. pęna qui debet impius. quę dns declinat in pfidos. sed tam miserati one sua nonusq; adfectē dignat effundere. Ne plenitu dinē supplicii ferre non possent; Inclinat ergo calicē. ne euacuat; qđ inclinat censura ē. qđ n euacuat misericordię. Ergo iudicii quoq; misericordia temperat dns ds nr; Quis enī nrm sine diuina potest misera tione subsistere. quid possum digni pmiis facere cę lestib;. Quis nrm tta adsurgit in hoc corpore ut ani mi sui eleuet quod iugit adhereat xpo. quo tandem. hominū meritū deferatur. ut haec corruptibilis caro induat incorruptione. & mortale hoc. induat immor talitatē. Quib; laborib. quib; iniuriis. possum nra la uare peccata. Indignę passiones hui temporis. ad sup uenturā glam; non ergo scdm merita nra. s. scdm misericdiā dī. cęlestiū decretorū in hominem forma p cedit. Creni qui dm diligit. pfunda ē. confirmate mtis tranquillitas; Aqua inquid multa excludere non poterit caritatē. & flumina secularium cupiditatū cor poralib; motib. incitata; Ideoq; caritate fundat diē;

& flumina ni nunda bunt ea Multa aqua diuersarū ē passionū

Clm. 4535, fol. 182.

Torrentē ꝑtransiuit anima nr̄a. Numquid aqua maris
& cludere moysi potuit caritatē. ut & sedm litteram
tibi psalmorū series suffragēt. nempe diligens dn̄i v. tōtū
sibi credidit. tā ee. ꝑmaria. Quia ait non dilexer dn̄s:
hu dimersi fluctib. dignū sacrilegiis suis exitū ꝑtuler;
helias atq; heliseus iordanen transmiserat pede; Et hec fuit
nimię mercis: & gr̄a caritatis; hu igit ut transirent a
quas fluuu iordanis: passionū fluenta nr̄arū. m̄tis prius
uestigio transier. De hac aqua dic dn̄s: Si transeas paquā
tecū sū: & flumina n̄ inundabunt te; Adest iustis suis
semp. cū aliquib. terunt aduersis sitam transeant mte
constantino dubitanti n̄ fidei turbent incerto; Transi
ergo & tu fidelis animi direccione: sidiuinā uis tibi ee
p̄sentiā si non solū pax sed & iā multa pax sit in animo tuo.
nullate p̄elia diuersę cupiditatis impugnent: n̄ iracundia
stimul&. non libido & sie. pugna tam foris n̄ int̄ sit; Pro
eliare aduers̄ ꝑsequentes: luc& et ipsis silentio sepę cę
dendū sit qui tam te uincant; Illorū potentia: tua est
uictoria; Tunc demq; triumphant: cū se uicisse cre
diderint. Non ego te impugnęt auaritia: non cupiditas &
agit&. non tristicia. deiciat. non inflam& libido. n̄ resu
pin& superbia: n̄ curu& ambitio. n̄ formido consternat.
pax multa abund& quę superę omnē mentē secundū apti sententiā
quo nihil pulchrius dici potuit; Summus enī sapientię finis: ē. ut simus
mente tranquilla; Non cōmenticis pocarū fabulis lubricus turbē
affectus; Summus finis iustitiae est. ut nequitas mentē
inuisti mouere nonpossit; Uirtutis totius hic finis: ut &
corpore ea ipsius fortitudinis & confecto bello pacē reform&;
Paci ergo: & ipsa pleruq; militat fortitudo bellandi; Nemo
ergo pacificū turbę affectū; Multa generant adptur

Cam. 4525. fol. 182v

Cod. lat.
9573

& scripsit dicens Iohannes est nomen eius
℟ Iohannes uocabitur nomen eius & in natiuitate
eius multi gaudebunt Iohannes est nomen eius
uinum & siceram non bibet & multi in natiui
℟ tate eius gaudebunt · Iste puer magnus coram
domino nam & manus eius cum ipso est CAP

Audite insule · & attendite populi de lon
ge · dns ab utero uocauit me de uentre
matris mee recordatus est nominis mei
lustus ut palma florebit IN EVANGT
℟ Apertum est os Zacharie & prophetauit dicens
benedictus deus israhel ORATIO ·

Omps & misericors ds qui beatum iohannem
baptistam tua prouidentia docuisti
ut plebem p fectam xpo dno prepararet ·
da nobis qs huius intercessione pconis ·
ut a peccatis omnibus exuam̃ · & ad eum
quem pre dicit peruenire meream̃ p
IN III VI SPIA p Elisabeth · p Dicit dns
℟ Innuebant p Beatus uir ℟ Iohannes uocabit
p laudate pueri · ℟ Iohannes est nom Credidi CAP

Ecce constituite hodie sup gentes · & sup
regna · ut euellas · & destruas · & edifices

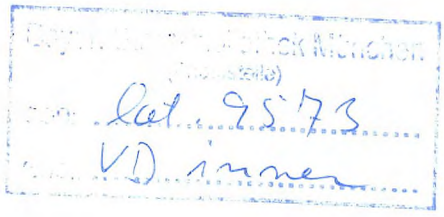
Lat. 9573
VD inner

uerbum · et uerbum erat apud dm̄ · et ds̄ erat uerbū ;
Ex ipsa ur̄a locutione cognoscitis · quia prius uox
sonat · et uerbum postmodū possit audiri ; iohan
nes ergo uocem se esse ꝛ̄sserit · quia uerbū p̄cedit ;
aduentū itaq; dn̄i p̄cursor uox dicit̄ · quia per
eius ministerium · patris uerbum abhominibus
auditur · Quid etiam in deserto clamat · quia de
relicta ac destituta iudee solariū redemptoris
annuntiat · Quid aut̄ clamet insinuat · cū sub
iungit ; dirigite uiam dn̄i · sicut dixit ysaias p
phet̄am · uia dn̄i ad cor dirigit̄ · cum ad preceptum
ur̄a p̄parat̄ ; Vnde scriptū est ; Si quis di
ligit me · sermonem meum seruabit · et pater
meus diliget eum · et ad eum ueniemus · et
mansionē apud eum faciemus · Quisquis er
go in superbia mentē eleuat · quisquis auari
tie estibus anhelat · quisquis se luxurie in
quinationibus pollut · cordis ostiū contra
ueritatē claudit · ne ad se dn̄s ueniat · clau
sta animi seris uiciorū damnat · Sed adhuc
qui missi sunt p̄ con tant̄ · Quid ergo bapti
zas · si tu non es helias · neq; xp̄s · neq; pphēta ·
Quod quia non studio cognoscende ueritatis ·
sed malicia exercende emulationis dicit̄ · tu
angelista tacite innotuit · qui subiunxit dicens ·

Via dm̄ ad c
rigit̄ · cū ue
tus sermo hu
auditur ;

Clm 9573, fol. 27ᵃ

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: lad. 95 73
fol./S.: 27R

Cod. lat.
9573

& scripsit dicens Iohannes est nomen eius
℣ Iohannes uocabitur nomen eius & in natiuitate
eius multi gaudebunt Iohannes est nomen eius
uinum & siceram non bibet & multi in natiui
tate eius gaudebunt · Iste puer magnus coram
domino nam & manus eius cum ipso est Cap

Audite insule · & attendite populi de lon
ge · dns ab utero uocauit me de uentre
matris mee recordatus est nominis mei
iustus ut palma florebit In Evang

℣ Apertum est os Zacharie & prophetauit dicens
benedictus deus israhel Oratio ·

Omps & misericors ds qui beatum iohannem
baptistam tua prouidentia docuisti ·
ut plebem p fectam xpo dno prepararet ·
da nobis qs huius intercessione pconis ·
ut a peccatis omnibus exuam̃ · & ad eum
quem prec dicit peruenire meream̃ p
In uit spam p Elisabeth · p Dicit dns
℣ Innuebant p Beatus uir ℟ Iohannes uocabit
p Laudate pueri · ℣ Iohannes est nom Credidi Cap

Cece constituite hodie sup gentes · & sup
regna · ut euellas & destruas · & edifices

Bayerische Staatsbibliothek München
(Handexemplar)
Sign.: Lat. 9573
VD inner

uerbum. ⁊uerbum erat apud dm̄. ⁊ds̄ erat uerbū;
Ex ipsa ūa locutione cognoscitis. quia prius uox
sonat. ⁊q uerbum postmodū possit audiri; iohan
nes ergo uocem se esse ꝛ̄sserit. quia uerbū p̄cedit;
aduentū itaq; dn̄i p̄cursurus uox dicit̄. quia per
tinus ministerium. patris uerbum abhominibus
auditur. Qui ⁊iam in deserto clamat. quia de
relictæ ac destitutæ iudææ solatiū redemptoris
annuntiat. Quid aut̄ clamet insinuat. cū sub
iungit; dirigite uiam dn̄i. sicut dixit ysaias p
phēta; uia dn̄i ad cor dirigit̄. cum ad p̄ceptum
uita p̄parat̄; Vnde scriptū est; Si quis di
ligit me. sermonem meum seruabit. et pater
meus diliget eum. et ad eum ueniemus. et
mansionē apud eum faciemus. Quisquis ergo
in superbia mentē eleuat. quisquis auari
tiæ æstibus anhelat. quisquis se luxuriæ in
quinationibus polluit. cordis ostiū contra
ueritatē claudit. ne ad se dn̄s ueniat. clau
stra animi serui uitiorū damnat. Sed adhuc
qui missi sunt p̄confitent. Quid ergo bapti
zas. si tu non es hēlias. neq; xp̄c. neq; pphēta.
Quod quia non studio cognoscendæ ueritatis.
sed malicia exercendæ æmulationis dicit̄. tu
angelista tacite innotuit. quisubiunxit dicens.

Via dm̄ ad
rigit̄. cū ue
tus sermo hu
auditur;

Clm 9573, fol. 27ᵃ

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: lat. 9573
fol./S.: 27R

Omelia leccionis eiusdem. A

CELORV REGNV ERS KMI. IDCIRCO
terrenis rebus simile dicit. ut ex his
que animus nouit surgat ad incognita que
non nouit. quatenus ex emplo uisibilium se
ad inuisibilia rapiat. ut ea que usu didicit.
quasi confricatus incalescat. ut hoc quod sciat
notum diligere. discat et incognita amare.
Ecce enim celorum regnum thesauro abscon
dito in agro comparatur. que qui inuenit
homo abscondit. et pgaudio illius uadit.
et uendit uniuersa que habet. et emit a
grum illum. Quaere hoc quoq; notandu
est. quod inuentus thesaurus absconditur
ut seruetur. quia studium celestis deside
rii a maligni spiritibus custodire non suf
ficit. qui hoc ab humanis laudibus non abs
condit. In psenti enim uita quasi in uia
sumus. qui ad patria pgimus. Omaligni
aut spūs itu nm quasi quida latrunculi
obsident. dū dari ergo desiderant. qui thes
aurum publice portant in uia. Hoc aut di
co non ut primi opa na non uideant. cū
scriptum sit. uideant opa ua bona. et
glorificent patrem um qui in celis est. sed

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
ccd: Lat. 9573
mss.: 41 R

nr̄ę redderet · ecclę plamenta pēnitentię nr̄ā peccatis aperi
ret · Exerceam⁹ ergo nosmet ipsos in lamentis · et cruciam⁹
fletib; et digniis pēnitentię fructib; culpas quas fecimus;
ad indulgentiā nob tempora indulta non perant · quia q
multos a suis iniquitatib; iam sanatos aspicim⁹ · quid ali
ud quā supnę miae pignus tenemus · a dn̄o nr̄o ihū xp̄o ℣

LECTIO SCI EVANGELII
SECUNDUM MARCUM
HABITA AD POPULUM
IN BASILICA S CECILIE
DIE IN PASCHA ·

IN illo tempr̄e Maria magdalenę et maria ia
cobi et salomę · abeuntes emerunt aromata · ut uenien
tes ungerent ihm̄ · eum · eoq; ·

EGO VERO DE EADEM
LECTIONIS
EIUSDEM ·
VLTIS VO
BIS LECTIONIB;
firs kmi · pdictarum
loqui consueui · sed q
lasescente stomacho
ta que dictauero lege
re ipse non possum · quos dā ur̄m minus libenter au
dientes inuicem · Vnde nunc ametnet ipso exigere con

Clm 9573, f. 92r

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: Lat. 9573
fol./S.: 92R

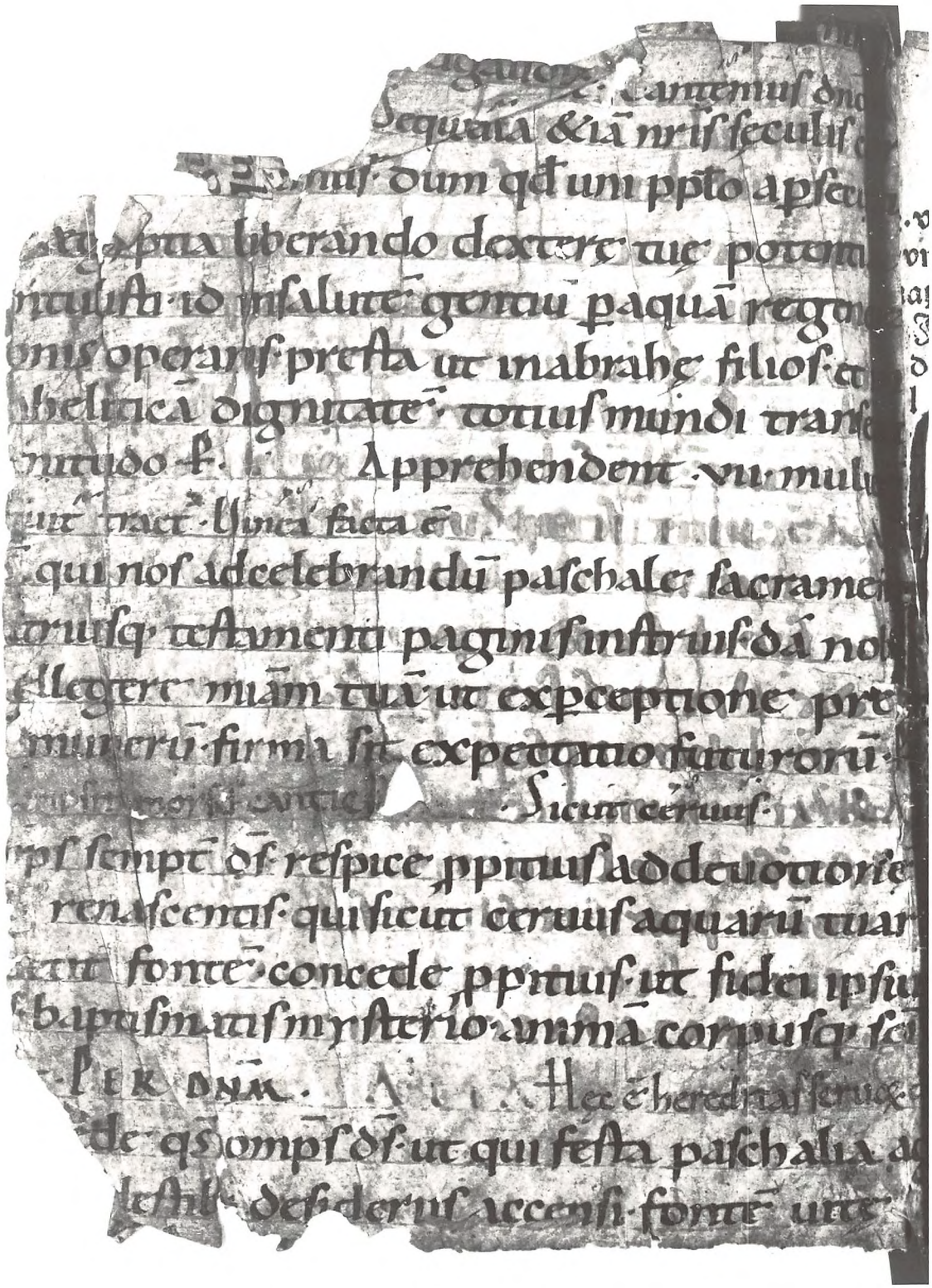

Cgm. 728, vorderer Spiegel, Rückseite

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: 9 Germ 728
R/s: VRs. o. ver. Spieg

Cgm. 839, vordere Vorsatzbl.

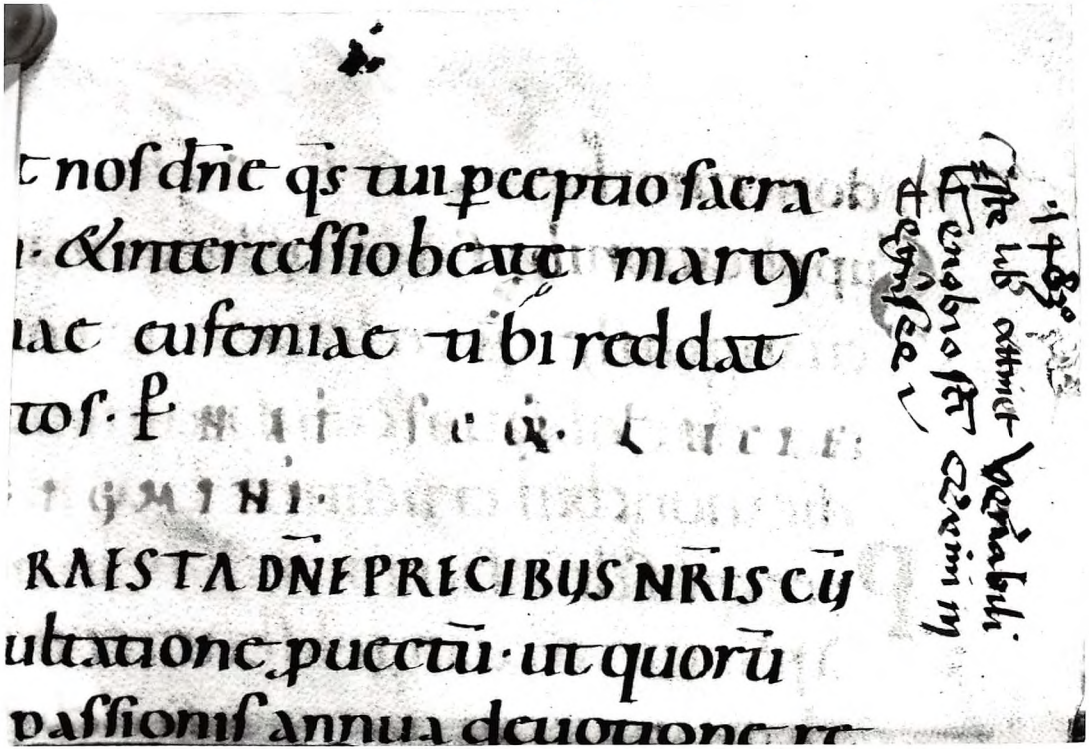

t nos dne qs tui pceptio sacra
i· & intercessio beati martyr
iae eius miae tibi reddat
tos· p
RAE STA DNE PRECIBUS NRIS CU
ultatione pcctu· ut quoru
passioni annua deuotione

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
Sign.: 9 Germ. 839
Titel: Vorarlb. Vorarlb.

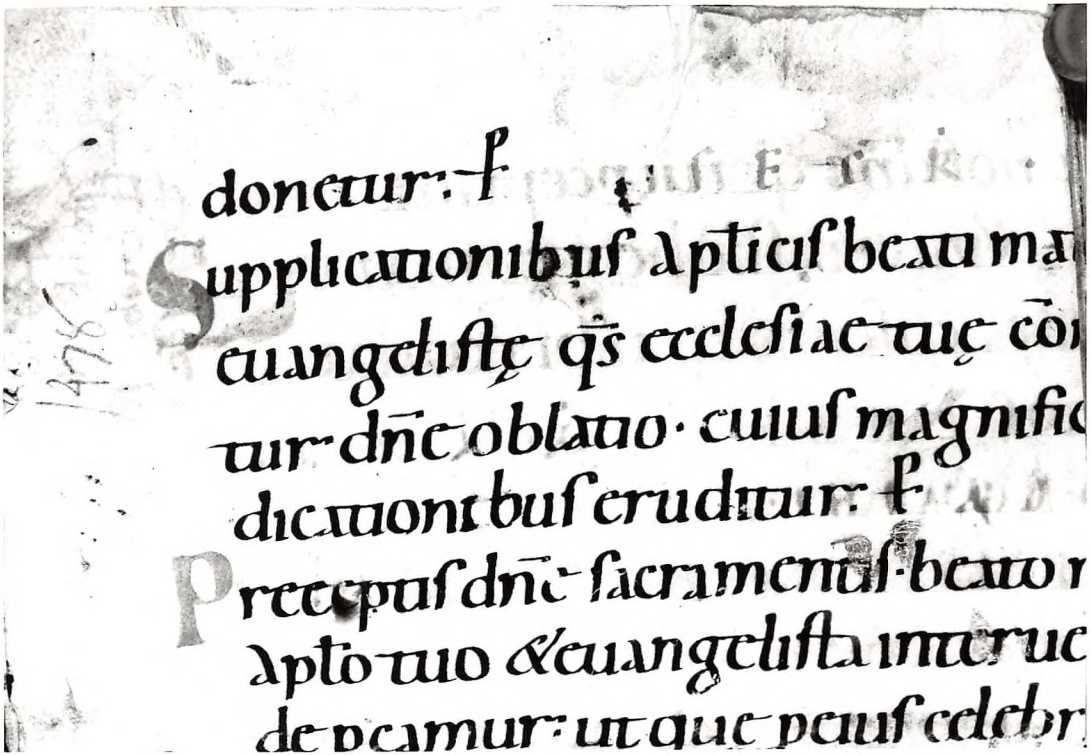

donetur: ℔
Supplicationibus aptis beati ma
euangeliste qs ecclesiae tue cō
tur dñe oblatio · cuius magnific
dicationibus eruditur: ℔
Precepus dñe sacramentis beato
apto tuo & euangelista imeruc
de beamur: ut que peus celebr

Cgm. 839, vordere Vorsatzbl.

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: Germ 839
Sig.: Vor. Vorsatzblatt

Ottonis liber proverbiorum

YM NVPER ILLA QVI DICVNT SINICI
puerbia p alfabeti ordinē distincta le
gissem· primo quidē mirabar tantā cuiquam
infideliū prudentiā inēe potuisse· quanta mq
busdā eorundē puerbioꝝ dictis reperiē· deinde ñ
parū mentabar ad hoc ut eū aliquo simili studio
imitarer· colligendo scilicē tā ex sclārib; quā ex
sacris litteris· tū etiā ex nrīs puerbia aliqua ad edi
ficationē fideliū congrua· Si enim idē seneca nul
lā fidē t spē, p gēna unta, morū, p brittate delectat
studuit et se corrigere· & alios ad correctio
nē instruere· q̄mo magis ego qui credo dm ubiq;
ēe p̄sentē gētāq; untā diligentib; se, pmittentē·
quuq; scio omīb; dictū· qui audī dicat ueni· & cla
ma ne cessēs· & annuncia pplo meo scelera eoꝝ·
& iuxta euuangelicā parabolā alii quidē· v· ta
lenta ad usurā data· alii ū duo· alii autē unum·
patrefamilias dicentē· negociamini dū uenio·
aliquos p ēcessa scientiꝝ dona ad edificationē

abstinenda habens· s· tantūm

Clm. 536, f. 102r

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: lat. 536
f/s: 102R

gratia largiente · meruim⁹ aeternae salu
tis suscipere ministrum. ꝑ xp̄m. ALIA.
Praesta nobis aeterne largitor: aus ubiq;
.ptegi oratione · cuius natalicia perhaec
sc̄a quae sumpsimus: uotiuo praeueni
mus obsequio · ꝑ dn̄m nr̄m. ALIA.
Benedictionis tuae dn̄e gratiam imp̄ce
dente beato apto tuo · itt · suscipiam⁹ ·
ut cuius prȩueniamus gloriam celebran
do · aus supplicando auxilium sentia
mus. ꝑ dn̄m nr̄m.

NNAT UNIUS APOST·
ATUS APLS TUUS ON
ꝰ te, pnobis iugit̄ implorȩ · ut an̄r
reatib· absoluti · acunctis etiam pericu

lat 4456
245 v

gratia largiente · meruim⁹ aeterne salu
tis suscipere ministrum. ℔ xpm. AD CO.
Praesta nobis aeterne largitor: cuius ubiq
.ptegi oratione · cuius natalicia perhaec
sca quae sumpsimus: uotiuo pracueni
mus obsequio · ℔ dnm nrm. ALIA
Benedictionis tuae dne gratiam intce
dente beato apto tuo · itt · suscipiam⁹ ·
ut cuius preueniamus gloriam celebran
do · cuius supplicando auxilium senta
mus · ℔ dnm nrm.
NNAT UNIUS APOST ·
ATUS APLS TUUS ON
s te, pnobis iugit implora · ut annis
reatib · absoluti · acunctis etiam pericu

Clm. 4456, f. 245v

lat 4456
245 r

ipsius sacrifitiq; rationem baptizatus debꝫ cognoscere. non offert sacrifici
um nisi octauum ingrediatur diem. ut informatus agnitione sacra
mentorum celestium. non quasi rudis hostia sed quasi rationis capax. tunc
demum suum munus altaribꝫ sacris offerat cui cepere esse instructior
ne offerentis insecta contaminꝫ oblationis misterium. Titulus autem
. psalmi alleluia est. hoc est laus dī. In his enim uere ds laudatur.
in quibus est peccatorum remissio. Deniq; in superiori psalmo
passio dnī in maculato ore laudarent. Ipsa quoq; litterarum elemen
ta. ut omnia hebrea nomina. non sunt rationabilis intpretationis uacua atq;
immunia. quorum significationes locis suis accipiemus. Centesimꝰ & undecimꝰ
psalmus phas litteras in hebreo in principiis uersiculorū digestus ē. & ē totvs
octonis. & centesimus & decimꝰ in ta scriptus uidetur. Deniq; uenos & bi
nos uersus habent. & singulis uersib; singule explicantur sententie. Unde
& p mera asserunt ee descripta. Prima littera aleph dr. cuius intpretatio doctrina ē.
Sollicit ergo auditor plenos doctrine ee uersus q̄ secuꝫ debes p̄sumere.
Beati immaculati in quit in uia. qui ambulant in lege dnī.
Beati qui scrutant testimonia eius in toto corde exquirunt eum. Quā pul
cher ordo. quā plenus doctrine & gratie. Non prius q̄ scrutamꝫ testimonia
ei dixit. Potuit enī e uenire sed in littera. sed prius beati immaculati in uia.
In me enim uita. quā doctrina querenda ē. Vita enī bona. & sine doctrina
habꝫ gratiam. Doctrina sine uita. integritatē non habꝫ. In malitiosam & enim
aiam non cadꝫ sapientia. Idcoq; ait. Querent me mali. & non inuenient.
Qua in pbitate ceci mentis oculus & caligante sibi iniquitate misteria p̄fun
da inuenire n̄ potest. Primū ergo exercenda ē uita. mox mira corrigendi mores.
Cumhec instituerim. ad cursū debitum ut sit offensionis correctio puritatis
gratia. tunc ad studia p̄cipiendę cognitionis ueniam. suo ordine & uita.
Prima igit sunt moralia. secunda mystica. In illis uita. in his cognitio. ita ut sper

Cent. 13040, fol. 1v

Bayer. Staatsbibliothek München
Fotostelle
COD: Rat. 13040
fol./s.: 1 v

sinagoga cuius mysteria hoc loco plerisq uidentē exprimi Quę cūse reciam
uidere ꝓpter totius plebis impietatē solabat se tamē quia ipsū xp̄m de populo
suo petrū iohim iacobū xp̄o adherentes uidebat quia habebat eloquia sibi
credita & ideo dicebat; fusca sū & decora filię hierusalē fusca p incredulitatē
decora plegē fusca plapsū decora quia dilexī me sol & prior facta sū ē gregatio
oī Nolite refugere me qꝛ fusca sū Ideo fusca sū quia sol me reliquit iustię
qui ante illuminare consueuerat; Amsi colorē multē mer obtūsa facta est
acies oculorū meorū quib, ante solē videbā Intenebris ambulo quia die xp̄i
nescio Nolite despicere me qm̄ qui reliquit potest rursū aspicere misere-
ri mei sol & congregare dispsos desertos requirere colligere destitutos
O mīs tribus isrl conuenite aspicite decorā ante delicta Nolite aspicere me
qm̄ obfuscata sū hoc ē tantū non hoc solū aspiciatis qm̄ obfuscata sū; non est
intuitus me sol & ideo offuscata sū Sed luce sol supiustos & inmustos Supiustos
ꝓgrām supinmustos ꝓmiam Illis mercedē meritorū tribuens istis peccata di
mittens Et gentib, non lucebat ante nunc lucet Nunc illis ortū qui orieba
mihi Qui illis remisit remittet & mihi Nolite arbitrari qm̄ obfuscata sū qd̄ poenā
reliquerit me sol & iam̄ intueat nī requirat ꝓgrā Dissimulauit ante quia non
seruauit mandata ei Reconciliabit cū uiderit meā ꝑnitentiam delictorū
Non uidet me sol quia non recepi aduenientē non aperui fenestras ut ut̄ lum̄
intraret Cū aperuero inluminabit oculos meos quuenit ut totū mundū
inluminaret ut uidean etiam non uidentes Filii matris [illegible] meae
pugnauer aduersū me Putant aliqui hoc de illis dici qui sinagogā ad legis ꝑcep
ta ēstringius ut legē custodiant Vineā sibi tuetur quā custodire nō potuit Denq
custodiebat ut facere & unas fec ante spinas Quę sit igit̄ uinea uenę dauit
testificari nob dicens Vineā exęgipto transtulisti eiecisti gentes & plantasti eā
offum & apti ē filii matris sū quę impugnauer synagogā dicentes Et ecce conuer
tamur ad gentes & nationib, uerbū dī seminare cepit Fossa ꝓphetę

, intelligi

Clm 13040, fol. 8v

Bayer. Staatsbibliothek München
Fotostelle
cod: Lat. 13040
fol./s.: 8 v.

peccata ñuolumaria sedfortuita quẽ parauit dñs ihc seruulis suis· vtcos abista
cõmoratione quę p̃ mixta ẽ mortuis emunde· Aluus ille ignis quẽ diabolo deputauit
& angelis eius· Dequo dicit· Imittat mugnẽ ȝ eius· Quo ille diues ardebat· q̃ stillari
sibi lazari digito poscebat humorẽ· Auero lazarus in abrahę sinu recũbens· unam
carpebat ȝtã· quã sibi p̃ pha ap̃ mittit dicens· Vnã· & custodiã ũba tua· Vnã aut· quasi
ñchũ inuens· Hic enũ inũbra uiuim· Ergo ista una in corpore· umbra ẽ unę· atq· unȝ ę ñ uerias·
Deniq· in imagine· ãbulat homo· & in regione umbrę mortis consistimus· Sed si quis
non ad terrena oculos mentis intendat· sed ad spualia erigat· in possit dicere· ips· ante
faciem nostrã xp̃e dñs· dignus erit quidicat· in umbra eius uiuemus· Xp̃e enim
una est· & ideo qui in umbra xp̃i uiuit· in umbra unę est· Merito q· alibi di
cit sẽs dñi· In umbra alarum tuarum p̃tege me· Oĩs ergo & iã sci in umb
bra sunt· quandiu in corpore non p̃fecte· sed ex parte cognoscunt· Ipse pau
lus ait· Ex parte cognoscimus· Ipse uas electionis· cui xp̃e oculos reddit· & sua il
luminauit gratia· ñ facie ad faciem· sed p̃ speculum uidebat· Et ad aud reuelari
p̃ fit oculos suos· ut remoueret umbra· quę integrũ oculo· impediebat optutũ·
Regionem hanc mortuo· cẽ· quis dubitet· cum sẽs ipse dicat· placebo dño in
regione uiuo· Qua p̃fecte hic placere nemo potest· ubi & iã si fieri posset· ut
sua peccata ñ habeat· in ipsa tam mortuo· regione uiuendo purificatione indigẽ·
quę a contagio eum regionis huius absoluat· In umbra igit̃ hic uiuim· & ideo inum
bra custodimus uerba di· Et ut exemplo utamur· utiq· eramus ante sub um
bra legis· quando custodiebam· homines sabbata quę sunt umbra futuro· sic ho
die q· iudei· qui uerũ sabbatum non uident· qui exemplari & umbrę seruiunt·
Nos quoq· sedm evangm nunc uiuentes· umbrã sequimur uerborum· oi·
Nathanahel sub arbore uidet· fici· Dauid in umbra alarũ dñi ihu speare se dicit·
Zacheus in arbore sicomori ascendit· ut ex pm uideret· Nobis quoq· expandit manus suas
ihc· ut totũ mundũ o bumbraret· Quomodo ñ sumus in umbra· qui crucis ei p̃tegim̃
uelamẽto· Quomodo non sumus in ũbra· quos crucifixus amaligmate sẽti· &

Clm. 13040, fol. 17r

Bayer. Staatsbibliothek München
Fotostelle
COD: lat. 13040
fol./s.: 17R

17r

natur: Hec quoq; quia est aliud quod uiuere facit rationabilem
animam quam alloquium dei; sicut enim augetur fermodi in anima nra
dum suscipitur. dum intellegitur. dum comprehenditur. ita etiam uita
eius augetur; Et quemadmodum econtrario alloquium dei secu
in anima nra ita & incurrit eius inde defectum; Itaque ut conexio ista
animę & corporis nri spiritu una uiuificatur atque alitur & tenetur:
ita uerbo dei & spaligra anima nra uiuificatur; Undeomni genere
studere debemus. ut reliqua omnia post habentes congregemus nos
bis alloquia dei. & congregemus in principale nrm. insensus insolu
cium diuinę considerationes actusque nros. ut al loquiis
sermum scripturarum facta nra conueniant. nec a serie pceptoꝝ
celestium actus nri discordare uideatur quo possimus & nos dicere
quoniam eloquium tuum uiuificat nos. Iter cius uersus est.
Superbi iniquę agebant nimis. a lege aut tua non declinaui. Maxi
mum cum peccatum in homine sup̃bia ē. quando quidem inde mana
uit nri origo delicti. Hoc telo nos primum diabolus uulnerauit
& perculit. Nam si homo serpentis suasione deceptus sicut
dixerat noluisset. & uerum falsumque cognoscere quod pen
tus discernere humana fragilitate non poterat. ideoque quod
sequeretur acceperat. nec temeraria usurpatione della pa
radisi patria decideret. Nisi iniqua homo sus non contemtus fini
inter dicta temerasset! nisi qua feralis culpę ad nos transisset
hereditas. & quid de homine dica. Ipse diabolus per sup bia
naturę suę amisit gram. Denique dum dicit ponam thronum meum su
per nubes & ero similis altissimo. consortius excidit angelox. cuius
criminis digna mercede damp natus hominem sibi participem
requisiit. inquę consortium suę transfunderetur offensę

Clm. 13040, fol. 47a

Bayer. Staatsbibliothek München
Fotostelle
COD: Cod. 13040
fol./s.: 47R

47r

RARE; MAGNA ILLYRIARUS QUESUB TANTIS PER
secutionibus constituta & pene oppressa tamen suum non
oblita ps̄idium nec mandata dī dereliquit; Ideoq; quia n̄
solum sibi dm̄ ꝓfuisse cognouit· ꝑces addominum dirigens/
aut uersu sequenti; Secundum misericordiam tuā uiuifi
came· & custodiā testimonia oris tui; quam uiuificacionē
sui postulat ut supdiximus· quia non id ꝑcauisē quod
habebat/ sed quod desiderabat· idē ut uiuere & in ē nū· intel
legens ut uitā beatitudinē in hoc fluctuanti & infido nobis
corpore ēē non posse· cuius imbēllicitas ꝓpositum animae
delinquat; op̄ē ergo dī misericordia ut continua & ꝑ pēa
sit in hoc corpore uiuifica tio· ut cotidie iustus dō
uiens/ & in custodia ꝑceptorū celestium ꝑseueransꝰ quam
uis ille custodit· qui uiuificat adomino; Deniq; uiuifica
ri sciam poscit adomino· & posteā custodiā mandatorum
celestium pollicet; Nonenim communis hec uita custodit
celeste mandatum· sillaq; quē munera fulciuntur & no po-
sicionem grē spālis; Possumus etiam sic intellegere· quia
iamꝑpha quę erant legis agnouerat· optat aduentus dnī
misericordiam/ ut accipiat ꝑcepta quibus lex adimpleat·
ut non solum adulteriū scirē ēē uitandum· sed etiā con
cupiscentiā adulterij declinandā; os enim patris ihē
dominus locutus est in euglo· cum quiuiderit mulierem ad
concupiscendum eā/ in corde suo· adulterium ꝑ petrasse·
Quantum euangelio ꝓfecerint studia castitatis· quę
non solum turpioris factis sed etiā studijs degeneris allegat

Clm. 13040, fol. 101r

Bayer. Staatsbibliothek München
Fotostelle
cod: lat. 13040
fol./s.: 101 R

101r

dixit. Ite. & interrogate dili
genter de puero. & cum inueneritis renuntiate mihi ut & ego
ueniens adorem eū. Qui cum
audissent regē. abierunt. Et
ecce stella quam uiderant in ori
ente antecedebat eos: usq; dū ue
niens staret supra ubi erat puer:
Videntes aūt stellam. gauisi sunt
gaudio magno ualde. Et in
trantes domū. inuenerunt pue
rum cū maria matre eius. Et
procidentes: adorauerunt eum.
Et apertis thesauris suis: obtulerunt
ei munera: aurū. thus. & myrrā.
Et responso accepto in somnis ne
redirent ad herodem. p aliam uiā
reuersi sunt in regionem suam.
Venit iēc a galilea in iordanem ad
iohannē. ut baptizaret a eo. abeo.
Iohannes aūt prohibebat eū dicens.
Ego a te debeo baptizari. & tu uenis

Clm. 13601, fol. 10r
Clm 13601 1, 1, 3, 4

Exiens ihc de finib tyri · Vsq; & mutos loqui ·

Dom̄ · xiii · Scd lucā · k · xiii

Dix̄ ihc discip̄ ss̄ · Beati oculi qui uident quae uos

uidetis · Vsq; uade & tu fac similiter ·

Dom̄ · xiiii · Scdm lucam · k · xxvii ·

Duiret ihc inhierlim · Vsq; te saluum fecit ·

Dom̄ · xv · Scdm matheū · k · xxii ·

Dix̄ ihc discip̄ ss̄ · Nemo potest duobus dominis

seruire · Vsq; & haec omnia adicientur uobis ·

Dom̄ · xvi · Scdm lucam · k · xxviii ·

Ibat ihc inciuitatē · Vsq; uisitauit plebē suam ·

Dom̄ · xvii · Scdm lucā · k · xxviii ·

Cū intraret ihc indomū cuīdā · p · Vsq; humiliat exaltē ·

Dom̄ · xviii · Scdm math · k · xxxiii ·

Accesser̄ ad ihm̄ sadducei · Vsq; humiliat exaltabit̄ ·

Dom̄ · xviii · Scdm math · k · xxxiii ·

Ascendens ihc in naviculā · Vsq; talem hominibus ·

Dom̄ · xx · Scdm math · k · xxvi ·

Loquebatur ihc cum discip̄ ss̄ · in paraboli dic̄s

Simile factū ē regnū cel̄ox homini q̄fec̄ nuptias

filio suo · Vsq; pauci uero electi ·

Dom̄ · xxi · Scdm Iohannē · k · xxii ·

suos dicens Ite ad inuitatos ecce
prandium meum paraui. Tauri mei
& altilia occisa. & omnia parata
venite ad nupcias. Illi autem neglexe
runt. & abierunt. Alius in uillam
suam. alius uero ad negociationem
suam. Reliqui uero tenuerunt ser
uos suos. & contumelia affectos oc
ciderunt. Rex autem cum audisset.
iratus est. & missis exercitibus suis.
perdidit homicidas illos. & ciuitatem
illorum succendit. Tunc ait seruis
suis. Nupciae quidem parate sunt.
sed qui inuitati erant non fuerunt
digni. Ite ergo ad exitus uiarum. et
quoscumq; inueneritis uocate ad
nupcias. Et egressi serui eius in uias.
congregauerunt omnes. quos inue
nerunt malos & bonos. & impletae
sunt nupciae discumbentium. Intra
uit autem rex ut uideret discum
bentes. & uidit ibi hominem non

Clm. 13601, f. 21r

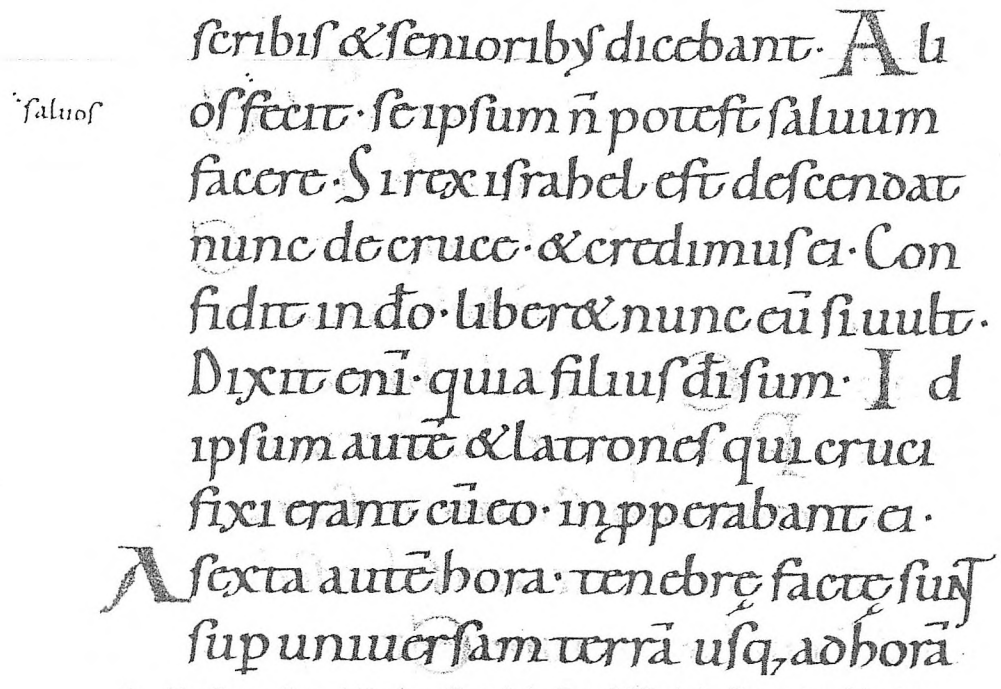

scribis & seniorib⁹ dicebant. Alu
saluos ossfecit. se ipsum n̄ potest saluum
facere. Si rex israhel est descendat
nunc de cruce. & credimus ei. Con
fidit in d̄o. liber & nunc eū si uult.
Dixit enī. quia filius d̄i sum. Id
ipsum autē & latrones qui cruci
fixi erant cū eo. inp̄perabant ei.
Sexta autē hora. tenebr̄ facte sunt
sup uniuersam terrā usq; ad horā

64 Uta-Evangelistar. München, Bayerische Staatsbibliothek, Clm 13601, fol. 38v.

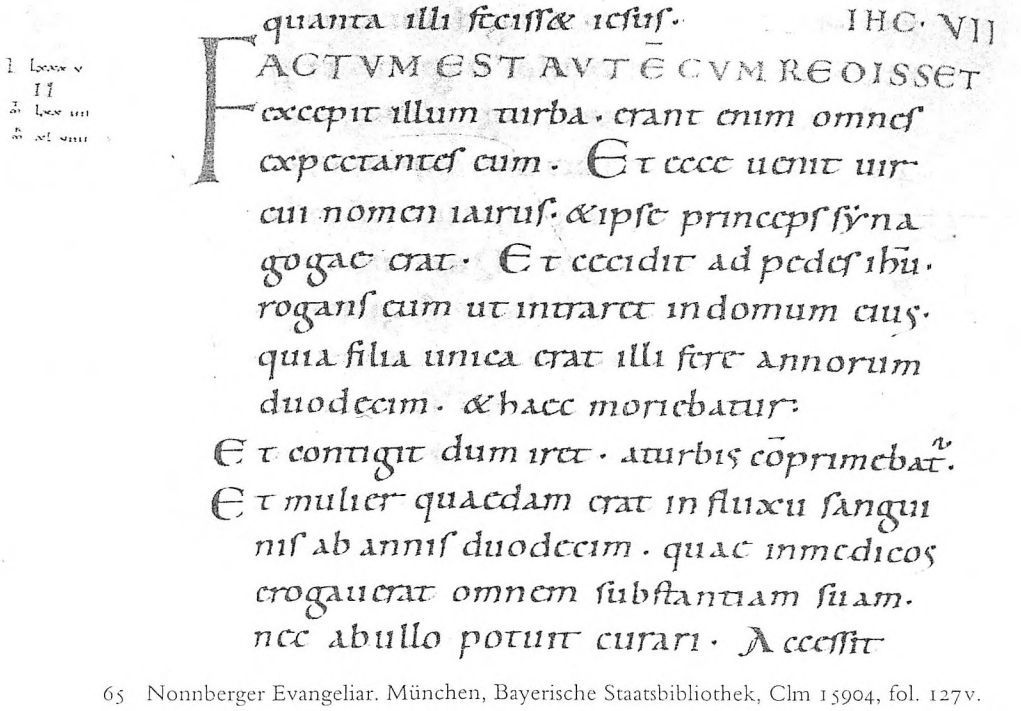

quanta illi fecisset ihesus. IHC. VII
FACTVM EST AVTĒ CVM REDISSET
excepit illum turba. erant enim omnes
expectantes eum. Et ecce uenit uir
cui nomen iairus. & ipse princeps synā
gogae erat. Et ceccidit ad pedes ihū.
rogans eum ut intraret in domum eius.
quia filia unica erat illi fere annorum
duodecim. & haec moriebatur.
Et contigit dum iret. a turbis cōprimebat̄.
Et mulier quaedam erat in fluxu sangui
nis ab annis duodecim. quae in medicos
erogauerat omnem substantiam suam.
nec ab ullo potuit curari. Accessit

65 Nonnberger Evangeliar. München, Bayerische Staatsbibliothek, Clm 15904, fol. 127v.

Kommentarbd. zum Facs. von Clm 15713 (Salzburger Perikopen-
buch)
Dogaer / Pigge / Wind u.a.

Cam. 1411 7, f. 73v

LECT̄ S. IŪ SCDM LVCĀ. Initt Descendens ihc demonte steuit inloco campestri. & turba discipl̄oꝝ eiꝰ. Et ret. OMIT BEATI AMBR IPI DE LADIT

deser tus: si a socio proditus
fueris: moderate feras/ tuū
errasse iudicium. perisse
beneficium.

ET descendit inquit cū illis
& steꝫit inloco cāpestri;

Aduerte frr̄ kmi

AD uerte omā diligenter;
quomodo xp̄c & cum apostolis
ascendat. & descendat adtur
bas: Quomodo enim turba
nisi inhumili xp̄m videret.
Nonsequitur adexcelsa: non
ascendit adsublimia. Denique

naturę conparticipes nos faciat
ee celestis; Et sanabat hos quidē.
sed inferioribus relinquebat;
Videns autem turbas ut legisti.
ascendit inmontē; Et cum sedis
set. accesserunt adeum discipuli
eius; euangelizaturus enim & be
nedictionū de thesauro diuinita
tis pramptuarius oracula. incipit
ee sublimior; hic autem & sin
humili stabat. tamē oculos ele
uauit; Sic enim & iam cum laza
rū suscitar& infremuit spū. sic

in bonū conuēru · & ad se ipsos uos attrahere · & recipe re lumen · Nos aut n̄ econtrario priuationi iohannis clarissimi radiu · nunc quidē p̄paratos in memoria · & renouatione tuę ueręq; theologię · Paulo post aut̄ · Dico enim etiā audacius uob ipsis adunandos · dignus aut̄ fide omnino sum · hęc p̄cognita tibi · & discens exdō & dicens · & habeta quę in pathmo ē custodia dimittēris · & in asia cā terrā reuerteris · & operaberis ibi optimi dī imitationes · & his qui tecum sunt trades ·

otloh, conuentu: alis Monast: nrj S. Emeramj.

Ego tamillus otloh uulgo uocitatus ·
Quamuis omnigenis corruptus sim malefactis ·
Sat tamen istud opus scribendo tuū tibi pmptq; ·
Sce dionisi martyr celeberrime xpicole ·
Unde mei quesо p̄cibus sacris memorestо ·
Uos quoq; qui legitis ueniā mihi posco petatis ·

Nobilib; q̄nda fueras ēstructa patronis ·
Subdita nunc seruis heu male roma ruis ·
Deseruere tui tamo te tēpore reges ·
Cessit & adgrecos nom̄ honosq; tuus ·
Constantinopolis florens noua roma uocat̄ ·
Moribꝰ & muris roma uetusta cadis ·
Transiit impiū mansitq; superbia tecū ·
Cubē auaricię te nimiū supat ·
Uulgus ab extremis distractū partibꝰ orbis ·
Seruiq; serui nē t̄ sunt domini
Ire nobiliū rectiq; nemo remansit ·
Ingenuiq; tui ruta pelasga colunt ·
Truncasti uiros crudeli uulnere scos ·
Uidere nē hoc mortua imbra soles ·
Iā ni te merituꝰ petri pauliq; foueret ·
Tempore iā longo roma misella fores ·

Clm 14137, fol. 112v

in bonū conuerti · & ad se ipsos uos attrahere · & recipere lumen · Nos aut̄ n̄ econtrario priuationi iohannis clarissimi radii · nunc quidē p̄paratos in memoria · & reuocatione tuę ueręe theologię · Paulo post aut̄ · Dico enim tuā audacius uob ipsis adunandos · dignus aut̄ fide omnino sum · hęc p̄cognita tibi · & discens exdo & dicens · & habea quę in pathmo ē custodia dimittēris · & in asia cā terrā reuerteris · & operaberis ibi optimi dī imitationes · & his qui tecum sunt tradens ·

Otloh, conuentu: = alis Monast: nrj S. Emmerammj.

Ego tamullus orloh uulgo uocatus.
Quamuis omnigenis corruptus sim malefactis.
Sat tamen istud opus scribendo tuū tibi, pmptus.
Sē dionisi martyr celeberrime xpicolę.
Vnde mei quesō p̄cibus sācris memorestō.
Vos quoq; qui legitis uenā mihi posco petatis.

Nobilib; q̄nda fuerat ēstructa patronis.
Subdita nunc seruis heu male roma ruis.
Deseruere tui tanto te tēpore reges.
Cessit & a dgrecos nom̄ honosq; tuus.
Constantinopolis florens noua roma uocat̄.
Morib⁹ & muris roma uetusta cadis.
Transiit impiū manstq; supbia tecū.
Cui⁹ auaricię te numiū supat.
Vulgus ab extremis distracti parib⁹ orbis.
Seruiq; serui nē t̄ sunt domini
Inter nobiliū rectq; nomo remansit.
Ingeniiq; tui ruit pelasga colum.
Truncasti uuos crudeli uulnere scōs.
Vt audere nē hęc mortua imbra soles.
Ia nr̄e mentī sert Paulq; fouerā.
Tempore tā longo roma misella fores.

Clm 14137 . f 112v

2 Kor. 1, 1. *Ecclesiae dei, quae est Corinthi cum sanctis omnibus, qui sunt in universa Achaia.* Cuius metropolis est Chorinthis (773 A 13).

2 Kor. 1, 4. *Per exhortationem, qua exhortamur et ipsi a deo.* Propterea liberamur, ut et alios consolari et de tristitia liberare possimus (773 B 13).

*2 Kor. 8, 8. *Non quasi imperans dico.* Non impero vobis, sed consilium do, ut sicut in (*zu ergänzen:* multis) exemplum aliis praebetis, ita et in hac re faciatis (vgl. 792 D 4).

Gal. 2, 10. *Tantum ut pauperum memores essemus.* Hi sunt ex Iudaeis pretia possessionum sua[rum] [1]) ad pedes apostolorum deferentes (vgl. 809 D 11).

*Eph. 1, 5. *Secundum propositum voluntatis suae.* Non secundum merita nostra (824 C 4).

Eph. 1, 6. *In qua gratificavit nos in dilecto filio suo.* Id est, gratos fecit in dilecto ab omnibus; non solum redemit, sed iustos nos fecit (824 C 8—12).

*Tim. 1, 4. *Genealogiis interminatis.* Generationibus antiquorum in longum ductis (875 B 6).

*2 Tim. 3, 5. *Habentes speciem quidem pietatis.* In habitu (893 B 1).

*2 Tim. 3, 6. *Quae ducuntur variis desideriis.* Nova semper discere cupientes (893 B 12).

*Tit. 1, 12. *Cretenses semper mendaces.* Amantes mentiri (897 B 13).

II. Die Handschriften des Sedulius Scottus.

Des Sedulius' Collectanea in omnes beati Pauli epistolas — dies scheint der eigentliche Titel zu sein — sind uns heute durch fünf Handschriften und den im 103. Bande von Migne wiederholten Abdruck überliefert, den der Jurist Johannes Sichard 1528 nach einer sechsten, heute nicht mehr vorhandenen Handschrift veranstaltet hat. Ich gebe im folgenden einige Notizen über die Handschriften und ihren mutmaßlichen Zusammenhang, ohne Anspruch auf endgültige Entscheidung zu machen.

---

[1]) *Hinter* sua *ist der Rand weggeschnitten.*

populū diuisit. ut altera pars armis. altera consilio pū
publicā tuaret; Unde quintilē quia quintus
est a martio. qui postea a nativitate iuliī cēsa
ris iulius dictus est extilē quia sextus est a mar
tio. qui postea a triumpho augusti augustus dict est.
& ceteri quatuor a numero nomen imposuit. septē
brē appellans quia septimus est a martio. octo
brē quia octauus est. nouē brē quia nonus est.
decē brē quia decimus est a martio. His quattuor
uidelicet martio maio. quintili. octobri. dies triginta
unū. sex uero reliqui dies triginta deputauit.
Quomodo horū initia nominauit. Kalendas quia
tunc kalata. id est vocata in capitolium plebe. dicto
quinquies uerbo kalo. id est voco. in his mensibus.
qui triginta dies habuere. vel septies in his qui tri
ginta & unū fuere. quot dies supra essent ad nonas
pronuntiabantur unde nonę dictę sunt.
Initio nonarū obseruationis. vel quod nono die
ante idus ex agris cuncti confluerent in urbē a
rege sacrorū scisciturī. quid esset eo mense faci
endū. Cum tā diuersę pronuntiatū est.
De cauendas latronum insidias. ne illis urbē
aduentantib; vel exinde redeuntib; aliquid in
desertis locis nocerent. Unde idus dictae
sunt. Diuidendo ortho idus uocari placuit
die qui diuidit mense. eo quod ex hinc ad pri
mordia sequentis mensis redeas. diuare enim
& rusca lingua diuidere est unde uidua dic
ta est quasi ualde idua. vel a uiro diuisa.

Clm. 14271, fol. 21r

Cat 14221
21 R

elu. 7- groß

Anno dcccc xc iii · indic̃ · vi · hęc abbreuiat̃ facta ē ·

Hęc v̊ res augmentabant̃ subregnę rãuoldi abbatis. Missat · iiii · eq̃b, imtrib,
xx libri cũment̃ · hoc ſ · iii · cõpos · iii · gradalia · missat · iii · euang̃ · iii · epistot · iii ·
[illegible] ann officiũ cõpacti · Omet · i · annuat · Lect̃ · iii · Gradat · iiii · Actus aptorũ
[illegible] Apocalipsin · inuno libro · Beda · i · detẽporib, · Adisaninga · missat & lec̃ ·
[illegible] ſ · xl · gregorii · Antiph cũ gradat · ht̃ antiph · Vita · ſ · remigii · Vita · ſ · ot
[illegible] Sup beati vmac lib · ſ · ambrosii · Priscian de · xii · versib, Cõmtũ sup ysa
[illegible] Minores donati ſ · ii · ht̃ maiores donati · ii · Barbarismos, solecismos, &
[illegible] plasmos, declinationũq, lib · i · Cõmtũ · i · sup sedulii ũ · Lib traditionũ de
reb, ecclę huj · Lib brendani · Vita adam, Omelia · i · cęsarii admonach̃ · De
translat̃ · ſ · benedicti · lib · i · Vita · ſ · hieronym · Official · i · Topica ciceronis ·
Periermen̄ aristotelis · Cathegorię aristot̃ · Cõmtũ sup topica ciceꝛ̃ · Cõmtũ
sup periermẽ aristot̃ · Cõmtũ sup cath aristot̃ · Cõmta duo sup ysagogas boẽii ·
Arithmetica boẽii · Rethorica ciceꝛ̃ · Marcianus denuptus phit · Dialectica ei ·
Psalteria · xiii · Ymnarii · viiii · Sequent̃ · vii · Missal ipsi abb · Lect̃ ei · Psat ei ·
Sequent̃ ei · duo nocturnat ei · Cappę · iiii · eq̃b, iii · auro intũ luceñte pclarę ·
sed & viii · decasulis impẽratę · Casule · ii · eq̃b, i · festiva · cũ stolis · iii · Alba · i · cing̃ · iii ·
Mappis · iii · humeralib, iii · oma exauro rutilantia · Albę · lx · Tabulę · x · cum
auro phedelatę · Altaria · x · deaurata · equib, · vi · incripta · ii · ads · benedictũ · in quo xxiii · libre
tũ · ii · ad ſ · mich · Crux · i · imaginea deaurata · Altariũ aureũ · i · ads · mariã · Cruces deauro cocto ſ ·
ii aureę · & duę argenteę · Vexilla · x · Cruces deauratę · iiii · S ẽm sepulch [illegible]
deaurare pcep & electro adornare · Sacriola · ii · deaurata · Ciboriũ dominici
altaris · tr̃ ciboria · iii · deaurata · Cortinę · v · lineę · Tapecia · iii · Panch
la · viii · Campanę · xviii · Tintinnabula · v · Ianuę admitroꝛ̃ cũ chori · ii ·
Lacterule · ii · Cadelabra · ii · argentea · Pacinę · ii · Turibula · ii · Cruces · iii · imag̃ ·
Sabule · i · cũ auro parat̃ · Cõmentũ sup rẽoricã ciceroñ ·

Ecclesiasticę res iste sunt · quas frat̃ fideles Heruinc habuit subsua cura · & reliqd ·
Casule · xx · Albe · xx · Humeralia · xviii · Stole · xii · Mappe · xiiii · Cingule · v ·
[illegible] · ii · Dalmaticę · i · Subtil · ii · Calices · v · Patene · v · Fistule · i · Scutella · i · Corporal · viii ·
[illegible] turibula · ii · aureũ & cuprinũ · Theca · i · argentea cũ cochleꝛ̃ · Osseriorola · iiii ·
Lacterule · ii · Tabelle · ii · Missat · ii · Inqb, Ev · epistot · & grad cũment̃ · Ertat · iii ·
Euangl · i · Epistot · i · Lectionarii · ii · Officiale · ii · Stigula · argentea · i ·

Lectionarii

Clm. 14222

Lat 14222
1992

isdoxan theu patros a min.

REGALE CARM.

PC UINCIT.

XPC REGNAT.

XPC IMPERAT. TRIBVS VICIBVS.

Exaudi xpicte. TRIBVS VICIBVS.

Summo pontifici

Et uniuersali pape uita.

SALVATOR MVNDI. Tuillū adiuua.

Sce Petre. Tuillū adiuua.

Sce Paule. Tuillum adiuua.

Sce Andrea. Tuillum adiuua.

Sce Clemens. Tuillum adiuua.

Sce Syxte. Tuillum adiuua.

Sce Urbane. Tuillum adiuua.

EXAVDI XPE. TRIBVS VICIBVS.

RECONCILIATOR MVNDI. Tuilos miere.

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

Clm. 14322, f. 1v

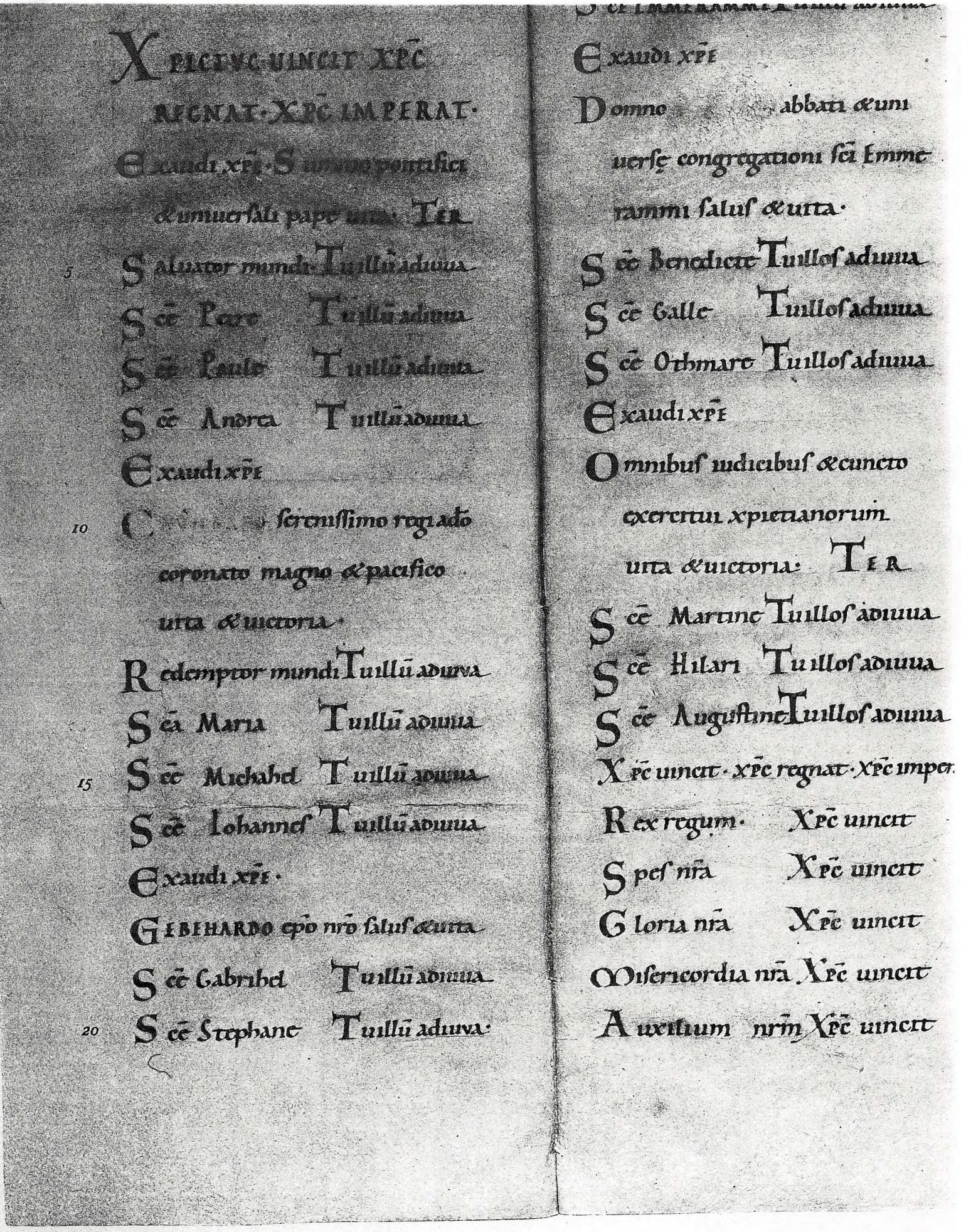

XPICTVS UINCIT XPC
REGNAT · XPC IMPERAT ·
Exaudi xpe · S[anctissimo] pontifici
& uniuersali pape nr[o] · Ter
Saluator mundi Tuillū adiuua
Sce Petre Tuillū adiuua
Sce Paule Tuillū adiuua
Sce Andrea Tuillū adiuua
Exaudi xpe
C[hristus] serenissimo regi ado
coronato magno & pacifico
uita & uictoria ·
Redemptor mundi Tuillū adiuua
Sca Maria Tuillū adiuua
Sce Michahel Tuillū adiuua
Sce Iohannes Tuillū adiuua
Exaudi xpe ·
GEBEHARDO epo nro salus & uita
Sce Gabriel Tuillū adiuua
Sce Stephane Tuillū adiuua ·

Exaudi xpe
Domne abbati & uni
uersę congregationi sci Emme
rammi salus & uita ·
Sce Benedicte Tuillos adiuua
Sce Galle Tuillos adiuua
Sce Othmare Tuillos adiuua
Exaudi xpe
Omnibus iudicibus & cuncto
exercitui xpianorum
uita & uictoria · Ter
Sce Martine Tuillos adiuua
Sce Hilari Tuillos adiuua
Sce Augustine Tuillos adiuua
Xpc uincit · xpc regnat · xpc impe[rat]
Rex regum · Xpc uincit
Spes nra Xpc uincit
Gloria nra Xpc uincit
Misericordia nra Xpc uincit
Auxilium nrm Xpc uincit

Clm.
AT. NO. 14322. a) BLL. 45[v] UND 46[r], b) BLL. 98[v] UND 99[r].

Chronol. Mon. pal.

Lief. 3 Taf. 5

Clm. 14322, fol. 45v + 46r

cherubin qui ita portatum
tuum & ueni.
℣ Qui re gis
israhel intende qui de
du cis uidit ouem
ioseph. FERIA III.
℟ Tollite por tas principes
uestras & eleuamini
por tę ętternales &
introi bit rex
gloriae
℣ Quis ascendet in montem
do mini aut quis
stabit in loco sancto ei
us innocens ma nibus
et mundo cor de.
Propitius esto domine Alivs
omnibus invocantibus
te. cum omnibus qui
invocant cum invictia
te.

℣ Laudem domini
loquatur os meum
& benedicat omnis caro
nomen sanctum eius.
℟ Ostende nobis FERIA VI.
domine misericor
diam tuam & salutare
tu um da
nobis.
℣ Benedixisti do
mine terram tu am
avertis ti cap
tivitatem iacob.

SABBATO.
℟ A summo caelo egres
sio a us & occursus
a us usq; ad summum
eius.
℣ Caeli enar rant
gloriam de
& opera manuum ei us

Chimie. Mon. pal.

Lig. 3, Taf. 5

Terminus & idem interminus. Producens omnia in esse ex non esse. Horum quedam roborans & ernaliter in esse. Atq quedam redigens & ternum in non esse. Plasties ke pyrius yoranu ius gis ke talassis ke tu stereom tos. ke panton phossa en autis ysin apo udenu. sy kirie sos sousmos ys kis dinamis exusia niki eucharistia axioma eulogia timi de spoia. cuprepia. sotiria. yrini charis zoy doxa epimos emorfia fronesis archia. os ylion selinin ke asteras earteron fausin ana tholon dismon ydata epurania. erga ton dactulon sy pros os selian ymon esy ethemelios as. an ycumenin tis gis orea perata passan autis ke to pliroma. eptun asfalian autis estereos as uos cenate otton una ke tu clisse. Hel heloim sadai lecha to arma doch nechama kadussa eoh mod gesua sason uesim chatoba. soon eolh sonoth nefes kibor salom laath cedek. noga hallel sela th lanon the illa kedulla godel ken kadol malchud oulam. Elpis agathasis oreous praous ikirmos ke liros is. terpnon phengos kafchima leyposis exomologisis asmaneon alklaemon ke eleimo sunis tus eonas ton eonon. Quo preduce teuctis ton ens sali fluctibus. Instar rupibus minosis cenuniorum. Necnon nubium teterrimis collisionibus. Et uentorum molibus brachio uirtutis tue domitus. Atq prospero cursu dispositis. Almus uuillibaldus uelle suum & constantiam uocabulo exprimens. Mare per & terras eundo redeundo. Plagis perquam plurimis passionum labe multimodo. summa miseria. Labore maximo. Periculorum pon dere & casibus multemis pregrauatus. Huc adnos usq. salnus puenit

Clm. 14377, f. 51r

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
Sign. Lak 14377
5 1 V
Datum

Boecius sup periermenias

LIBRI HVIVS APVD PERIPATETICAM
secta pbat auctoritas. Hic naq aristotiles simpli
cium ppositionu naturam diligenter examinat. Sed
eius series scrupu losa impedit semita. & subtilibus sententiis
pressa aditum intellegendi facilem non relinquit. Quo circa
nos libri hui enodationem duplici commentatione suppleuimus. ac
quantum simplicesq; intellectus sententiarum oratio breuis
obscuraq; coplectit tantum hac hui operis tractatione digessimus.
Qd si altius acumen considerationis exposcat. sed ne series editionis expe
diat. Nunc ametam lector expectet. quantum pdentium minuatiq;
sedm ordinationis ordinem textumq; sermonis idq; angustia breuitatis
hinc intellegat. Et pius quaesit hui operis intentio demonstrand est
breuiter. Inscribit se cm liber grece. PERIERMENIAS. qd latine de
interpretatione significat. Quid sit interpretatio paucis absoluam.
Interpretatio e vox significatiua p se ipsam aliquid significans. Siue
enim nom sit qd p se significat vt est homo. Siue uerbum vt e curro.
Siue qd grammatici participium uocant. Siue pnomen. siue ex his
iuncta oratio ut e homo currit. Siue quo libet alio modo. t nom.
t uerbum. t ex his oratio iuncta p se aliquid significat interpretatio nomine.
Quare cum sint quaedam orationis partes; quae se nihil significant.
Alias tam iunctae designant. ut sunt coniunctiones t ppositiones.
hinc interpretationes ee nn dicimus. Interpretatio enim siue simplex e. ut
nom & uerbum. siue composita. ut ex his iuncta copulataq; oratio.
t p se ipsa significare debet si simplex e. t ex his quae p se significant

Clm. 14377, f. 52a

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
Rat 14377
52 R

In pomerio ambulare anxietatē graueē signi
Poma colligere · molestiā graueē significat ·
Imabula sē pingere uidr · uita longa ei datur
Incendia uidr · periculū mortē sig ·
Capillū tusum uidr · cremtū signi ·
Caput albū habere · lucrū sig ·
Calciamēta noua calciare · lucrū expirato ·
Calciamenta uideri calciare deceptionē sig ·
Clauef eligere t facere · laborē sig ·
Canef latrantef uidr · t eis infestare · inimicitiā
significat sē parare ·
Canef ludere uidr · grām aduſarii sig ·
Caput lauari · abomi malo & periculo sig ·
Caſeū recentē accipere lucrū sig ·
Saluā bibere lēciā signi ·
Camelū uidere · & abeo sē uidr infestare
lēciā significat ·
Quiſe uidr carbonis ſedere · inimici ſui
deſe mala locuntur ·
Cartaſ ſcribere aut legere · ſe uidr nun
tium foedum significat ·
Lunā clarā uidr · cremtū signiſ
Lunaſ duaſ uidr in uidiā sig ·
Stellaſ cū pluraſ uidr uidrīa
poteſtate crescent
Lunā ſanguneā uidr damnū sig ·
Lunā deſcendentē de celo uidr laborē sig ·
Caſam detractā uidr · aliqs de parentib; mortē ·
Liniā lauare uidr · damnū signi ·
Leonē currentē uidr · expeditionē negotii sig ·
Leonſ infestatio · inimici ſeditionis sig ·
Lunā altā uidr · lucrū sig ·
Lunā colorē habere · damnū sig ·
Ligatū ſe uidr · impeditionē sig ·
Luminaria uidere · lucrū expirato ·
Luminaria tractari · infirmitatē sig ·
Lecto ſuo genu ſtrictū uidr dānatē sig ·
Mare plantā uidr · negotiū expeditionis sig
Mare piſcef uidr · anxietatē graueē sig ·
Maſi ſibi inquinatō ſ uidr · damnū sig
Matrē ſuā mortuā aut uiuā · uidr gaudiū sig
Maiore honore ſe uidr, factū de crimē sig
Maiorē qui ſe uidr · grauē languebit ·
Mulier ex parſis erimb; ſuis triſticiā sig ·
Senē leonē uidr · ſecuritatē sig ·
Migrare ſe uidr · deceptionē sig ·
Mortuū uidr · gaudiū sig
Mulef uidr · lēciā sig
Nudū ſe uidr · gaudiū sig ·
Manuſ lauare · moleſtiā sig
Meſſef colligere · lēciā sig ·
Mel accipere · a balio ſe caueat ne deſcipiat ·

Clm. 14377

Cat 14377
106R

Inpomerio ambulare anxietatē graue signi
Poma colligere · molestiā graue significat ·
Imabula sē pingere uidre · uita longa ei datur
Incendia uidre · periculū unte sig̃ ·
Capillū tusum uidre · cremtū signi ·
Caput albū habere · lucrū sig̃ ·
Calciamēta noua calciare · lucrū expirato ·
Calciamenta uideri calciare · deceptionē sig̃ ·
Clauef eligere t facere · laborē sig̃ ·
Canef latrantef uidre · t eū infestare · inimicitiā
significat se parare ·
Canef ludere uidre · grām adūsariū sig̃ ·
Caput lauari · abomī mōtu & periculo sig̃ ·
Caseū recentē accipere lucrū sig̃ ·
Saluiā bibere lāciā signi ·
Camelū uidere · & abeo se uidre infestare
lāciā significat ·
Quise uidre carbonif sedere · inimici sui
dese mala locuntur ·
Cartaf scribere aut legere · se uidre nun
tium foedum significat ·
Lunā clarā uidre · cremtū signif
Lunaf duaf uidre inundiā sig̃ ·
Stellaf cū pluraf uidre uidetia
potestate crescent
Lunā sanguneā uidre damnū sig̃ ·
Lunā descendentē decedo uidre laborē sig̃ ·
Casam detractā uidre · aliqs deparentib; mortē ·
Limā lauare uidre · damnū signi ·
Leonē currentē uidre · expeditionē negotii sig̃ ·
Leonf infestatio · inimici seditionif sig̃ ·
Lunā altā uidre · lucrū sig̃ ·
Lunā colorē habere · damnū sig̃ ·
Ligatū se uidre · impedtionē sig̃ ·
Luminaria uidere · lucrū expirato ·
Luminaria tractari · infirmitatē sig̃ ·
Lecto suo genu strictū uidre dānatē sig̃ ·
Mare plantā uidre · negotiū expeditionif sig̃
Mare pisef uidre · anxietatē graue sig̃ ·
Manū sibi inquinatū s uidre · damnū sig̃
Matrē suā mortuā aut uiuā · uidre gaudiū sig̃
Maiore honore se uidre · factū decrimēf sig̃
Luorē quise uidre · grauē languebit ·
Mulier ex parsis erinib; suis · tristiciā sig̃ ·
Senē leonē uidre · securitatē sig̃ ·
Migrare se uidre · deceptionē sig̃ ·
Mortuū uidre · gaudiū sig̃ ·
Mulef uidre · lāciā sig̃
Nudū se uidre · gaudiū sig̃ ·
Manuf lauare · molestiā sig̃
Messef colligere · lāciā sig̃ ·
Mel accipere · abalio se caueat nedecipiat̃ ·

Clm. 14377

Cat 14377
106 R

Si quis forte quęrere uult cur posita exempore falsus & cornu ueris sit deputata
instruę auctore porphirio. qui in comentariis suis hęc in eode loco dicit abhomero
subeade diuisione descriptū. Aut inquit omę uerū. Hoc tam anima cum
abofficiis corporis sono ei paululū libera ē. in tu aspicit. non nuquā extendit aciē
nec tam puenit. & cū aspicit. ñ tam libero & directo lumine uidę. Sed interiecto
uelamine qd nexus natura caliginis obducit. Ethoc in manifesta ēe ide uirgilius
assęrit dicens. Aspice nāq; omnē eam quę nē obducta tuenti mortales hebet aut
uisus tibi & humida circū caligat nube eripia. Hoc uelam cū inquiete
aduersū usq; aciē animę intuentis admittit decornu ebur. Cui
ista natura est ut tenuatū uisui pmittit. Cū aut hebet aut repellit obtusū.
ebur putat. cui corpōs ita natura densatū ē ut adquā uis exterior
tenuatam spasū nullo uisu adulterioza tendente penetrat &c.

Vers der nach Bamberg geschenkt ten codices

.II. Cōmta sup ysagogas. Cōmtū sup categor. 1. Periermenias boetii.
& duo desup cōmta. Periermenas apulegii. Topica ciceronis quę boetius
cōmtatus ē. Libras differentiarū. IIII. Diffinitionū libros. Boetiū de arith
metica. Somniū scipionis cū commento macrobii. Yginū de astrologia.
Diuisiones dialectice. cū VII. sillog. Rethoricā ciceronis. Ad erennium
retū eiusde. Quintilianū de rethorica. De amicitia ciceronis librū.
De senectute ciceronis. Salustiū. Ciceronē de inuectiuis catalline. Cōmtū
ciceronis scdm. sup platonē. Thy. lippicarū libros. Frontinianū de
iuncturis & ēpaginib, membroz. Dionisiū areopagitā de celesti hierarchia.
Oratii librū. Cōmtū donati sup virgiliū. Cōmtū eugraphii sup terentiū
Vitruvium de architecturis. Analitica sup cath aristot. Musicā boetii.
Solinū. Cathegorias aristt. Cōmtū remigii sup iuuen. Plinii de
naturis rerū. Plinii eptarū. Lib cic de offic. Librū de tusculanis.
Libros tu libri aburbe cōdita. c. decades.

Clm. 14436, f. 61v

INCIPIT LIBER PRIMVS·AEDITIONIS PRIMAE·CŌ
MENTORVM BOETII· INISAGOGAS· PORPHYRII·

IEIVNANTIS ANNI TEMPORE·INAV
reliae monūb· concesseram· atq· ibi tunc cum uiolentior aus
ter eiecisset& noctis placidam atq· exturbasset& quietem· re
censere libruum ē· ea que doctissimi uiri adilluminandas quodāmodo res
intellectus densitate caliginantissimas quib;dam quasi introduc
toriis commendāriis ediderunt· Cuius uero rei fabius initium fecit·
Qui cum me lectulo recumbentem· &quedam sup eisdem rebus cogitantē
meditantemq uidisset· Hortatus ē utquod sepe eram pollicitus aliquā
illi eius rei traderem disciplinam· Conplacitum ē igitur quoniam
&tunc familiarium salutationes· &domestica negotia cessābant·
Interrogatus ergo ame sup quib; uellet reb; enodare atq expedire·
Tunc fabius· quoniā inquit· tempus adstudia uacat· &hoc otium inho
nestum negotium conuertat· rogo ut mihi explices id quod uictorin
orator ferme sui temporis doctissimus· porphirium pisagogen ide in
troductionem aristotelis categorias dr transtulisse· Et primum
didascalicis quib;dam me imbue· quibus expositores uel &iam commen
tatores iniscipulorum animos docilitate quadam assuescant utunt.
Tunc ego· Sex omnino inquā magistri· in omni expositione plibant· P docent
enim quisit cuiuscumq operis intentio· quod apud illos scopos appellatur·
Quę utilitas quod agrecis· XPHCIMON· uocatur· Qui ordo quod TAΞIN·
uocant· Sicuis cuius ee opus dr germanus ppriusq lib ē· qđ TNHCIOΝ inter
pari sola·· Que sit cuius operis inscriptio quod e TITPAΦHN· greci nominant·
Inhoc &iam quod intentionem· cuius cumq libri insollertes interpartemur
deinscriptione operis apud quosdam minus callentes hesitatum est·

Clm. 14436, f. 67v

nēt ⁊ rogāt accās maioribꝫ ut ꝑm̄ educat quid de
gerenda electione sentiat. Si de eo quem ꝑmum nomi
nauerit pars aliq̄ fr̄m dissenserit inseq̄nte. t si op fu
erit usq in diem ēcum differāt ⁊ interim ieunijs ⁊ orā
onibꝫ ⁊ elemosinis instandū sup hoc dī mis̄dia inuo
cāt. Tande ū sedm regulam sc̄i benedicti electo abbe
ip ipso capło imponit p̄ce. Ā Confirma hoc dē. Cantāt
t. Cesurgat dē tonalit̄ ⁊ sic deducit̄ in eccl̄iam. Ibi ia
cet ꝓstratus ad q̄dus donec finiāt. t. Ā. cū. oR. dnica. die
eo ꝑ̄ ūsu. Te ueniat supnos mis̄erē. cum. oR. Ā ecciones nās.
surgit. statuit̄ in loco domni abbis. imponit̄ ymnus
Te dm laudam⁹ ⁊ sequent̄ incipit custos pulsare ad clas
sicum. Eadem eā hora. ad sedm p̄dicti ymni ūsum singu
lis ueniam petunt. incipiunt eum osculari. Quo facto.
cuncti cū ipso reuertunt̄ in caplm. om̄sq obedientiarū
monasterii ponunt claues suas ad pedes ei⁹ ⁊ ipse ꝑcipit es
se ut recipiant eas. Postea cum primo oportunū fuerit
inungāt̄ ep̄s ad benedicendū eum. ⁊ ipse n̄ali donat ei pas
toralem curam. t baculum. Hiis breuit̄ ꝑlibatis de electione
domni abbis. dicat̄ qd̄ sine ꝑsonali acceptione generaliter
pertinet ad ordinē nr̄m. ⁊ ad illum quicumq officio fungē⁹
fuerit abbis. Quę reuerentia domno Abbi exhibeat.

Domno abbi in om̄i loco ut dignū ē singularis
reuerentia deferāt. Primū in eccl̄ia q̄m diu scilla pulsat
ante noctē. sup mis̄eriam sedulus sit. Si op fuerit req̄escat. frib
tam̄ solito more inclinatis. Si aut̄ ꝑcumbendo orāt. ⁊ ipse
infra p̄dictum spaciū sup formam incedit ⁊ cresō. ibidē
diē. Hulb in choro ultra eum in sedili primo stat. n̄ abbas
aliq̄s. q̄buslibet tam̄ ppe eum stantibꝫ locū ueršim seden
di dat. Quotiens ā. imposita inclinat. om̄s quoq inclinā

Clm. 14442, f. 92v

Staatsbibliothek München
(Photostelle)
CDD: lat. 14442
Aufn: 92v

Clm. 14485, f. 151v

ꝛt illi ihc. men dico ꝛ
hac nocte ante quã gallꝰ
ter me negabis. ꝛt ca
tiam si oportuerit me mo
non te negabo. ▪ omnes
ne discipuli dixerunt.
ntt ihc cum illis in villam
citur gethsemani. & dixit
lis suis ↄdete hic. dom
dam illuc & orem. ꝛt a
to petro & duobus filis z
cepit contristari. & mestꝰ
unc ait illis. ꝛrtus est
mea. usq; ad mortẽ. Sustꝰ
& vigilate mecum. ꝛt p
pusillum. procidit in faciem
& dicens ꝑ pater si pos

mum
penn
grau
buer
form
ne ꝛ
tatꝛ
pote
mfi
tus
sang
non
undu
ffa
uos
ntꝛ
alis

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD Xad. 14485
151 v
fl/s:

plare mecum · ꝙ igilate
ut non intretis intempta
p̄ quidem ꝓmptus est ·
m infirma · iterū secun
& oravit dicens · ater ·
n potest hic calix transire
am illū · fiat voluntas tua ·
iterū & invenit eos dormi
ant enī oculi eorū gravā
relictis illis iterū abiit &
rcio eundem sermonē di
unc venit ad discipulos
ens · ormite iam & re
e · ece appropinquabit
filius hominis tradet ur in
peccatorū · urgite eam ·
ppinquabit qui me trad ·
so loquente · ecce iudas unus
ctim ut · & cum eo turba

Clm. 14485, f. 151r

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: lat. 14485
Fl/e: 151 R

Qui bona multa cupit. hec undiq; carpere nouit.
Sic ego queq; locis reperi degens alienis
Que fuerant uisa studiis libralib; apta.
Scribere curaui cōmendans posteritati.

Nacta occasione dicere nō piget. qd sit mulomedicus
t tripedica. legim in ypocrate qr mulomedicus ip
se sit archiat. quē medicū dicim. Mulon nāq; gre
ce calidū dr latine. Mulomedicus cōpositū ē nomē
a mulon & medico. Ille q̄ppe specialit dr mulome
dicus. q calida frigidis. & frigida calidis curare scit.
Refert etiā memorat philosophus qd tripedica sit
olla enea trib; cstans pedib; unde & nomē sortitur.
adhoc facta. ut semp apta sit ad calefaciendas po
tiones. ceteraq; antidota. quotiēs res exigit. Hoc
genus medicine intellegunt plures antiquū hostē
ferre. ut in tripedica calida & in cornu frigida
ferret antidota. ut cui unū nō placuisset mox al
terū pbuisset. Adhec etiā dicim iuxta qd in cas
simensi monasterio pictū uidim qd ligature sit
species quedā unde equi t muli solent ligari.
S, qd hec magis uerū sit qr sine piculo nescīt. sa
pientū iudicio relinquim. Si enī dictū eēt quod
mulo sedisset. faueret simpliciorib,.

Quid sit collibtus. Ille collibert uocat. qui ante
mancipiū & seruus fuit & postea causa deuotio
nis adomino suo ad aliquē priuatū locū id ad
ēpatum t ad monasteriū siue ad aliquā cōsecratā

Clm. 14491, fol. 57r

Bibl. Stadtbibliothek Trier
cod. Rot. 14491
57 R

tulī ꝑsint concede. Ad extremū ů nulla orationis
meę dicta m̄ suffecisse ꝓfus scienſ. ſ potuſ inte
tā orationis quā ceteroꝝ actuū meoꝝ sufficientiā
ēclusionēq, ponens. in manus tuas dnē spm̄ ⁊ cor
pus meū. omnēq, curā quā t in spāli t corporali
studio suscipere me causa aliqua cōpellit grāe
tuę cōmitto. ut ubicūq, nequeā seu nesciā t etiā
nolī me custodire. tu qui ubiqueaſ ac scias. utq, iux
ta bonitatē tuā uelis. me ubiq, ēseruare digneris.

Oratio theutonica ex superiori oratione edita.

Trohtin almahtiger tu der pist einiger trost unta eini
ger heila aller dero di indih gloubant iouh in dih
gidingant. tu inluihta min herza. daz ih dina guot
unta dina gnada megi anadenchin. unta mina sunta
iouh mina ubila. unta die megi so chlagen vora dir
also ih des bidurfi. Leski trohtin allaz daz in mir
daz der lediga uiant inni mir zuinta uppigaſ un
ta unrehteſ odo unsubmiſ. unta zuinta mih zeden
giriden des einigen libes. daz ih den also megi min
nan. unta mih dana nah hungiro unta durſti also
ih des bidurfi. Dara nah maccha mih also fron unta
krefugin in alle dinemo dionoſti. daz ih alla die
arbeita megi lidan die ih in deſer weroltu sculi li
dan durh dina era. unta durh dinan namon. iouh

L. Petzet / O. Glauning, Die Schriftproben der IX. bis XVI. Jhs. aus Hss. d. Bayer. Staatsbibl. in München (1910-1930), Taf. XIII - Clm. 14490, fol. 161v - 162r

durh mina durftu. odo durh iomannes durftu. Dara
nah gib mir soliha gloubi. solihan gidingan zidinero
guotu also ih des bidurfi. unta soliha minna soliha
vorhtun unta diemōt unta gihorsama iouh gidult
soliha. so ih dir alamahtigemo sculi irbieton. iouh
allen den mitten ih wonan. Dara nah bito ih daz
du mir gebest soliha subricheit minan gidanchan iouh
minemo lihnamon slaffentemo odo wachentemo.
daz ih wirdiglihen unta amphanglihen zidinemo
altari. unta zi allendinemo dionosti megi gen. Dara
nah bito ih daz du mir gilaz zast aller dero tugende
teil ana die noh ih noh mēman dir lichit. Ze eristi
durh dina heliga burt. unta durh dina martra. unta
durh daz heliga cruce in demo du alle die werolt
loſtoſt. unta durh dina erstantunga. unta durh
dina uffart. iouh durh di gnada unta trost des heli
gun geistes. Mit demo trosti mih unta starchi mih
wider alle uara. uuider alle spensti des ledigin uiantes.
Dara nah hilf mir durh die diga sc̄ę mariun euuiger
magidi. iouh durh die diga sc̄i michaelis. unta alles
himiliſken hēris. unta durh die diga sc̄i iohis baptiſtę.
& sc̄i Petri. pauli. andreę. iacobi. iohis. & omnium
aptoꝝ tuoꝝ. unta durh aller dero chindline diga.
die durh dih erslagon wurtun abherode. Dara nah
hilf mir durh die diga sc̄i Stephani. sc̄i Laurentii.

Veröffentl. in der Sokratischen Sta
4. 3 od. 4 (1967)
A. Kolter

res dō grās agens. quanto excellentioris sa
entie talentū ab eo accepit. simulq. attendat
q; dō magis placent rustica humiliū dicta. quā
eximia uerbositas arrogantiū. & insectaris lite
rature pompa gloriantiū. LIBELLVS MANV
ALIS DE ADMONITIONE CLERICO & LAICO.

SYBSTANTIA IGITUR QUE PSE SINE VLLIS
amminiculo subsistere ualet. dr solūm ē.
Illa aūt substantia cui totū ēe in alterius con
sistit potestate. creatura pfecto ēe pbāt. Sed
sic diuina substantia in trib. ēstat psonis patris
& filii & spūs sci. ita & creatura in trib. distat
differentiis. Aut enī ē rationalis ut angelica
spūs & hom..o. aut animalis. ut omia quę fla
tu uitali sine ratione potiunt. aut neutrū ē.
habens tantūm ēe. ut arbores & lapides. Un
de omnino patet. q; omnis creatura dō aliquo
omne qd ē habet. se qq; subdere debet. Cui
nimirū subiectionis ratio & obseruantia ad
solā rationalē creaturā punct. id ad angelos
& homines. Sic enī hi soli ceteris creaturis
excellentiores sūt cōdita. ita etiā ab his solis ex
igit subiectio & cultura dī. & aut psubiecti
onis studio remunerant. aut prepugnantia
atq; supbia puniunt. S, q; huimodi iudiciū
in angelicis spiritib, iā factū ē. nā quidā eōr

Cen. 14490

Quos xpicolę q̄ ia remanentes inorbe.
Dū bene possitis ꝑgite de urtus.
Nā ualet hic multa cōstans oratio usa.
Quā tunc pnihilo ꝑferet omnis homo.
Cū suprema dies actus reseraueric oms.
Cū dō omps De superis ueniens
Iustos in dextra sed ꝑuas parte sinistra.
Pastor ut exhedis Dissociabit oues.
Talib; intenta uerbis anima sapienti.
Semp tractate Quod gen' estus ade.
Presens una breuis si erit uentura penis.
Nępe beatus homo Despicit apta modo.
Edificat mores ad ueros tendit honores.
Nā qd̄ mundus amat. Hoc uelut umbra ꝑabit.
Si nos exe uaris cognoscam ultima signa.
Hinc min̄ incauti Turbine ruetis.
Et incursu teneam pectora sursum.
Ut dns ueniens Inuenat uigiles.
Nā sol & Luna palescent lege subuna.
Reb; abhinc finis Ceperit ee ceptis.
Denig; nil restat n̄ qd spes ultima ꝑstat.
Qd mortale fuit Hoc moriendo ruit.
Ast animę merituꝫ meritis ꝑcipit usu.
Sic quondā Cenis Ꝑpicuisq; nimis.
At tunc districte ueniet nimiuꝫ uerendus.
Tunc qq; manebit Vltrica que subeat.

Que transfixerit ut fert scriptura uidebunt.
Reddentes planctu. Pdolor inuacuu.
Cū tristicia cuius sit spes causa salutis.
Si, qs error amat Hosee salus repbat.
Porro dies ille cōplebit uatis sybille.
Atq; ppharum Cōphat indiciū.
Cordis & archana fient hac tempore ꝑplana.
Illic fero gemet. Que m̄ ris habet.
Ille dies mire ꝑuis aduenerit ire.
Quos reparare m̄ Nulla ualet ratio.
Si, qs securi sectantes cōmoda mundi.
Nec curant animas Edificare suas.
Illic causa grauis quā n̄ incredulus ꝑaudis.
O miser imprudens Cessima quoq; geres.
Nolis siue uelis hoc iudicium pateris.
Tesus & ipse tibi Discutiendus ibi.
Tunc q̄ linques inuite carnis amores.
Nil mercedis habens His qā n̄ fruens.
Si, magis ętnū ꝑtalib; ibis igne.
Quo dolor ah & que Sęp erit sine spe.
O nimiū miseri sentire locū miserendi.
Et uel adhuc uob Parcere ꝑ miseris.
Ecce parata salus en acceptabile tęps.
Queritę saluatorē Poscite pacis opem.
Currite du quis & uite lumen habetis.
Du manetat tęps Nec negligat opus. Fe

MÜNCHEN, KGL. HOF- UND STAATSBIBLIOTHEK. a) Cod.

Clm. 14490, fol. 19r
Chrons 1,1,3,8a

C uius talione saumatazatus ex parte auus meus arnoldus
eodem momento dextro debilitatus brachio · post pau
cos annos in flumine na ba solus comitatu saluo subi
ta morte una finiunt · Ceteri uero qui coniurauerant
qui ꝑ pessimi britannor tanga · Aliusatqui cecatus:
aliusstrangulatus · aliusinsensatus · aliusparalisi solu
tus · aliusausteratus · aliusfulmine ustulatus · aliusin
cendio ꝑprie domus consumptus · aliusmancus & mo
notalmus · aliuscaneri morbo percussus · aliusdefanat
peste fedatus · aliusydropica inflatione grauatus
mistram uitam mistra morte finierunt · Ynoc me
us cognatus auus prenominatus salicecomes perabt
holdus terrifica commonitione tactus: beato emme
rammo pdium suburbanum qd dicit isininga donauit.
obsequium duodecies dandum kartauuo usui
dimonachorum · necnon refectioni duodenarie xpi
elemosinariorum · Tu autem sanctissime marty
emmeramme duodenario miraculo clarificate ·
pronobis peccatoribus hactenus abusis duodecim
in religiosstatibus · precesque largas funde coramillo ·
qui hunc numerum apostolico decorauerat choro ·

Clm. 14870, fol. 51v

München, Kgl. Hof- und Staatsbibliothek. Cod. L

Chmel, Mon. pal., Fr. 1, Liefs. III Taf. 6

Clm. 14641, Nachtopbe. = f. 128v

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

t acceperunt. triginta argenteos
um ad pretiatū quē adpretiauer
a filiis israhel & dederunt eos in
agrū figuli sicut constituit mih
dñs. IHC autē stetit ante psid
t interrogauit eum preses dicens
ues rex iudeorum. ait illi ih
u dicis. t cum accusaretur ap
cipibus sacerdotum & seniorib
nihil respondit. tunc dicit i
pilatus. non audis quanta
aduersum te dicunt testimoni
t non respondens ei ad ullū uer
ba. ut miraretur preses uehem
er. die autem sollemnem consue
rat preses dimittere ppto unum
uinctum quē uoluissent.
bebant autem tunc unum unc
insignē qui dicebatur barabba

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
Cod. lat. 14641
fol. 128v

Ratisbona sacra (1989)

riat. Deinde assumpt est in montem excelsum
ubi monasterii excellens stare uidebatur. Ad quod
simili ut ad puteu p dictum uestigia plurima
rum pungebant uiarum. quarum nulla ni tan
tummodo una callis nouiter trita monstrabat
indicia. reliquę omis arbustis antiquis inolitis
ta fuit delete. ut uix agnoscerentur ibi olim ee.
Tunc ductor eius intumato primu monasterii uo
cabulo quod mihi non conuenit publicare. nedu
generaliter omis cupio edificare. quosdam uidear
specialiter infamare. post hęc subiunxit dicens. Vię
quas ad monasterium istud olim quidem undiq;
tendentes nunc uero pene deletas excepta una
aspritas significant quod plurimi quonda huc ad
uenientes p omnimoda disapline sacre exempla
edificata recesserunt. Nunc uero locus iste ama
licia inhabitantiu in eo intantu ad nullatus
est. ut uix p̄cedentium patrum indicia hic re
manent. Mauis enim studium formicandi ali
aq; uicia agendi hic habitantes habent. quam
addiuine seruitutis officia agenda. Paup quoq;
p̄ dictus uidisse se dixit arborem quandam mo
lis magne. que abimo usq; ad sumam frondiu
arefacta est pmedium. Quam cum uideret. a
suo inquisitus est ductore. sarcine quem signi
ficaret. Illo aut respondente nescio. ista inq;
arbor gebehardu epm significat. Ille enim fuit
arbor hęc iam diu exparte aruit. Qua uero post

Kat. Nr. 65 fol. 24r

Clm. 14673 (Otloh, Liber visionum)

Cem. 14704 . f. 112 r°

incorrupta erat an corrupta. Chusi dt; Incorrupta;
Siluester dt; Benedixisti incorrupta. quo uirgo erat; Chu
si dt; quomodo uirgo erat. siluester dix; Si incorrupta
erat. uirgo erat; Chusi dt; Ignoro aqua parte incorrup
ta ut uirgine terra dicas; Siluester dix; Tu n legisti
dixisse ad cain corrupta esse tram que aperuit os suu
& bibit sanguine fratris ei. Chusi dt; Legit; Siluester dt;
Uirgo erat ante terra. q; nec maledictione spinaru acce
perat. & sepultura corporis humani no habebat. s; nec
serpenti dicta fuerat ad edendu. Chusi dt; Ita est; Siluest
r dix; si ita. Immo qua ita. Opotuit ex uirgine
maria nouu ada fieri. qui serpenti antiquu uincere.
Idest qui uictore ade primi hominis uincere. & hominem
de ei captiuitate auferre. quo quante uictor exiit
in paradyso. ipse tptator factus e dni in deserto. Ut qui
uicerat adam manducante. uincere adno ieiunante;
Na sic suadente diabolo. omes qui nascunt intra mortu ad
ducis. Ita ieiunatu e adno. omes qui peu renascunt. uite
ac ne restituunt. Nunc ergo sic morte inuenium. nisi
qui nati fuerint ex carne ade & sanguine. Ita uita non inueniu.
Nisi qui renati fuerint ex aqua & spu sco. & carne expi & san
guine sue carni & sanguini sociauerint. qui uicit diabo
lu. paradysu reddidit. uite ac ne ianua sparte fec. Tunc
augustus constantin cu uni usis in laude clamau siluestri.

Lat. 14704. f. 118v

augusti asserere · qd si siluester istum amorte erigere
oms iudaicā legē dimitterent · & xpiane sereligioni
traderet. Tunc sēs siluester expandens mas suas fec
orationē cū lacrimis. Et postq diutissime genib, posi
tus addm exorauit · exurgens mas expandit & dix.
Ego nomtuū uoce publica confiteor dnē ihū xpe · vt
sciat oms iste ppls quō taurus iste quia domins
diabolica inuocationē occisus ē · sci tui nominis inuo
catione reuiuiscat. Et ideo audime seruū tuum ·
exigit enim tempus · ut uir tutē nominis tui omnib,
pandas. Et ideo dēpcor pcatē tuā · ut exciteur
animal istud apotentia dextera tua. Tunc acce
dens adtaurū · dix adeum cum ingenti clamore ·
In nomine dni mei ihū xpi · qui a iudeis subpontio
pilato pīs de crucifixus ē · In ipsius nomine exur
ge · et sta cum omni mansuetudine · & ptinus com
mouit se totum cū omi mansuetudine · & surrexit.
Et accedens adeum sēs siluester · soluit omia uin
cula decornib, ei & dixit · Vade cum omi mansue
tudine ad armentum tuum vnde deductus es ·
Nullum laedens · a nullo laedi poteris nec occi
di · sed post annos tuos finē deficies. Et hec dicens ·
fecit ei fieri spatium · Et dimisit eū euntem cum
omi mansuetudine · Tunc oms iudei pedib, eius

fuit. Isdem pippin' sicut & aliarū ecclesiarum episcopis.
huic remsi episcopio patrem dereb' ecclesiasticis reddidit.
& tulpinum inhac urbe remorum epm ordinari cōsensit.
Hoc enim inhac ecclā innouissimo seculi tempre delibro
memorato sed & dealiis accidit. quod antiquo tpre
deauctoreis scripturis euenisse. scs iohannes chri
sostomus inomelia euangli sedm matheū memo
rat dicens. Multa enim exapocrifis periere mo
numentis. quod historia paralipomenon probare possi
bile e. Desides enim cum essent iudei. nec desides
modo sed & impii. alia quidē perdider neglegent.
alia uero tum incendēr. tum ceciderunt profane
Et depfanitate quidē. talia hieronimus refert. Ene
glegentia uero inquarto regum libro legim'. qm p'
multum temporis uix deuteronomii fit uolumen re
pertum. defossum quodam inloco ac poene deletū.
Sed & plura descripturis inhis que habem' memorata
legim' que non habem'. sic e liber iustorū qui come

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
OOD: Cat 14720
fl/e: 3 V

Hoc altare sacratū ē inhonore scōrū lohis & pauli
omniumq; martirū xpi. Reliquie scōrū lohis.
& pauli. Sci Sebastiani. Sci Theodori mart.
Anno ab incarn dni. dccc. lxxxii. abeato pfule Wolfkan
Hoc altare sacratū ē inhonore sci Michahelis arch.
& omnium angelox. Reliquie
De sca cruce. De sepulchro dni. Sce Marie matris dni
De catena sci pri integer circulus. Sci Stephani.
Sci MARTINI EPI.
Hoc altare sacratū ē inhonore sci Iacobi apti
fris dni & omnium aplox xpi. Reliquie s Iacobi
s Thome. s Matthei. s Bartholomei.

Clm. 14720, f. 91v

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: Lat 14720
fl/e: 91 v

INCIPIT PRAEFATIO DE VITA BEATI GALLI CONFESSORIS.

VISIME SCARUM AUCTORITAS scripturarum & precipue illa ueri dici, pphete sententia qua sacrificio oboedientia preferitur: adnecessitate oboediendi constrin gera: preceptis uris o seissimi patres apologie huius modi genus opponerem. Sipph& qui ante quam formaretur In utero adno elec tus est. & priusquam exiret deuenire sanc tificatus est. dum eum oms spus suo illustrans uerbi officio mancipare & de aatis infirmi tate & ignorantia conquestus est: Quid ego peccator acturus sum. qui iniquitate con

clm. 14720, f. 92a

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
OOD: Lat 14720
M/e: 92 R

CVM PRE

CLARA

SCISSIMI VIRI COLVMBANI QUI

& columba conuersatio per omnem hiberni
am celebris haberetur · & uidua splendidum
ignei solis iubar singulari decore omnium
inse prouocaret & amorem · sicuti deo prius qui
nascentur prouisum ee liber gestorum ip
sius plenius indicat · Inter cæteros quos fa
ma uirtutum eius attraxerat · & Larenus be
ti gilli sedm dm religiosi · secundum seculum
nobilis filium suum primo Lxxus flore nitid

Clm. 14720, f. 99r

legitumę coniugis conubio frueretur. monitus
eius obtemperans cuncta huius modi inlicita
VIII sectaturū promisit. Sed brunichildis dūa regis
videns eum uiri dī consiliis obędire. stimulo
malitię concitata mente serpentino furoris ar
mauit veneno; Verebatur enim nesi abiecta con
cubinis regina inconsortiū regni assumeretur,
dignitas sua honore subtracto vilesceret.
Quo timore laborans inuidia contra virū dī coepit
habere. Et post multas iniurias quas illi machi
nata ē. vt scriptura sęę conuersationis eius
testat. consilio cū rege inito vt cū regno suo de
turbaret. misit legatarios suos cū epta adsem
virū. deinuitans ei. nedeincepsinillo regno consisteret.
Ille Iezabelis insidias deitans. iter cū suis aggressus.
ad lothariū regē peruenit. Apud quē cum
aliquanto tempore moraretur. rogauit vt illius
solatio adtheodeptū astrasiorum

Clm. 14720, f. 101v

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
BSB: lat 14720
Nr.: 101 v

MIRACVLIS BEATISSIMI GALLI COTTIDIE

permiraculorum signa radiantibus· & longe lateq; circumpositorum aures fame sue dulcedine mulcentibus· cum iam post transitum eius anni quadraginta fluxissent cuoluti· Venit ortuinus partium earundem potestate prędictus cum exercitu magno· & ira intolerabili concitatus· deuastauit non minimā partem pagi· qui abinterfluente fluuio dūrgeuia nominatur· Constantiense quoq· territoriū· & arbonensis pagi confinia depopulari coepit· & igni succendere· Viros quicūq· inueniri potuerē gladio p̄emit· uxores & paruulos eorum incaptiuitatem egit

Clm. 14720, f. 138ᵛ

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
OOD: lat 14720
1382
M/s:

lecti fueramus· fueratis· fue

rant· Eodem modo tempore futuro· le

gar· legaris· t legere· legetur

Et plurali legemur legemini legentur·

Imperativo modo tempore presenti adsecedam

terciam personam· legere legatur·

Et plurali legamur legimini legantur·

Eodem modo tempore futuro· legitor tu·

legitor ille· Et plurali legamur

legiminor· t leguntor·

Optativo modo tempore presenti· et preterito

inperfecto· utinam legerer· lege

reris· t legerere legeretur·

Et plurali utinam legeremur legeremini

legerentur· Eodem modo tempore preterito

perfecto et plusquam perfecto· utinam

Clm. 14737.

$3.14^{\vee}$?

Donati editio secunda

ARTES

ORATIONIS SUNT

Octo. Nomen. Pronomen. Verbum. Adverbium. Participium. Coniunctio. Praepositio. Interiectio.

Hae sunt principales partes orationis. Nomen & Verbum.

Latinum articulum non annumerant Graeci interiectione. Multa pluralia nomina singularium non habent, et e converso. Multa paene nomina partes orationis putant. Verum ex his omnibus tres sunt quae per casibus declinantur. Nomen & pronomen et participium.

Omnis oratio ex ordinatione duarum rerum sententia perficitur, demonstrans. Oratio dicitur quasi oris ratio: eo quod ore et ratione efficitur.

Duae principales partes orationis dicuntur et vocantur, quia inter se plenam et perfectam sententiam possunt efficere sine annumeratione alterius partis. ut ficta urgis lego. plena sententia est. Ars. Reliquae partes orationis appendices sunt. Sub annumeratione ipsae partes orationis sunt adverbium participium

Partes sunt sectiones totius dictionis habentis initium. Partes dicuntur aparendo hoc est dividendo. quia disparent animo. tres partes sectionis quidam aiunt magna aurea carpta. quasi unaquaeque huic pondere subsistit. Quidam partes personarum esse vocabula articulata minus affectui demonstrantis et eorum. Inde egregie populus. quia ipse positus plena facit orationem. ut urgis scribit.

Sub ipsae partes sunt propriae

Hoc est maioris minoris. plus minusque. verbi causis positum certum numerum primam uerbum significare. sed ut ignorantiae certa fierent. terna ut error cum anticipatione plus minusque paucorum ceperit orationis.

Clm. 14737, f. 38r

turri cui hęc dicunt animam
habe. Scire aũ debem̃ mea
foras: alias regpeas: alias par
tus unius: Catha erisis ẽ unus
patio nominis alieni. ut par
ricidam qui occiderit frm̃.
& piscinã quę pisces ñ habe.
Hec enim nisi extrinsecus sume
rent suum uocabulũ ñ habe
rent. Malẽpsis ẽ dictio
gradatim p̃ git ad id q̃ dixer
dit. ut speluncis addidit a
tris: & p̃ aliquot mea regna
uidens mirabor aristas.
Monimia ẽ uelut quędã
transnominatio. huiꝰ multes

1. oportet nosse re cognoscere t meminisse.

L. quiconuerti possunt. sic̃ triphin
aurigam eelere sfecere caring.
nam aurigam posunt p̃ guberna
tore. similit̃ gubernator p̃ ponit
poni p̃ auriga.

parricida aparente. i. aparie
& cedo componitur nam parricida
p̃pe dr̃ qui patrem occidit. sed p̃
catachrisin dr̃ & ia parricida qui
fratr̃ occidit. Similit̃ piscina
p̃pe dicit̃ q̃ pisces hab&. sed dicit̃
& uim piscina p catachrisin q̃ sole
piscib; esse.

L. parasumus q̃ ñ poss̃
recipeari h ẽ conuerti. sicut
fluctuare sec& es. & gẽmare
uires. Nam ñ potest conuerti
& dici seglare fluctus & ua
re gemmas.

Sub. i parricida qui occiderit
fratrem. & piscina q̃ ñ hr̃ pisces.

Gradus passiones p̃ gens.
ad q̃. hoc ad eum rem q̃
tendere uid.

Clm. 14737. f. 84r

hoc erat alma parens. Aut cū correptā uocalē suscipit
ȳ. cōsonans. atq; duplex ut gaza punas. Prior ē longa an
breuis? Longa. Quomodo? Cū correpta uocalis cōsonāt
uocālē. & excipit abalia cōsonante. ut arma. Postea
or ē longa an breuis? Breuis. Quomodo? Nominatiuus
singularis has habē pūes. a. t musa. o. ut virgo. c. ut lac.
l. ut mel. or. ut doctor. us. ut uultus. Quid pes est? Tro
cheus. Vnde ē dict troheus. Ex longa. & breui. tpīm trū
ut musa. Vnde dr troheus? Troheus dr uolubilis eo qđ
cito uoluit in uerso. Quo ē pes? Pes ē syllabarū & tpīm
certa dinumeratio. Quot accidentia accidunt pedi? vii.
Quę? Arsis & thesis numerus syllabarū. tēpus. resolutio. figu
ra. merū. Quod indicū habē arsis & thesis? Diuidunt
tēpora eę illę syllabę quę ante accentū inuenunt arsin
deputanę sunt. quę post accentū thesin deputandę. Quid
ē arsis? Eleuatio. Qđ ē thesis? Depositio. Quomodo nu
mer syllabarū? Quia pes nō potē plus habere q. duas syllabas
nec plures q. quattuor. Quomodo tēp? Quia pes nō potest
plus habere q. duo tēpora nec plura q. octo. Quomodo
resolutio? Quia unus pes resolui in alium sicē pcellarum trac
in dactilū ut genus labant. Quomodo figura? Quia greci
sup longā syllabā ponunt longā uirgulā. sup breuē ponunt

Clm. 14737, f. 162.ᵃ

ōnſ qui de ihſ fecit cenā · potuiſſent ee ſine qui dē · Vn
de dicunt cauſales · Cauſales onr eo qd cauſam reddunt
Ut quare occidiſti hominē · quia portauit aurū · Quare
ponitur cauſalis ſpecies ante racionalē · Ideo quia cau
ſa p̄cedit & racio ſubſequitur · Ut quare occidiſti hiem
Quia fecit aduſterniū · Vnde onr racionales · Racionales
onr aratione quia racionē reddunt · Cui poteſtatiſe · Co
pulatiue ; Figure conunctionū quot ſ · Duae · Quae
Simplex ut nā cōpoſita ut nāq · Cui figure · Cōpoſitae · Vnde
cōponit exit &q · Ordo conunctionū in quo e · Qua p̄po
ſitiue conunctiones ſ ut at · aſt · aut ſub unctiue ut q · ue ·
aut · Aut cōmunes · ut &igitur · Vnde onr ſub unctiue ·
Sub unctiue onr eo qd ſēp ſub ungunt · Vnde dicunt com
munes · Communes onr quae p̄poni & poſt · poni · poſſunt ·
Quomodo · Preſectis igit̄ celi & terrae · igitur p̄fecti ſ celi &
terrae · Cui ordinis · Prepoſitiue ·

INCIPIT DE PREPOSICIONE APUD QUAE PARS ORACIONIS EST ·

Preposicio · Preposicio · Quid e · Pars oracionis quae p̄po
ſita alliis partib · oracionis · & ret · Quid e p̄priū p̄posicio
nis · Proprium e p̄posicionis ſeparatū quid e p̄ ab poſicionē
caſualib · p̄poni ut derege apud aīicū · conunctiuū p̄ cōpo

Clm. 14737, f. 181v

SERVIUS MARIUS HO
NORATUS AQUILINO SALUTEM
Vltimarum syllabarum [illegible] naturas sicut
ppositeras breuit lucideq; digessi. Inquare me
audacia tuo defendit imperio. Namq; hoc opus ar
duum dum ueluti facile ac pse patens multi reliquer
difficilius reddiderunt. Quam quam ratione litterae &
syllabae in donati artibus habeamus tam breuiandi cau
sa aliqua exbis deerpsimus. quae adscientiam meam
pficere credimus; Igit primas syllabas omniu partiu
orationis duobus modis considerabimus. natura. ac
positione. Natura tripertita e. nã aut diptongis syllabis
longa ee cognoscit. ut ae. oe. au. eu. ei. aut exemplo. Quaeritur eni utru syllaba longa sit an breuis. ut
musa mihi causas memora quo numine leso; Aut ex
coppositione. ut sinescias qualis sit pius. ex cõpositione
ne qd est impius qualis sit pi cognoscitur. Licet in
aliquanis hoc fallat. Nam cũ dicimus nubere nu
longa est. item cũ dicimus innuba aut pnuba breuis
est nu in cõpositione. Sed hoc inueniri raro contingit
Positio est cũ correptã uocalẽ duae consonantes se

Clm. 14737, f. 184v

dentia · sic in feminis cunctos honesto actus nutrit & fo
uet & custodit pudicitia · Pudicitia namq · castitatē habet ·
luxuriam refrenat · lites deuitat · iras mitigat · libi
dinē occupat · cupiditatē temperat · lasciuiam castigat ·
ebrietatem cauet · uerba non multiplicat · gulae con
cupiscentias obpurgat · fastum omnino damnat · quid
plura ? Oīa uitia stringit · & oīs uirtutes et quicquid
coram dō & hominib; bonis laudabile reest nutrit ·
Impudica uita nec laudem ab hominib; in p̄senti scto ·
nec munerationē a dō expectat in futuro · Pudica ū
uita famā bonā inter homines possidet · et despe fu
turae beatitudinis gaudet · p̄sentib; semetipsa imita
bilē facit · posteris memoriā amabilem relinquit ·
Bonis semp moribus delectat & consentit · & assiduis scrip
turarū meditationib; & eloquiis animam uegetat ·
Bonor p̄cedentiū exemplа custodit · & inseparabilia
p̄fectis contubernia nectit · Duob; ergo modis constat
uer p̄pudicitiae exercitatio · idest corporis habitu ·
& superficie & animi affectu interno · p exteriorem
modū iuxta aptm corā hominib; exempla · pinteri

Clm. 14738, fol. 30v

FVIT QUIDA CLERICVS VITIIS MVLTI
modis dedit. Qui cū sepe adno cōmoneret pro
emēdatione sua cuersus tandē ad monasticā
uenit pfessionē. Ineo aut loco q monachꝰ
factus ē. cū plurimos diuerse qualitatis hom
nes inuenisset. quosdā quidē libros gemu
let. quosdā ū sacrā scripturā legentes. ipse cē
pit illos solūm imitari. ꝙs uidebat diuinae
insistere lectioni. Quanto aut frequentior
erat in huimodi lectione. tantomagis mo
lestias diabolicę tēptationis sentiebat sibi
molescere. Ille in dno cfidens. grēq. di
se iugit cōmittens. eo animo q cēpit in sa
cra lectione pseuerare studuit. Cumq post
multū temporis ab hac impugnatione eri
peret. cogitans qualit pea que passus erat
tā ipse quā alii edificari possent. scripsit
sibi illatas tēptationis molestias. s. etiā
sacre scripture uerba que exdiuina inspi

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: lat 14756
62 v
N/a:

nihil scē trinitatis in se recipientes. ut iii. &
viii. repbos significent. Sic ḡ abinario quē pri
mū hominē in q̄ oīs peccauim̄ significare cre
do oīs numeri in dualitate & equa pportio
ne manentes oriunt̄. ita atnario dnm nr̄m
significante in q̄ oīs redempti sum̄ oīs quoq;
numeri trinitatē triplicis pportionis orti
inueniunt̄. Congruit & hoc qd sic dns ad iu
dicandū uenies electos quidē ad dexteā sua
repbos ū oīs ad sinistrā deputaturus ē. ita
& numeri trinitatis speciē habentes ad dex
teā tnarii. binarius aut aliq; numeri in
dualitate con[illegible]sistentes ad sinistrā stare ui
dent̄. Ecce uide[illegible]ri potest q̄nta distantia sit
int̄ trinitatē & dualitatē. quantaq; ueritas
licet latens sit in numeri mysteriis. q̄ndo
quidē hoc qd longa ratione p̄missa uix
tandē anxiis intellegit̄. facili numeri ppor
tione discussa intellegim̄. sic iudicet in nouenario
numero p quē angli tangelicā uitā secuti sig
nificant̄. nullaten̄ dualitas equa pportione

Clm. 14756, f. 110v

Clm. 14756
fol. 110v

nihil ſce trinitatiſ in ſe recipienteſ. ut iii. &
viii. repboſ ſignificent. Sic ꝙ abinario quē pri
mū hominē inq̄ omſ peccauim̄ ſignificare cre
do omſ numeri in dualitate & equa ꝓportio
ne manenteſ oriunt̄. ita ternario dnm nr̄m
ſignificante inq̄ omſ redempti ſum̄ omſ quoq;
numeri trinitatē triplicē ꝓportionē oriri
inueniunt̄. Congruit & hoc qd ſic dnſ ad iu
dicandū uenienſ electoſ quidē ad dexterā ſuā
repboſ ū omſ ad ſiniſtrā deputaturuſē. ita
& numeri trinitatiſ ſpeciē habenteſ ad dex
terā ternarii. binariuſ aut aliiq; numeri in
dualitate con ſiſtenteſ ad ſiniſtrā ſtare vi
dent̄. Lcce uide ri poteſt q̄nta diſtantia ſit
int̄ trinitatē & dualitatē. quantaq; ueritaſ
licet latenſ ſit in numeri myſteriiſ. q̄ndo
quidē hoc qd longa ratione p̄miſſa uix
tandē a multiſ intellegit̄. facili numeri ꝓpor
tione discuſſa intellegim̄. ſic uidelicet in nouenario
numero p quē angli t angelica urtā ſecuti ſig
nificant̄. nullaten dualitaſ equa ꝓportione

Clm. 14756

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: 2of 14756
II/s: 110 V ?

Quędam uastam· quędā male destructam·
Nam quib; ut patres deberem dare uictū·
Sunt sulla loci· tesis poscerē anim·
His ut raptores crudeliter aduenientes·
Illa asportam· qd erit miserabile dictu·
Que pietas aliena dedit; p nomine xpi;
Cum peccatores male facta sua metuentes
Ad nos, p uenie causa fugient, capiendie.
His aut terribiles plusquā pos cat· usus·
Sed plusquā licet clementes inuenem·
Vt dedignantes suplis deceruere q quā·
Nī cautela· tamū commutamus illis·
Quos federatos socios existere uimus·
Nos qua ēstricti subsollicitudine mundi·
Officioq; ducis fungentes aut uice regis·
Commisse plebis curā pensare nequim·
Indignū q; fortē tā claros tāq; potentes
De genere turbe nos ipsos subpeditare·
Sunt alii plures· qui sueniat labor ille·
Vt uulgus doceant· et ut ecclie bene psint·
Nos mundi p ceres nos ēstat adoua nouos·

Clm. 14756

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: Rob. 14756
II/s 127 R

Clm. 14756, fol. 126v

Ser ad
Sermo fr
Li con
mine.

Heu gen̄ hoc hominū sublimi attitulatv̄
I ā cito pfacili uitioꝝ turbine pelli.
Ah sceleri solitū gen̄ hoc & adinfim̄ pn̄v̄
I anto se uelle dn̄o magis cē rebelle
Quanto plus alius p̄fert̄ honoribꝫ almis
Est & eni uerū · qd sermo dat ecclarum
Qd q̄q; p̄dixit psalmoꝝ carmine dauid.
Cū carnalis homo fuerit sortit̄ honorē.
Par ē iumētis · & ēsimilis manet illis
Nos igit̄ brutū gen̄ hoc sum̄ & resolutv̄
Alnus edocti sacrę moderamina legis ·
Qui cū plati maneam̄ in arte librali
Ut bene uiuendi reliq̄s exempla darem̄ ·
Et si res peteret · occasio sca ueniret ·
P fidei socius & iā morte pateremur ·
Labim̄ in primis congressib, impietatis ·
Iamquā nil nisi ētra uires inimici ·
Et qd adhuc grauī miserabiliusq; uidet̄
Non solū fugim̄ q̄ p̄cipim̄ fore murus ·
Sed cōmissa etiā lacerantes more lupoꝝ

Bayer. Staatsbibliothek München
(Photostelle)
COD: Cl. 14756
fl/s: 126v

Ratisbona sacra (1989)

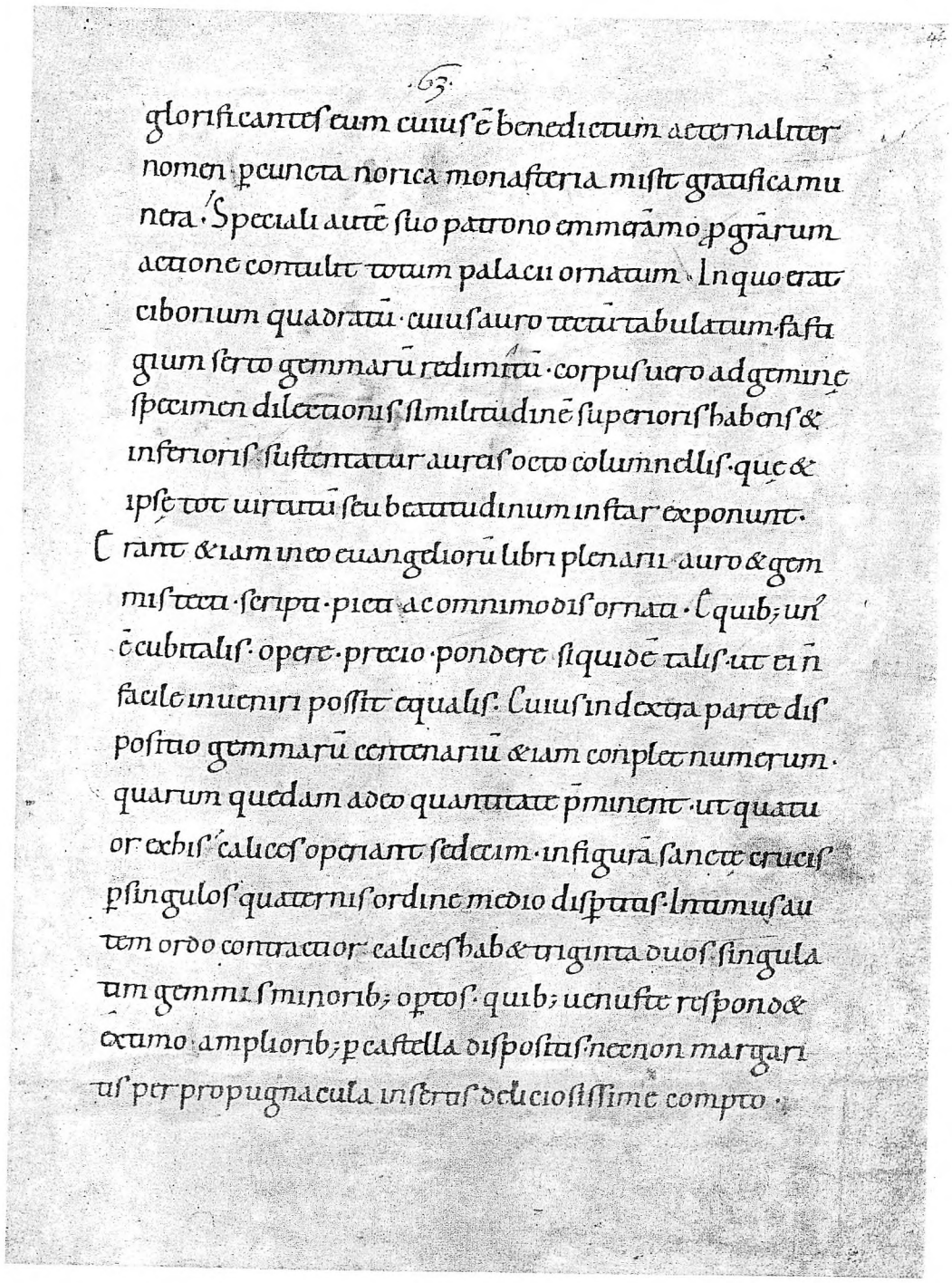

63

glorificantes eum cuius ē benedictum aeternaliter
nomen. p cuncta norica monasteria miste graatis munera. Speciali autē suo patrono emmerāmo p grārum
actione contulit totum palacii ornatum. In quo erat
ciborium quadratū. cuius auro tectū tabulatum fastigium serto gemmarū redimitū. corpus uero adgemine
speciem dilectionis similitudinē superioris habens &
inferioris sustentatur auras octo columnellis. que &
ipse tot uirtutū seu beatitudinum instar exponunt.
Erant & iam in eo euangeliorū libri plenarii auro & gemmis tecti. scripti. picti. ac omnimodis ornati. Equibus unū cubitalis operis precio ponderis siquidē talis ut ei in
facie inueniri possit equalis. Cuius in dextra parte dispositio gemmarū centenariū & iam complet numerum.
quarum quedam adeo quantitate p minent. ut quatuor exhis calices operiant sedecim. in figurā sancte crucis
p singulos quaterni s ordine medio dispositi. In amus autem ordo contractior calices habet triginta duos. singulatim gemmis minoribus optos. quibus uenuste respondet
octauo amplioribus p castella dispositis. necnon margaritis per propugnacula insertis deliciosissime compto.

Kat. Nr. 102

Clm 14870 (Arnold v. St. Emmeram)

Clm 14870, fol. 11r 27,5 x 22 cm

(Regensbg ca. 1030)

Kat. Magdeb 2006, S. 117 Nr. II.57

Sanctorale m. Officium + Vita s. Emmerami

·30·

℣ IVRAVIT DOMINVS · P̄S̄ Dixit dns dño meo ·

℣ POTENS IN TERRA · P̄S̄ Beatus uir· quitamec dnm ·

℣ COLLOCET EVM · P̄S̄ Laudate pueri dominum ·

℣ QVI DARETRIBVA · P̄S̄ Credidi ꝓpter ·

℟ O magni meritu uirum amatorem emmeram mum qui prouita prox
imu a nimam po ſuit ſuam ·

℣ Benignum i u m eſt namque imitatus martyr· inuictus· QVI PROVITA·

Gloria patri &filio &ſpiritui ſancto · QVI PROVITA·

ANT ADEVANG ELIVM·

VE SACERDOS APOSTOLICE AVE DOCTOR

catholice aue inclite martyr emmeramme y'mnis tua deuotus ſtene

nubus natalicia opunc precibus pius ut aſſit omnipotens gratia·

℟ Beatus emmeramus reuera gregis ui xpicte ſacerdos & hoſtia elipeo ſuſſe

rome premunitus de aſtante &omnia uulnera· aus causa tue dilectionis

inflicta numerauit certerie martyr corone angelica pompa ſub uectus tri

umphorum gloria exaltatus hodie celeſtem aulam aſ cendit·

INVITATORIV·

℟ Dominum dominorum adoremus xpictum qui caeleſti hieruſalem ſanctum em

meramum donauerat ciuem · P̄S̄ Venite exult· IN·I·NOCT·

℣ Sanctus emmeramus pictauie natus adhuc tenellus etate diuina in lege uo

lunatem cocpit habere · P̄S̄ Beatus uir·

gione urbis parisiq incolle qui antea mons
mercurii quo inibi idolū ipsius principaliter
colebat agallis. nunc ū mons martyrū voca
tur scōq dni gra. qui ibidē triumphale mar
tyriū ppetrarunt. celebrata ē .vii. id octobr
anno abincarnatione dni nri ihu xpi nona
gesimo sexto. apassione aut sexagesimo. in
etatis uero beatissimi dionisii circit nonage
simo. imperii quoq. domiciani crudelissimi
cesaris sexto decimo ingruente. Quē ultio
diuina ut a nerone cui hic portio fuerat
post necē aptoq sine ulla ē peractinatione
secuta. Qui pcussus. uitā cū tyrannico prin
cipatu miserabilit ut par erat amisit. reg
nante dno nro ihu xpo. cui ē honor a gla.
uirtus a imperiu cū patre in unitate spūs
sci. ab eterno a nunc. a p oma scla seculoq. am

HVNC EGO PECCATOR ORLON VVLGO VOCITATVS.
MARTYR SCE TIBI SCRIPSI LIBRVM DIONISI.
VNDE MIHI MISERO SUCCVRRE TUA PCE POSCO.
EQ. DEINDE PCOR. MEMORARE MEI QQ. LECTOR.

Clm. 14871, fol. 43r
(Bayerische Staatsbibliothek)

gione urbis parisiq incolle qui antea mons
mercurii quo in ibi idolū ipsius principaliter
colebat agallis. nunc ū mons martyrū voca
tur scōq dni gra. qui ibidē triumphale mar
tyriū ppetrarunt. celebrata ē. vii. id octobr
anno abincarnatione dni nri ihu xpi nona
gesimo sexto. apassione aut sexagesimo. in
etatis uero beatissimi dionisii circit nonage
simo. imperii quoq. domiciani crudelissimi
cesaris sexto decimo ingruente. Quē ultio
diuina ut &nerone cui hic portio fuerat
post necē aptoq sine ulla ē peraftinatione
secuta. Qui pcussus. uitā cū tyrannico prin
cipatu miserabilit ut par erat amisit. reg
nante dno nro ihu xpo. cui ē honor &gla.
uirtus &imperiū cū patre in unitate spūs
sci. ab &erno &nunc. &p omā seta setoq. am

HVNC EGO PECCATOR OTLON VVLGO VOCITATVS.
MARTYR SCE TIBI SCRIPSI LIBRVM DIONISI.
VNDE MIHI MISERO SVCCVRRE TVA PCE POSCO.
ILQ. DEINDE PCOR. MEMORARE MEI QQ. LECTOR.

Clm. 14871, fol. 43r
(Bischoff, Kalligraphie)